

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP

Forord

Jeg er en student ved Handelshøgskolen ved Universitetet for Miljø og Biovitenskap (UMB), som med denne oppgaven skal fullføre min master i økonomi og administrasjon denne våren.

Oppgaven går ut på å kartlegge om media omtale og oppfordringer til boikott av Israel har forårsaket en nedgang i importen av israelske varer til Norge. Oppgaven har dermed sitt utgangspunkt i samfunnsøkonomi, som jeg har valgt som hovedprofil i masterprogrammet.

Jeg vil benytte anledningen til å takke min gode venninne, forfatter og fotokunstner Anne Lund Sjøstrand for språklige råd og redigering, tollvesenet for rask behandling av min forespørsel om opplysninger om importen av varer fra Israel, og Conrad Myrland i organisasjonen Med Israel For Fred (MIFF) som har bidratt med informasjon om Israel og opplysninger om salg fra organisasjonens nettbutikk Midtøsten Torget.

Jeg vil også takke min veileder, Professor Normann Aanesland ved UMB, for all hjelp, støtte og veiledning gjennom hele prosessen. Tusen takk!

Sammendrag

I denne oppgaven undersøkes det om medias omtale av Israel og oppfordringer til boikott av israelske varer har hatt negativ effekt på importen av israelske varer. Oppgaven bygger på data fra tollvesenet og informasjon fra ulike medier om nyheter fra og omtale av Israel. Produksjon av jordbruks- og industrivarer i Israel har tradisjonelt sett vært for eget forbruk, mens israelsk eksport av IT-tjenester og varer innen medisinsk forskning øker. I norsk media har statlige anskaffelser av israelske varer blitt fordømt, og flere ulike politiske og humanitære organisasjoner oppfordrer til forbrukerboikott av israelske varer gjennom perioden 2000-2009. Året med flest boikottoppfordringer og skarpest kritikk av Israel i media var 2006, noe som førte til en nedgang i importen av israelske varer i 2007. Området som viser tydeligst tegn til endringer i importmønsteret i perioder der mediedekningen har vært spesielt negativ, er de ulike statlige innkjøp av varer fra Israel, selv om det bare er anskaffelser av forsvarsmateriell som har blitt redusert gjennom perioden totalt. Med unntak av året 2007, viser ikke mønsteret i importen av israelske varer til Norge tegn til at oppfordringene til forbrukerboikott av israelske varer har hatt noen effekt.

Summary

In this thesis we examine if the media's coverage of Israel and calls for boycott of Israeli goods has had a negative effect on imports of Israeli goods. The study is based on data from customs authorities and information from various media about the news and reviews of Israel. Production of agricultural and industrial products in Israel has traditionally been for their own consumption, while Israeli exports of IT services and products from medical research are increasing. The Norwegian media has condemned state procurement of Israeli goods, and a variety of political and humanitarian organizations encourage consumer boycott of Israeli goods during the period 2000-2009. The year with the most boycott requests and the sharpest criticism of Israel in the media was 2006, which led to a decline in imports of Israeli goods in 2007. The area showing the clearest signs of change in import pattern in the periods in which media coverage has been particularly negative, is in the various government procurement of goods from Israel, even if it is only the procurement of defense equipment that has been reduced through the period overall. With the exception of year 2007, the pattern of imports of Israeli goods to Norway does not show any sign that the calls for consumer boycott of Israeli goods has had effect.

Innhold

Forord	I
Sammendrag	II
Summary	II
Innhold	III
Tabell- liste.....	V
Figurliste.....	V
1 Innledning	1
1.1 Problemstilling.....	2
1.2 Angrepsmåte	3
2 Bakgrunn for Israels Eksport	5
2.1 Israels utvikling	5
2.1.1 Landbruk	6
2.1.2 Industri og samferdsel	7
2.1.3 Naturressurser.....	8
2.1.4 Turisme.....	9
2.1.5 Forskning og utvikling	11
2.1.6 Forsvar.....	12
2.1.7 Konflikten.....	14
2.2 Forholdet mellom Norge og Israel.....	18
2.2.1 Fra 1948 til 2000	18
2.2.2 Fra 2000 til 2009	19
3 Presentasjon av data	22
3.1 Oppfordringer til Boikott og Negativ Medieomtale	23
3.2 Landbruksprodukter.....	25
3.2.1 Sitrusfrukter.....	27
3.2.2 Poteter.....	29
3.3 Forsvarsmateriell	30
3.4 Farmasøytiske produkter	31
3.5 Maskiner og Apparater	33
3.5.1 Kjerneraktorer, Kjeler, Maskiner, Apparater og Mekaniske redskaper	33
3.5.2 Elektriske Maskiner, Apparater og Materiell.....	34
3.5.3 Instrumenter og Apparater til Optisk, Fotografisk, Kinematografisk, Medisinsk eller Kirurgisk bruk.....	34
3.6 Fremkomstmidler.....	35
3.7 Metallvarer.....	36
3.8 Tekstilvarer.....	37

3.9	Kjøtt og Fisk	38
3.10	Oljer og Ekstrakter.....	39
3.11	Sukker, Kakao og Tilberedte Næringsmidler	40
3.12	Mineraler og Kjemikalier	41
3.13	Tobakk og Drikkevarer.....	42
3.13.1	Tobakk.....	43
3.13.2	Drikkevarer.....	43
3.14	Kjemiske produkter	44
3.15	Keramikk, Glass og Perler.....	45
3.16	Leketøy, Sportsatikler og Musikkinstrumenter	46
3.16.1	Ski.....	47
3.17	Plast og Gummi	48
3.18	Skinn og lær.....	49
3.19	Varer av Tre og Papir	50
3.20	Møbler	51
3.21	Diverse varer, ikke presentert under andre kapittel.....	51
3.22	Total Import av Israelske varer.....	52
3.23	Utviklingen hos MIFF	54
4	Drøfting.....	57
4.1	Hypotese 1	60
4.1.1	Statlige anskaffelser i forhold til hypotese 1	60
4.1.2	Import for privat forbruk i forhold til hypotese 1.....	62
4.1.3	Total import av varer fra Israel i forhold til hypotese 1	64
4.1.4	Utvikling i salg hos MIFF i forhold til hypotese 1.....	65
4.2	Hypotese 2	65
4.2.1	Statlige anskaffelser i forhold til hypotese 2.....	66
4.2.2	Import for privat forbruk i forhold til hypotese 2.....	68
4.2.3	Total import av varer fra Israel i forhold til hypotese 2.....	72
4.2.4	Utvikling i salg hos MIFF i forhold til hypotese 2.....	73
5	Konklusjon.....	74
	Bibliografi	75
	Vedlegg 1	83
	Vedlegg 2	84

Tabell- liste

Tabell 1: Totale verdier av import av jordbruksprodukter fra Israel i perioden 2000-2009.....	26
Tabell 2: Totale verdier av import av Sitrusfrukter fra Israel i perioden 2000-2009.....	27
Tabell 3: Totale verdier av import av Poteter fra Israel i perioden 2000-2009.....	29
Tabell 4: Totale verdier av import av våpen og våpendeler fra Israel i perioden 2000-2009.....	30
Tabell 5: Total verdi av import av farmasøytiske produkter fra Israel i perioden 2000-2009.....	32
Tabell 6: Totale verdier av import av ulike Maskiner og Apparater fra Israel i perioden 2000-2009.....	33
Tabell 7: Totale verdier av import av fremkomstmidler fra Israel i perioden 2000-2009.....	35
Tabell 8: Totale verdier av import av metallvarer fra Israel i perioden 2000-2009.....	36
Tabell 9: Totale verdier av import av tekstilvarer fra Israel i perioden 2000-2009.....	37
Tabell 10: Totale verdier av import av kjøtt og fisk fra Israel i perioden 2000-2009.....	38
Tabell 11: Totale verdier av import av oljer og ekstrakter fra Israel i perioden 2000-2009.....	39
Tabell 12: Totale verdier av import av tilberedte næringsmidler fra Israel i perioden 2000-2009.....	40
Tabell 13: Totale verdier av import av mineraler og kjemikalier fra Israel i perioden 2000-2009.....	41
Tabell 14: Totale verdier av import av tobakk og drikkevarer fra Israel i perioden 2000-2009.....	42
Tabell 15: Totale verdier av import av kjemiske produkter fra Israel i perioden 2000-2009.....	44
Tabell 16: Totale verdier av import av keramikk, glass og perler fra Israel i perioden 2000-2009.....	45
Tabell 17: Totale verdier av import av sportsartikler og musikkinstrumenter fra Israel i perioden 2000-2009.....	46
Tabell 18: Totale verdier av import av ski fra Israel i perioden 2000-2009.....	47
Tabell 19: Totale verdier av import av plast og gummi fra Israel i perioden 2000-2009.....	48
Tabell 20: Totale verdier av import av skinn og lær fra Israel i perioden 2000-2009.....	49
Tabell 21: Totale verdier av import av tre- og papirvarer fra Israel i perioden 2000-2009.....	50
Tabell 22: Totale verdier av import av møbler fra Israel i perioden 2000-2009.....	51
Tabell 23: Totale verdier av import av diverse varer fra Israel i perioden 2000-2009.....	52
Tabell 24: Totale verdier av all import fra Israel vs. totale verdier av all import i perioden 2000-2009.....	53
Tabell 25: Totale verdier av salg fra Midtøsten Torget.....	55

Figurliste

Figur 1: Utviklingen i turisme i Israel fra 1995-2009.....	10
Figur 2: trend i brutto produksjon av jordbruksprodukter i Israel fra 1990-2006.....	26
Figur 3: Trend i import av Landbruksprodukter fra Israel i perioden 2000-2009.....	27
Figur 4: Trend i import av Sitrusfrukter i perioden 2000-2009.....	28

Figur 5: Trend i produksjon av sitrusfrukter i Israel i perioden 1986-2009.....	28
Figur 6: Trend i import av poteter fra Israel i perioden 2000-2009.....	29
Figur 7: Trend i produksjon av poteter i Israel i perioden 1986-2009.....	30
Figur 8: Trend i import av våpen og våpendeler fra Israel i perioden 2000-2009.....	31
Figur 9: Trend i import av farmasøytiske produkter i perioden 2000-2009.....	32
Figur 10: Trend i import av Kjernereaktorer og tilhørende, fra Israel i perioden 2000-2009.....	33
Figur 11: Trend i import av Elektriske maskiner, apparater og materiell fra Israel i perioden 2000-2009.....	34
Figur 12: Trend i import av apparater til optisk, fotografisk og annet bruk, fra Israel i perioden 2000-2009.....	35
Figur 13: Trend i import av fremkomstmidler fra Israel i perioden 2000-2009.....	36
Figur 14: trend i import av metallvarer fra Israel i perioden 2000-2009.....	37
Figur 15: Trend i import av tekstilvarer fra Israel i perioden 2000-2009.....	38
Figur 16: Trend i import av kjøtt og fisk fra Israel i perioden 2000-2009.....	39
Figur 17: Trend i import av oljer og ekstrakter fra Israel i perioden 2000-2009.....	40
Figur 18: Trend i import av tilberedte næringsmidler fra Israel i perioden 2000-2009.....	41
Figur 19: Trend i import av mineraler og kjemikalier fra Israel i perioden 2000-2009.....	42
Figur 20: Trend i import av tobakk fra Israel i perioden 2000-2009.....	43
Figur 21: Trend i import av drikkevarer fra Israel i perioden 2000-2009.....	43
Figur 22: Trend i import av kjemiske produkter fra Israel i perioden 2000-2009.....	44
Figur 23: Trend i import av keramikk, glass og perler fra Israel i perioden 2000-2009.....	45
Figur 24: Trend i import av sportsartikler og musikkinstrumenter fra Israel i perioden 2000-2009.....	46
Figur 25: Trend i import av ski fra Israel i perioden 2000-2009.....	47
Figur 26: Trend i import av plast og gummi fra Israel i perioden 2000-2009.....	48
Figur 27: Trend i import av skinn og lær fra Israel i perioden 2000-2009.....	49
Figur 28: Trend i import av tre- og papirvarer fra Israel i perioden 2000-2009.....	50
Figur 29: Trend i import av møbler fra Israel i perioden 2000-2009.....	51
Figur 30: Trend i import av diverse varer fra Israel i perioden 2000-2009.....	52
Figur 31: trend i utviklingen i import fra Israel i perioden 2000-2009.....	53
Figur 32: Trend i utviklingen i total norsk import i perioden 2000-2009.....	54
Figur 33: Trend i utviklingen av salg fra Midtøsten Torget i perioden 2003-2009.....	55
Figur 34: Trenden i import fra Israel i perioden 2003-2009.....	55

1 Innledning

Boikott stammer fra det engelske ordet ”boycott”, som er et uttrykk som første gang ble presentert, som overskrift, i den engelske avisen ”Daily Mail” 13. desember 1880 (Wikipedia, 2011a). Charles Cunningham Boycott var en engelsk kaptein som opplevde at avlingen på godset til jarlen av Ernes i Irland, der han var forvalter, holdt på å råtne fordi han ikke klarte å skaffe arbeidere til å høste inn avlingen. Dette kom av at irske bønder var lei av den brutale måten Boycott behandlet sine leilendinger på, og derfor organiserte en motstandsaksjon der de nektet å ta arbeid på godset der kaptein Boycott var forvalter. Avlingen ble reddet ved at 1000 soldater eskorterte inn 50 arbeidere til å gjennomføre innhøstingen. Boycott ble totalt isolert, ingen ville kjøpe av ham eller selge til han, og tilslutt ble han nødt til å forlate Irland (Jakhelln, u.d.).

En definisjon på hva vi mener med boikott er at ”man unnlater å ha politiske, sosiale eller økonomiske forbindelser med et land, person eller foretak som man vil tvinge til å innfri bestemte krav” (Wikipedia, 2011a). Et annet ord for boikott av et land er ”embargo”.

Organisasjonen ”Boikott Israel” hevder at boikott virker, og at boikott er et våpen for de svake, et ikke-voldelig alternativ, med en ærerik historie (Boikott Israel, u.d.). De bruker boikotten av Sør-Afrika som eksempel på at boikott fungerer, og hevder at motviljen som fantes internasjonalt, ”blant folk flest”, mot apartheidsystemet, som førte til at stater og organisasjoner trakk støtten til Sør-Afrika, var en av årsakene til dette regimets fall. Trusselen om isolering internasjonalt sådde tvil om apartheidstatens overlevelse, og tvang de hvite i Sør-Afrika til å forandre sin praksis.

Thomas Hylland Eriksen, hevder derimot at boikott ikke fungerer til sin hensikt. Han skriver i Morgenbladet at:

”Boikott er i de fleste tilfeller et tvilsomt politisk virkemiddel. Boikott rammer som regel de fattige og svake, nesten aldri de makthaverne man vil til livs. Den kan medføre utstrakt bitterhet, motreaksjoner og styrket oppslutning om landets felles institusjoner, altså det motsatte av intensjonen. Dessuten er det et faktum at det er de menneskene som sliter med de mest inhumane regimene som har størst behov for kontakt med omverdenen. Det er tiltak av typen intellektuelt og kulturelt samarbeid med serbere, eksport av europeisk faglitteratur til iranere og alfabetiseringsprogrammer i Kenya som i det lange løp kan undergrave regimene. Det skjer i alle fall ikke ved at man vender befolkningene ryggen og dermed gjør dem dobbelt undertrykte. Boikotten av Sør-Afrika i årene før omveltningene nevnes alltid som ”beviset på at virkemiddelet virker”, men den kan like gjerne betraktes som et unntak, og det er uansett uklart i hvilken grad boikotten bidro til systemskiftet” (Eriksen, 2000).

På bakgrunn av dette kan en si at den israelske blokaden av Gaza i praksis fungerer som en boikott (Strømmen, 2010). Israel ser Gaza som ”fiendtlig område” og begrenser innførsel av varer de anser som mulig å bruke til våpenproduksjon, som for eksempel sement. En mengde varer slippes inn, i tillegg til at det smugles betydelige kvantum av varer inn gjennom tunneller under grensen til Egypt, men likevel lider Gazas befolkning under mangelen på utstyr og varer som blir holdt tilbake på den israelske grensen. Blokaden har også konsekvenser for fiske, økonomi med arbeidsledighet, manglende mattrygghet og manglende mulighet for å bygge opp igjen det som har blitt ødelagt etter krigshandlingene. Blokaden er en boikott som rammer uskyldige og vi har sett aksjoner for å oppheve denne blokaden, som for eksempel med ”freedom flotilla” i mai 2010.

Det er ikke unaturlig at en ønsker å gjøre noe med den situasjonen palestinerne befinner seg i, og for noen organisasjoner og politiske parti, som SV og Palestinakomiteen ser svaret ut til å være en boikott av Israel. Strømmen (2010) hevder at problemet med å boikotte Israel har de samme moralske betenkeligheter som Israels boikott av Gaza. De uskyldige blir også rammet her, de som ikke kan klandres for politikernes avgjørelser og handlinger, og gjerne minoriteter som heller burde beskyttes. Han hevder videre at en boikott av Israel heller ikke er realistisk. Det hjelper ikke å boikotte enkelte produkt som poteter og appelsiner når det er produkter innenfor IT og medisinsk forskning som vil være Israels viktigste eksportvarer i fremtiden. En boikott av Israel kan også virke mot sin hensikt, og gjøre israelerne mer patriotiske og øke støtten til regjeringen blant folket.

Det er altså stor uenighet om boikott er et effektivt virkemiddel, om det er moralsk riktig eller om det bare forsterker konflikt og ødelegger relasjoner samtidig som det rammer uskyldige. I denne oppgaven vil jeg ikke drøfte det moralske aspektet av en boikott av israelske varer, eller konsekvensene en norsk oppfordring til boikott av israelske varer har hatt for Israel, men fokusere på effekten oppfordringen til boikott har hatt for importen av israelske varer til Norge.

1.1 Problemstilling

Min problemstilling er:

Hvilken effekt har omtalen i media og stadige oppfordringer til boikott av Israelske varer hatt på norsk import fra Israel?

Dette vil jeg drøfte med grunnlag i to hypoteser;

- *Norsk import av Israelske varer er blitt redusert som følge av medias kritikk av Israel og oppfordringer til boikott.*
- *Det er endringer i importmønsteret i perioder hvor mediedekningen har vært spesielt kritisk i forhold til Israel.*

1.2 Angrepsmåte

For å kunne løse problemstillingen er det formulert to hypoteser som jeg vil begrunne ut fra økonomisk teori. Public Choice teorien kan hjelpe oss til å forstå på hvilket grunnlag Regjeringen og Forsvarsdepartementet (FD) tar sine beslutninger med hensyn på import av israelske varer, og er spesielt nyttig når vi skal se på statlige anskaffelser av materiell fra Israel. Statlige anskaffelser kan være for eksempel forsvarsmateriell eller farmasøytiske produkter.

Et problem med asymmetrisk informasjon i forhold til Israel, kan være den kritikken norsk media har fått for å være partisk i fremstillingen av Midtøsten konflikten, og at det norske folk dermed kan ha blitt utsatt for skjev informasjon. Dette kan forklares ved hjelp av Prinsipal/Agent teorien, der det norske folk er prinsipalen og journalister i de ulike mediene er agenten.

Når det gjelder medias dekning av Israel og situasjonen i Midtøsten, vil jeg bruke aktuelle medieoppslag og intervjuer av politikere og andre relevante publikasjoner angående Israel, for å skape et grunnlag for sammenligning av svingninger i importen av israelske varer, og når og hvordan Israel blir omtalt i media.

For å kunne avgjøre trenden i importen og importmønsteret, slik at jeg kan vurdere dette i forhold til medias fremstilling av Israel i de ulike periodene, har jeg fått tilsendt importlister fra tollvesenet som inneholder opplysninger om all import fra 2000 til 2009 på 8-sifret nivå. Her vil jeg analysere utviklingen i importen for noen varegrupper og enkelte produkter, men for det meste slå sammen varegrupper i kategorier og identifisere på hvilke områder handelen har gått opp eller ned. Dette skal kunne gi meg et grunnlag for å konkludere om, og i tilfelle hvilke, israelske produkter vi nordmenn eventuelt boikotter.

Det kan også være ulike naturlige årsaker til svingninger i importen, og jeg vil ta hensyn til dette ved å søke etter andre forklaringer enn økt motstand eller støtte til Israel som avgjørende faktor, blant annet ved å undersøke utvikling i produksjon der dette er mulig, og sammenligne importtallene fra Israel med total import for å identifisere eventuelle kurssvingninger som variasjonsfaktor.

I tillegg presenteres tall fra organisasjonen "Med Israel For Fred" (MIFF) sin nettbutikk "Midtøsten torget", for å undersøke om det er samme trend i deres salg av israelske varer og Israel relaterte produkter som det er i tollvesenets registreringer. Dette er for å kunne se om det er forskjeller i ulike grupperinger blant befolkningen, i hvordan de reagerer på oppfordringene til boikott. Grunnen til at dette inkluderes i oppgaven, er påstander om at det bare er kristne Israelsvenner som ikke har innsett Israels brutalitet overfor palestinerne, og som fortsetter å støtte Israel (BT.no, 2009).

Oppgaven er delt i 5 kapitler, der første kapittel er en kort innledning til problemet og problemstillingen for oppgaven. Andre kapittel skisserer utviklingen i Israel fra statens fødsel 14. Mai 1948 og frem til i dag, som jeg regner som bakgrunnen for handelssituasjonen mellom Israel og Norge slik den har utviklet seg. Israel mangler mye av naturressurser, noe som gjør at produksjonen, av for eksempel jordbruksvarer, blir dyrere i Israel enn i for eksempel EU og USA. Israel har allikevel komparative fortrinn på noen områder i næringslivet på grunn av deres unike situasjon, både militært, ressursmessig og med den store innvandringen til landet. Produksjonen i Israel har tradisjonelt sett vært hovedsakelig for nasjonalt bruk, men de har utviklet ny teknologi på flere områder som er godt egnet for eksport. Som avslutning på kapittel 2 kommer litt om Norges forhold til Israel i denne perioden.

I kapittel 3 presenteres resultatene av datainnsamlingen. Dette gjelder både informasjonen fra tollvesenet, og utviklingen i resultatene til MIFF. Data og teori drøftes opp mot hypotesene i kapittel 4, og i siste kapittel konkluderes det med om oppfordring til boikott av israelske varer i Norge har hatt effekt eller ikke.

I denne oppgaven brukes data fra tollvesenet. Det vil si at det bare er varer som har blitt registrert i tollens som inngår i undersøkelsen. Dette utelukker tjenester, teknologi og kunnskap, noe som også er viktige eksportområder for Israel, men som ikke blir registrert hos tollvesenet. Oppgavens undersøkelse ville vært sterkere dersom disse importområdene var inkludert, men på grunn av oppgavens størrelse og tidsramme er dette utelatt.

2 Bakgrunn for Israels Eksport

2.1 Israels utvikling

Israel har hatt en enorm utvikling på de fleste områder, og er ett av stedene i verden hvor ørkenen krymper. Hvert år plantes over 3 millioner trær i Israel. En stor del av disse plantes på steder med lite nedbør, som for eksempel i ørkenområder med under 250 millimeter nedbør per år. Der det plantes store arealer med skog oppleves det at nedbøren øker og ørkenområdene reduseres. Israelske eksperter bruker sine kunnskaper også til å hjelpe andre land, blant annet ved at de underviser mennesker som bor i ørkenområder i hvordan de skal overleve i ørkenen og stoppe spredningen av denne (Demborg, 2002).

Medinat Yisrael, Staten Israel, ble opprettet 14. mai 1948 og er en parlamentarisk demokratisk stat, der Jerusalem har vært hovedstad siden 1950 (MIFF, 2007). De ambassadene som ligger i Jerusalem, er imidlertid kun den israelske og den internasjonale kristne ambassaden. Resten av verden anerkjenner ikke Israels valg og regner Tel-Aviv som Israels rette hovedstad. Det er derfor der vi finner andre lands ambassader til Israel.

Israel har et folketall på ca. 7,26 millioner (Wikipedia, 2011). De offisielle språkene i Israel er hebraisk og arabisk, siden ca 76 % av befolkningen er jøder og 20 % er arabere. Ca. 4 % av Israels befolkning har annen etnisk bakgrunn.

Selv om Israel ikke ble en uavhengig stat før i 1948, ble grunnlaget for staten lagt i begynnelsen av 1900 tallet. Da økte den jødiske innvandringen til området, og ble mer organisert, spesielt i 1920- og 30-årene. Med tanke på et eget hjemland for jødene, som ble bestemt ved Balfour deklarasjonen i 1917, kjøpte jødene jordeiendommer og på den måten la grunnlaget for Israels næringsliv på områder som jordbruk, handel, håndverk og industri (Leraand D. , 2010).

Konflikten mellom israelere og palestinere har bidratt til å begrense den økonomiske veksten i Israel, på grunn av at tilgangen til palestinsk arbeidskraft har blitt redusert. Den store innvandringen til landet har også vært en utfordring, selv om den har tilført landet verdifull arbeidskraft. Fra 1948 til i dag har over 2,8 mill. immigranter bosatt seg i Israel, noe som har ført til mangel på boliger og satt store krav til sosiale tilbud og integrering i samfunnet (Leraand D. , 2010).

I Israel har Staten store eierandeler i næringslivet, mer enn det som er vanlig i andre land. I senere tid er det likevel blitt bedre tilrettelagt for utenlandske investorer og det israelske næringslivet er blitt åpnere, mer markedsorientert og mer konkurransedyktig. En utfordring har det likevel vært å redusere offentlig og privat forbruk for å få kontroll med prisstigning og devalueringer. Det har lyktes å redusere inflasjonen, og landets pengeenhet shekel er etablert som en konvertibel valuta. I tillegg er utenlandsgjelden eliminert, mye på grunn av bidrag fra jøder over hele verden og økonomisk og militær bistand fra USA (Leraand D. , 2010).

2.1.1 Landbruk

Per 2007 var ca. 17 % av Israel dyrkbart. Ny teknologi, som for eksempel dryppvanning og utvinning av ferskvann fra saltvann, gjør at stadig flere områder blir klargjort for landbruk. Det største problemet i israelsk jordbruk er nemlig ikke mangel på jord, men mangel på vann. Jordbruket i dagens Israel er gjennommekanisert, og det baseres på moderne teknologi og mye kunstig vanning. Selv om dette har ført til høy avkastning, tærer det også sterkt på grunnvannreservene. Det er derfor bygget flere avsaltning anlegg; i Hadera, Ashkelon og Palmachim, noe vi kommer tilbake til i kapittel 2.1.5. Israel dyrker selv 93 prosent av landets eget matforbruk, og er således så godt som selvforsynt hva mat angår. Landbruket i Israel utgjør 2,5 prosent av landets bruttonasjonalprodukt og 3 prosent av eksporten (MIFF, 2007).

”Kibbutz” er en betegnelse på et kollektivsamfunn i Israel, som opprinnelig var basert på jordbruk. I senere tid har de imidlertid blitt kombinert med industri og fiske på grunn av økende finansielle utfordringer. Kibbutzene bygde opprinnelig på kommunistisk ideologi og struktur, der kibbutzen er delvis ansvarlig for medlemmene som eier alt i fellesskap (Røsnes & Leraand, 2010). Noen kibbutzer fungerer også som forsvarsstøttepunkter, siden mange av dem ligger strategisk til ved landets grenser. Kibbutzene har hele tiden vært en viktig del av jordbruksproduksjonen i landet og i 1993 utgjorde de 40 prosent av denne (Goplen, u.d.).

I 2003 sysselsatte jordbrukssektoren i Israel ca 1,9 prosent av den yrkesaktive befolkningen i landet, noe som viser at denne sektoren er ganske liten. Det israelske jordbruket er svært produktivt og av stor økonomisk betydning for landet.

Også fra en strategisk synsvinkel er jordbruket vært viktig for Israel. Etter landets uavhengighetserklæring i 1948 var selvforsyning av matvarer grunnlaget for Israels landbrukspolitik, dette også av sikkerhetsårsaker. Det ble derfor satt i gang omfattende

nydyrking og gjendyrking av jorden. Dette førte til at det dyrkede arealet økte med nesten 150 prosent på ti år, fra 1650 km² i 1949 til 4110 km² i 1959 (Røsnes & Leraand, 2010).

Det er i Nord-Israel vi finner de viktigste jordbruksområdene, rundt Yizre'eldalen i Galilea. Her dyrkes spesielt korn, oliven og tobakk. Langs middelhavskysten dyrkes grønnsaker, sitrusfrukt, vindruer, bomull og korn, mens i Sør-Israel, i den nordlige delen av ørkenen Negev, dyrkes korn, grønnsaker og frukt, som også er viktige eksportartikler (Røsnes & Leraand, 2010).

Melkeproduksjon er også en viktig del av landbrukssektoren i Israel, og de israelske kuene er de mest produktive i verden. Dette kommer av at melkeproduksjonen er gjort om til et industrialisert system, der kua, bonden, teknologi og utstyr er alle tilpasset produksjonsmiljøet. Siden landet mangler naturlige ressurser som vann og beite, og har vanskelig klima og intensivt jordbruk, blir det mest fokusert på å gi kua riktig fôr. Å produsere mer melk med færre kuer hjelper til å redusere den økologiske ubalansen i landet, i tillegg til at det øker gårdenes økonomiske situasjon. Dannelsen av kooperativer gjør at selv den minste bonde kan få tilgang til den nyeste teknologien innen melkeproduksjon (Israel Dairy Board, u.d.).

Baksiden av medaljen er at kostnadene med melkeproduksjonen blir høyere i Israel enn i andre land. I Israel koster produksjonen av en liter melk 0,372 euro i gjennomsnitt, noe som er 27,9 prosent høyere enn i EU. Det er også 46 prosent mer enn det koster å produsere melk i USA og New Zealand. Dette kommer selvsagt av Israels manglende naturressurser og vanskelige klimaforhold, men også av at både dyrefôr, energi og arbeidskraft er dyrere i Israel. Dette fører til at melkeprodukter fra Israel er mindre konkurransedyktige på verdensmarkedet og i tillegg står i fare for å måtte konkurrere med importerte produkt på hjemmemarkedet (Cohen, 2010).

2.1.2 Industri og samferdsel

Det er ikke bare selvforsyning av matvarer som var en del av sikkerhetsstrategien i Israel. De utviklet også en bred industribase, for at landet skulle kunne være selvforsynt også her, slik at de kunne erstatte import og dermed spare utenlandsk valuta. Industrien i Israel har senere blitt videreutviklet og modernisert, men ennå er produksjonen vesentlig for innenlandsk konsum. I

tillegg til å modernisere og effektivisere eksisterende industri har det også blitt utviklet nye stasjonsområder, blant annet innenfor IT (Røsnes A. E., u.d.).

Per i dag har Israel en allsidig industri, og er spesielt sterk innenfor kjemisk industri og lett industri, som for eksempel produksjon av plastvarer, farmasøytiske produkter, biler og bildeler. De viktigste eksportvarene er imidlertid slepne diamanter, høyteknologi innen militært materiell, kommunikasjon og datavarer (Røsnes A. E., u.d.).

Israel er det første landet i verden som skal få et nett av batteristasjoner for elektriske biler. Dette nettet, bestående av 56 stasjoner, skal stå ferdig i løpet av 2011 (Myrland, 2011). Neste år står Danmark, Australia, Hawaii og San Francisco for tur. Batteristasjonene gjør at en kan bytte batteri og kjøre videre, istedenfor at en bare kan kjøre en kort tur før en må lade batteriet i timevis, slik saken er med de fleste elektriske biler som har blitt solgt rundt om i verden til nå.

Bak nettet av batteristasjoner står det israelske selskapet ”Better Place”, eller på norsk ”Bedre sted”. Selskapet samarbeider med bilfabrikkene Renault og Nissan Motor Company. Hovedproduktet er den elektriske bilen, men med det elektriske veinettet blir bilen mye lettere og bedre å bruke. Målet er at det i 2016 skal selges flere elektriske biler enn bensindrevne og at Israel skal bli det første landet i verden med mer enn 100 000 elektriske biler på veiene. Strømmen som lader bilbatteriene, er foreløpig laget av kullkraft, men planen er at en stadig større del av strømmen skal genereres av andre kilder i framtiden, som naturgass, vind og solenergi (Myrland, 2011).

2.1.3 Naturressurser

Ved opprettelsen av Staten Israel ble landet spådd små muligheter til å klare seg på grunn av de enorme utfordringer landets selvstendighet stod overfor. I tillegg til trusselen fra nabostatene manglet de både energikilder og vann. Dette hindret dem likevel ikke i å utvikle en moderne og konkurransedyktig økonomi, med høyteknologisk virksomhet både innen militær teknologi, IT, bioteknologi og medisin (Leraand D. , 2010).

Israel har lite kommersielt utnyttbare mineraler. I Negev utvinnes fosfatmalm, og dødehavet bidrar med noen viktige mineraler og konsentrerte salter, som for eksempel kaliumkarbonat (pottaske), bromider og magnesium. Det blir produsert hudpleieprodukter i stor skala, såkalte

dødehavsprodukter, av mange ulike selskap. Det er spesielt gikt- og psoriasispatienter som har størst nytte av den velgjørende sjøen og luften ved dødehavet.

Problemet er at Dødehavet er i ferd med å forsvinne som den unike saltsjøen den er i dag. De siste årene har den sunket med ca. 1 meter hvert år, og vannstanden er nå 17 meter lavere enn ”normalt” (Beck, 2007). Vannstanden synker fordi vannet fra Jordan elven, som er hovedkilden for vanntilstrømning, blir oppbrukt før det når dødehavet. En redningsaksjon er under planlegging, i en kanal fra Rødehavet til Dødehavet, med en foreløpig beregnet prislapp på mellom 30 og 60 milliarder kroner.

Israel har ikke hatt betydelige forekomster av olje eller gass, slik som de fleste andre land i Midtøsten. I 2002 utvant Israel kun ca. 1000 fat olje per dag, og var nødt til å importere resten av forbruket sitt på ca. 280 000 fat per dag, og Norge har vært ett av landene de importerer olje fra (Leraand D. , 2010).

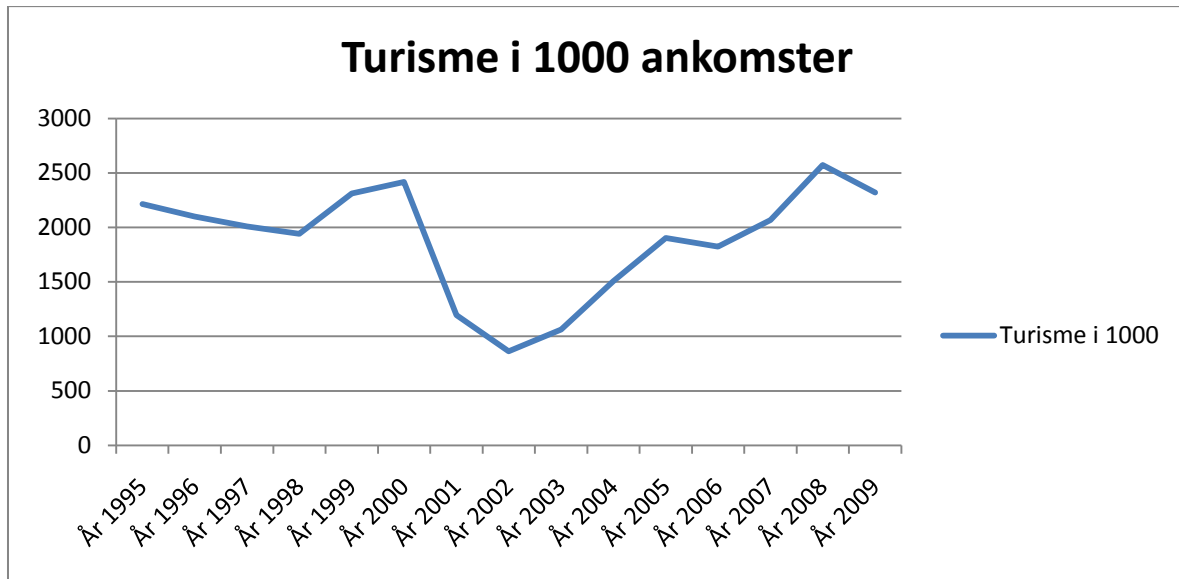
Denne situasjonen har nå endret seg, og det ser ut til at Israel kan snu, fra å være en stor importør av gass og olje til ikke bare å bli selvforsynt, men også bli eksportør av naturgass. Først ble det oppdaget et gassfelt i Middelhavet i 2009 som kalles Tamar. Med sine estimerte 8 billioner kubikkfot naturgass, var dette var den største funnet i verden det året og det største gassfunnet i Israels historie (NIHK, 2010). Deretter ble det i 2010 gjort et gassfunn ca. 135 kilometer utenfor Haifa, nord i Israel. Funnet ble gjort på gassfeltet Leviathan, der seismiske undersøkelser estimerte et innhold på 16 billioner kubikkfot naturgass, noe som er nok til å dekke alle behov for gass i landet i 100 år.

Rundt 90 % av Israels energiforbruk har måttet importeres. Israel har derfor lagt ned store ressurser i å utvikle teknologi innen solkraft og annen fornybar energi. Israels kapasitet for elektrisitetsproduksjonen er for det meste, ca 70 prosent, generert fra kullfyrte kraftverk. Siden Israel ikke har kullforekomster, er de derfor nødt til å importere alt kullet de trenger fra land som Sør-Afrika og Colombia.

2.1.4 Turisme

Turisme er også viktig for Israel, men sikkerhetssituasjonen gjør at turismen varierer en del, ved at den reduseres i perioder med uroligheter. Det er ikke bare situasjonen i Midtøsten som påvirker, men det viste seg at etter 11. september 2001, da terrorister kapret fly i USA og

stjertet dem inn i World Trade Center og Pentagon, ble turismen i Israel redusert med mer enn 50 prosent (Leraand D. , 2010)

Figur 1: Utviklingen i turisme i Israel fra 1995-2009 (UN Comtrade, 2010).

Figur 1 viser utviklingen i turismen i Israel fra 1995 til 2009. Vi ser et høyt nivå i 2000, men deretter et fall i kurven, fra 2 417 000 ankomster i 2000 til 862 000 ankomster i 2002. Etter 2002 har turismen vært stigende, med en liten nedgang i 2006 og 2009. I år 2000 startet uroligheter i Israel i forbindelse med den andre palestinske intifada, noe som kan være med på forklare reduksjonen i turismen i denne perioden, i tillegg til frykten for å fly etter 11. september 2001. Den andre palestinske intifada kommer vi tilbake til i kapittel 2.1.7. Denne figuren vil bli sett på i forhold til importen av varer fra Israel som blir presentert i kapittel 3.

Mesteparten av turistene som kommer til Israel kommer fra USA og Europa (Store norske leksikon, u.d.). De mest populære severdighetene er steder som er kjent fra Bibelen og bibelhistorien. Steder som er kjent fra Jødernes historie er også store turistattraksjoner, som for eksempel Yad Vashem, bedre kjent som Holocaust museet, og museet "shrine of the book" der dødehavsrullene er utstilt. Også andre steder, som Tel Aviv og Eilat, som verken er av religiøs eller historisk betydning, er populære reisemål for turister.

Påske, på hebraisk "Pessah", og Løvhyttefesten, "Succot", er to jødiske høytider der mange kristne valfarter til Israel for å delta i feiringen. Til disse høytidene går det direkteflyvninger fra Oslo, Stavanger og Bergen til Tel Aviv (Lod), noe som er av sjeldenhetene resten av året. Gruppereiser til feiringene arrangeres av flere ulike kristne organisasjoner i Norge, som for

eksempel ICEJ (International Christian Embassy Jerusalem, IKAJ på norsk) og TV Visjon Norge. ICEJ hevder at de har gjester fra rundt 100 ulike nasjoner på sine løvhyttefester (IECJ, 2010).

2.1.5 Forskning og utvikling

Teva Industries er et israelsk selskap som produserer generiske legemidler. Fra 2009 til 2010 doblet firmaet sin fortjeneste, og er nå verdens største av sitt slag (NIHK, 2011). De har utvidet eksporten og fått innpass i viktige, voksende markeder, noe som er blant årsakene til firmaets kraftige vekst. Eksporten firmaet har til Nord Amerika utgjør hele 56 prosent av det totale salget, mens salget til Europa utgjør 30 prosent av totalt salg. Teva Industries er Israels største selskap, og har 40 000 ansatte fordelt på selskapets fabrikker over hele verden. Selskapet blir likevel ledet fra Israel, der også forskningen foregår. Eli Hurvitz, som er leder for Teva Industries, fikk en ærespris fra Israel Chemical Society i 2011 for jobben han har gjort med selskapet.

SDL Desalination Ltd bygger verdens største avsaltningsanlegg som skal stå ferdig i 2013 (NIHK, 2011). Fabrikken skal ligge i den sentrale regionen av Israel, og skal produsere nok vann til å dekke vannbehovet til en femtedel av alle husholdninger i Israel. Dette anlegget kommer i tillegg til de tre allerede eksisterende avsaltningsanleggene; ett i Hadera, som er det største til nå og produserer 127 millioner kubikkmeter vann i året, ett i Ashqelon og ett i Palmachim. Den nye teknologien til SDL Desalination Ltd avsalter sjøvann med bruk av mindre energi og er mer miljøvennlig enn de gamle termisk-baserte systemene. I 2013, når det nye anlegget skal være ferdig, er produksjon av drikkevann fra saltvann beregnet til 350 millioner kubikkmeter i året.

Det er ikke bare når det gjelder avsaltning, at Israel imponerer. Også når det gjelder gjenbruk av vann er de fremst i verden (NIHK, 2011). I Israel gjenbrukes 72 prosent av alt vann, og det er langt ned til den neste på listen. Til sammenligning gjenbrukes 12 prosent av vannet i Spania, mens i Sentral Europa gjenbrukes ca. 1 prosent. Det er derfor sannsynlig at Israel kan bli en stor eksportør av vannteknologi i fremtiden.

Markedet for militært utstyr er lite og sterkt konkurransepreget, og Israel bruker derfor også forsvarets forskningsteam til å utvikle produkt på det private marked, og til å tilpasse forsvarsteknologi til sivil bruk. Dette gjelder spesielt for telekommunikasjon, der mange av

de mest innovative produktene utviklet av Israels høyteknologiindustri bygger på militær teknologi (GlobalSecurity.org, 2010).

2.1.6 Forsvar

De første tiårene etter opprettelsen av Staten Israel, måtte det i økonomien tas spesielt hensyn til sikkerhetsbehovene i landet, på grunn av den militære trusselen fra Israels arabiske naboer. Sikkerhetssituasjonen påvirker fremdeles de økonomiske resultatene, siden landet har store utgifter til forsvar. 40 prosent av statsbudsjettet i Israel går til militære formål, og mye av industrien i Israel er etablert med tanke på landets behov for forsvarsmateriell (Leraand D. , 2010). I tillegg har alle jødiske israelere verneplikt, mens vernetjenesten er frivillig for de av andre religiøse overbevisninger. Verneplikten er tre år for menn og to for kvinner, og i tillegg til reservetjeneste, er det mange som fortsetter i forsvaret utover pliktiden, noe som fører til en vesentlig reduksjon i arbeidskraften i landet.

Det er ca 150 selskaper i Israel som produserer forsvarsmateriell, og de tre største er de statseide selskapene "Israel Arms Industry" (IAI), "Israel Military Industry" (IMI) og "Rafael Arms Development Authority". (GlobalSecurity.org, 2010). Israels produksjon av forsvarsmateriell strekker seg fra produksjon av ammunisjon og artillerideler til sofistikerte elektroniske systemer. Israel produserer også verdens mest avanserte tanks.

Israels forsvar, "Israel Defense Forces" (IDF), er et velutviklet forsvar med et vidt arsenal av avansert militært utstyr, og det har blitt dannet private selskap med det formål å fremskaffe utstyr for forsvaret. Denne utviklingen i forsvarsindustrien gjør at Israel også selger forsvarsmateriell og teknologi til andre land, i tillegg til at de er selvforsynte på dette området.

Israel startet sin produksjon av håndgranater og eksplosiver allerede i 1920-årene, og på begynnelsen av 1930-tallet ble det bygget små våpenfabrikker, som senere dannet grunnlaget for IMI i 1948 (GlobalSecurity.org, 2010). det var medlemmer av Haganah, den jødiske motstandsbevegelsen under det britiske mandatet, som startet produksjonen av forsvarsmateriell i Israel. IMI produserte mange av våpnene IDF brukte helt fra starten, men fly og mer avanserte våpen ble importert, hovedsakelig fra Frankrike.

Under seksdagerskrigen innførte imidlertid Frankrike en embargo på våpensalg til Israel, en embargo som inkluderte en del Mirage fly som allerede var bestilt fra en flyfabrikk i

Frankrike. Det førte til at USA ble Israels hovedleverandør av kampfly, og Israel begynte å utvikle sin egen produksjonsportefølje. IAI ble grunnlagt som en vedlikeholdsfabrikk i 1953, men begynte snart å utvikle og produsere flere egne fly, for eksempel "Arava", "Nesher" og "Kfir", som var en erstatning for det franske Mirage. I tillegg ble samarbeidet tettere mellom IAI og amerikanske flyprodusenter som Boeing og Lockheed-Martin. Den raske utviklingen i forsvarsindustrien i Israel på 1980 tallet, endte i det hel-israelske militærflyet "Lavi", men regjeringen fant prosjektet for ambisiøst og ville ikke finansiere det. Prosjektet ble derfor lagt ned i 1987, ett år etter at prototypen av flyet stod klart (GlobalSecurity.org, 2010). Etter nedleggelsen av Lavi-prosjektet begynte Israel å produsere produkter for både det militære og private markedet, basert på den teknologien som ble utviklet i Lavi-prosjektet. Dette var for eksempel avanserte radarsystemer, presisjonsvåpen og ubemannede fly.

Israel produserer både tanks, båter, fly og helikoptre for militært bruk, som er blant de mest avanserte i verden. I tillegg har de utviklet antiskyts missiler for å beskytte disse kjøretøyene, som for eksempel det nye beskyttelsessystemet for stridsvogner kalt "Trophy" (Bakken, 2011), eller rakettforsvarssystemet "Arrow-3" som er skal være ferdig i 2014 (Oestermann, 2011). Det mest kjente israelskproduserte våpenet er nok maskingeværet "Uzi". Uzien og "Galil" riflen er våpen som Israel eksporterer mye av, og de har fått kritikk for å være ukritiske når det gjelder hvem de selger våpen til (Johansen P. M., 2003).

Det at Israel er et lite land, at de mangler mye av råmaterialer til industrien, arbeidskraft og økonomiske midler, og at behovet for forsvarsmateriell til eget bruk er så stort, begrenser mulighetene Israel har til å bli storprodusent og eksportør av forsvarsmateriell. Selv om de har fordeler når det gjelder utvikling av teknologi på området, ved den omfattende erfaringen de har skaffet seg gjennom alle krigene Israel har vært involvert i, er landets rolle på det internasjonale forsvarsmarkedet svært liten (GlobalSecurity.org, 2010). Rollen forsvarsindustrien spiller på det nasjonale markedet er imidlertid svært stor, og det å ha et sterkt forsvar og omfattende utvikling og produksjon av avansert forsvarsmateriell er for Israel en absolutt nødvendighet når det gjelder landets nasjonale sikkerhet.

2.1.7 Konflikten¹

Det er konflikten som har pågått siden statens opprettelse i 1948, som er motivet for oppfordringene til boikott av Israel. Krigene har vært mange, og hovedkilden for kritikken mot Israel ligger i Israels behandling av palestinere, og handlinger i krigssituasjoner. For å kunne finne ut om det er nedgang i importen av israelske varer i perioder med uroligheter, da fokus i media har vært størst, må det kartlegges når disse handlingene har funnet sted.

Staten Israel ble opprettet etter at engelskmennene trakk seg ut fra området England hadde annektert siden 1917 (Schjelderup, 2010). Nabolandene Jordan, Libanon, Syria og Egypt gikk umiddelbart til krig mot den nyfødte staten i 1948. Men selv om de arabiske styrkene var i overlegent flertall, 12 arabiske soldater for hver israelske, klarte de ikke å overvinne jødene. Resultatet ble at Egypt tok Gaza og Jordan annekterte Judea og Samaria, den såkalte vestbredden, mens resten av området ble Staten Israel.

Israel er det landet i verden som har absorbert mest innvandrere. Bare de første tre dagene etter at Staten Israel ble opprettet, tok de imot 700 000 jødiske flyktninger. Rundt 1 750 000 immigranter kom til Israel i perioden 1949 til 1989, der perioden 1967 til 1973 utgjorde den største bølgen av innvandring (Bergensavisen BA, 2000).

David Ben Gurion var den første israelske statsminister, og satt i sitt embete fra 1948 til han gikk av med pensjon i 1963, med unntak av årene 1954-55. Israel utviklet en sterk økonomi og hadde den mest effektive hæren i hele Midtøsten. Etterretningstjenesten Mossad ble regnet som verdens beste.

De palestinske araberne som ble flyktninger etter Israels uavhengighetskrig i 1948, fikk en kjølig mottagelse av sine arabiske brødre i de omkringliggende landene og ble samlet i flyktningleire (Bergensavisen BA, 2000). Det eneste landet som til slutt tok imot noen palestinske flyktninger var Jordan, der 60 % av befolkningen fra før var palestinere, etter at Palestina mandatet ble delt av engelskmennene i 1923. Området som ble skilt ut fra Palestina mandatet fikk navnet Emiratet Transjordan med Abdullah ibn Hussain som statsoverhode under britisk okkupasjon. Ved utløpet av mandatet ble Jordan helt uavhengig 25. Mai 1946 (wikipedia, u.d.).

¹ Denne delen og informasjonen angående statlige anskaffelser av forsvarsmateriell fra Israel ble brukt i egen oppgave i Landbrukspolitikk og Ressursforvaltning ved UMB høsten 2010.

I 1964 ble The Palestine Liberation Organization (PLO) stiftet. Målet for denne organisasjonen var å bekjempe staten Israel. PLOs første leder var Yasser Arafat, som også var palestinerne fremste talsmann til han døde i november 2004.

Den neste store konfrontasjonen mellom Israel og nabolandene, var Seksdagerskrigen i 1967 (Bergensavisen BA, 2000). Her kjempet Israel mot Egypt, Syria og Jordan. Denne korte krigen endte i totalt nederlag for de arabiske statene, og Israel okkuperte Golanhøyden i nord, Sinaihalvøya i sør, Gazastripen, vestbredden og hele Jerusalem. Det er disse områdene, som Israel vant i seksdagerskrigen, som kreves overgitt til palestinsk selvstyre eller som en egen palestinsk stat.

Araberne fikk sin hevn høsten 1973. Da gikk Egypt og Anwar Sadat i spissen for alle Israels naboer til angrep på Israel i det som blir kalt Oktoberkrigen, eller Yom Kippur-krigen etter den største jødiske helligdagen, forsoningsdagen, dagen da angrepet startet. Denne krigen varte i 3 uker, og Israel led store tap etter det overraskende angrepet, men vant tilslutt krigen. I 1977 gav Israel tilbake Sinai halvøya til Egypt i bytte mot en fredsavtale på Camp David i USA (Bergensavisen BA, 2000).

Den første Libanon-krigen begynte den 6. Juni 1982. Israel invaderte Libanon på grunn av attentat forsøk og terrorhandlinger fra PLO fraksjoner i Libanon (Bergensavisen BA, 2000). Den syriske hæren ble tvunget til å signere våpenhvile etter at Beirut ble okkupert og syrerne omringet. Tilslutt overgav også PLO seg. Det lyktes ikke å få til en permanent våpenhvile med Libanon, og Israelske tropper ble ikke trukket ut før i 1985. «Sikkerhetssonen» i Sør-Libanon, som Israel beholdt for å forsvare Nord-Israel mot terrorangrep, ble gitt tilbake i 2000.

I desember 1987 startet intifadaen, den palestinske oppreisningen, på grunn av en bilulykke hvor fire palestinere ble drept, en hendelse som ble proklamert som en hevnaksjon fra Israelsk side (Bergensavisen BA, 2000). Osloavtalen, som skulle gi Palestinerne gradvis selvstyre på Vestbredden og i Gaza, ble undertegnet i Oslo i 1993, men denne avtalen førte bare til flere aksjoner fra partene i konflikten. Oslo avtalen kommer vi tilbake til i kapittel 2.2.1.

I september 2000 startet den andre palestinske intifada, som fikk navnet Al-Aqsa Intifadaen etter stedet der voldshandlingene startet, nemlig ved Al-Aqsa moskèen på tempelplassen i Jerusalem. I tillegg til frustrasjonen over at forhandlingene om en palestinsk stat nok en gang slo feil, fløt begeret over for palestinerne når Ariel Sharon, som på den tiden var leder for opposisjonen og senere ble statsminister i Israel, besøkte tempelplassen (BBC, 2004).

19. august 2002 skriver VG at Israel har gått med på å trekke seg ut av Gaza og Betlehem, etter forhandlinger med PLO (VG nett, 2002). Denne avtalen ble kalt "Gaza først", og palestinerne del av avtalen var å stanse all terrorvirksomhet i Israel og mot israelske statsborgere. Ifølge en palestinsk tjenestemann skulle denne avtalen iverksettes i løpet av 24 timer. Men Hamas var ikke enig i dette, og lovet å fortsette kampen mot den israelske okkupasjonen.

I august 2005 trekker Israel seg ut av Gaza, som en del atskilleelsesplanen, men i slutten av 2005 går en 9 måneder lang våpenhvile mellom Israel og Hamas mot slutten. Hamas varsler "en ny runde med konflikter", og gjør det klart at våpenhvilen ikke vil bli utvidet (Moltubak, 2005).

Den andre Libanon krigen startet 12. juli 2006 og var en militær konflikt mellom Hizbollah og Israel (Wikipedia). Den ble kjent som "Operasjon vredens druer" og var en reaksjon på raketangrep fra Hizbollah, men ble i media fremstilt som en måte å blidgjøre velgerne på foran det kommende valget i Israel. Konflikten var et faktum når Hizbollah kidnappet to israelske soldater. Israel fikk kritikk for å bombe sivile mål, selv om de spredte flyveblader på forhånd for å varsle befolkningen slik at de kunne forlate de aktuelle områdene. Israel opphevet blokaden av Libanon 8. september samme år.

Etter at en våpenhvile ble inngått 14. august, var det fremdeles trefninger mellom Hizbollah og israelske soldater. I august 2006 skriver VG:

"Libanon truer med å holde sine soldater tilbake, hvis ikke FN stopper israelske angrep. En israelsk soldat og tre Hizbollah-krigere døde da Israel angrep landsbyen Bodai ved Bekaadalen i Libanon lørdag. Området ligger ikke langt unna den syriske grensen. Angrepet er det mest alvorlige bruddet på fredsavtalen som bare er seks dager gammel" (Bongard, 2006).

Noen dager senere skriver VG at Amnesty International påstår at Israel med vilje bombet sivil infrastruktur i Libanon, og beskylder dem for krigsforbrytelser på grunn av dette (Matre, 2006). Den nyvalgte AUF-lederen Martin Henriksen oppfordrer til statlig boikott av Israelske varer produsert på "palestinsk jord" (Johansen M. , 2006).

1. november 2006 blir 8 palestinere og en israelsk soldat drept i Beit Hanoun i Gaza (Vinding, 2006). Palestinernes president Mahmoud Abbas kaller drapene en massakre og ber verdenssamfunnet om å gripe inn. Angrepet var ett av mange i Gaza siden Hamas kidnappet den israelske soldaten Gilad Shalit 25. juni 2006, som ved utgangen av 2010 fremdeles var i Hamas' fangenskap.

I 2007 brøt det ut borgerkrig i Gaza. Siden Israel trakk seg ut av Gaza og tvangsflyttet over 8000 israelske statsborgere, eskalerte konfliktene. I Israel Det ble registrert over 3000 raketter fra Gaza det første året etter tilbaketrekningen, og det var stadige trefninger mellom Fatah og Hamas. Etter at Hamas vant valget i Gaza i januar 2006, førte sammenstøt til at Fatah flyktet til Vestbredden og dannet en egen regjering der, etter å ha kalt valget et ”kupp” fra Hamas’ side (VG nett, 2007a). VG skriver at Jonas Gahr Støre ”betegner konflikten mellom Fatah og Hamas som et tragisk sammenbrudd i Gaza.” (Fosse, 2007) og mener Israel bør ta på seg ansvaret også for dette, siden de ikke anerkjenner den nye Hamas regjeringen i Gaza. Han legger til at Norge anerkjenner Israels rett til å forsvare seg mot rakettenes fra Gaza, men ikke måten de forsvare seg på. Israel svarer med å fordømme Norge for å være det første vestlige landet som anerkjenner den nye ”samlingsregjeringen” i Gaza. De avlyser møter med Norsk UD og hevder at Norge ødelegger fredsprosessen i Midtøsten (Libråten & Ryste, 2007).

Etter dette er fokus mer og mer konsentrert om israelske bosetninger på Vestbredden. Utenriksminister Jonas Gahr Støre (Ap) sier i juni 2008 at Israel ikke bør kunne bli medlem av OECD så lenge de bygger og produserer varer på okkuperte områder. Han sier at Norge støtter israelsk medlemskap dersom de fryser bosetningene umiddelbart (VG nett, 2008).

I romjulen 2008 gikk Israel til angrep på Gaza, etter at det hadde blitt skutt utallige raketter inn i Israel fra Gaza (VG nett, 2008a). Israel nektet media adgang til Gaza så lenge aksjonen pågikk, og Norge fikk sin informasjon gjennom to norske leger på et sykehus i Gaza. En Hamas leder som ble drept i angrepet, ble hyllet som helt og Hamas’ talsmann Nazzal lover at de ”ikke vil la likvideringen av eks ministeren stoppe kampen mot Israel (Akerhaug, 2009).” Han sier videre at ”dette viser at Israel fortsetter aggresjonen. De fortsetter å sende raketter mot barn, kvinner, sykehus, moskeer, universiteter og skoler. Derfor fortsetter kampen. Blodet er den eneste veien som kan føre til seier.”

I juli 2009 anklager igjen Amnesty International Israel for krigsforbrytelser, denne gangen etter Gaza-offensiven (VG nett, 2009).

2.2 Forholdet mellom Norge og Israel

2.2.1 Fra 1948 til 2000

På 1950- og 60-tallet var Norge en atomstormakt og det sjette landet i verden til å bygge en atomreaktor. I følge tv programmet Brennpunkt arbeidet israelske atomforskere i norske plutoniums laboratorium, og de antyder at dette er årsaken til at Israel var i stand til å bygge sin egen plutoniums fabrikk så fort (Brennpunkt, 2001). Plutonium er sprengmaterialet i atombomber, og andre atommakter holdt denne teknologien hemmelig for å hindre spredning av atomvåpen. Men i Norge var all teknologi og forskningsresultater tilgjengelig for alle som var interessert.

I 1957 leverte Norge et tilbud på bygging av Dimona reaktoren som inkluderte fullt utstyrt anlegg for produksjon av plutonium. I tillegg leverte Norge detaljert informasjon og tilgang på forskning gjort på bygging av underjordiske atomanlegg.

I 1956 fikk Norge forespørsel om å levere 25 tonn tungtvann til Israel. Norsk Hydro var skeptisk til en slik avtale på grunn av at det kunne skade handelen av kunstgjødsel med Israels naboland. I tillegg hadde norske myndigheter kunnskaper om Israels atomvåpenplaner under forhandlingene. På tross av dette ble avtalen likevel godkjent. Brennpunkt skriver også at det ble eksportert utstyr til Israel for ca. fire millioner norske kroner på begynnelsen av 60-tallet, noe som tilsvarer 35 millioner kroner etter dagens verdi. Da avtalen omsider ble annullert i 1991, og tungtvannet ble kjøpt tilbake til Norge, hevdet norske myndigheter, ifølge Brennpunkt, at de var ført bak lyset av israelerne. Men i et notat fra desember 1960 skriver statssekretær Hans Engen i Utenriksdepartementet følgende:

”Det er sikkert ikke noe grunnlag for å anta at Israel har, eller vil få, noe selvstendig kjernefysisk potensial. Det er derimot skjellig grunn til mistanke om at samarbeidet mellom Israel og Frankrike på det kjernefysiske området også omfatter våpenproduksjon. Det kom fram tydelige indikasjoner på dette under forhandlingene om en Norsk-Israelsk avtale”.

Oslo-avtalen består av to avtaler inngått i 1993 og 1995 mellom PLO og Israel (Leraand D. , 2009). Den første avtalen ble inngått i Washington, USA, 13. september 1993, mens den andre, Oslo II avtalen, ble undertegnet 28. september 1995 samme sted. Grunnen til at de likevel kalles Oslo avtalen er at avtalene ble forhandlet frem gjennom en prosess som kalles Oslo kanalen eller Oslo prosessen og at en prinsipperklæring som de to avtalene ble basert på, ble underskrevet i Oslo 20. august 1993. Oslo-avtalen var avtale om gjensidig anerkjennelse av Israel og PLO og innføring av palestinsk selvstyre over en femårsperiode. Her skulle først

Gaza overgis til palestinsk selvstyre, deretter Jeriko-området og til slutt resten av de okkuperte områdene. Avtalen omhandlet ikke en selvstendig palestinsk stat, kun en palestinsk selvstyremyndighet. Andre spørsmål, som for eksempel deling av Jerusalem og utvidelse av jødiske bosettinger på Vestbredden ble ikke omhandlet i Osloavtalen. Osloavtalen førte til at Yasser Arafat, Yitzhak Rabin og Shimon Peres fikk Nobels fredspris i 1994.

Etter 1995, og frem til i dag, har vi sett en endring i Norges syn på Israel. Grunnen til dette er antagelig den manglende evnen til å komme frem til en varig fredsavtale mellom Israel og palestinerne. Siden det er Israel som regnes som den sterke part i konflikten, okkupasjonsmakten, er det de som må ta skylden for uteblivelsen av fred i Midtøsten, skal vi tro leder i BT.no som skriver i artikkelen ”Vennskapet med Israel” at ”Holdningen blant nordmenn flest er blitt radikalt endret de siste 20 årene” (BT.no, 2009). Denne artikkelen har imidlertid fått sterk kritikk fra BTs lesere på grunn av ensidig vinkling av situasjonen i Midtøsten, og flere grove feil i fremstillingen av fakta. Det hevdes også, i denne kritikken, at det ikke er ”nordmenn flest” som har endret holdning overfor Israel, men den del av befolkningen som tilhører den politiske venstresiden.

2.2.2 Fra 2000 til 2009

I denne perioden har ropene om boikott av Israel blitt stadig sterkere og hyppigere. Ropene kommer fra media, palestinskvennlige organisasjoner og fra den politiske venstresiden, som oppfordrer både enkeltpersoner, selskaper, kommuner og staten å gå inn for både handelsboikott og akademisk boikott av Israel. Disse oppfordringene har blitt avvist av både Regjering og Storting, og talen derfra har vært klar: Det er ikke norsk politikk å boikotte Israel. Likevel finnes mange eksempler på medias kritikk av Israel og norsk handel med landet, samt boikottaksjoner mot Israel, gjennom dette tiåret.

VG skriver 13. desember 2003 at den store økningen i kjøp av forsvarsmateriell det året kommer av at Israels ambassadør har lagt press på Norge (Bakkeli & Øystå, 2003). De hevder at mange menneskerettighetsgrupper i Europa mener at siden israelske våpen blir brukt til krigføring mot palestinerne, er våpenhandel med Israel ulovlig, og at dette synet har bred støtte i det norske Storting. Statssekretær i Forsvarsdepartementet Gunnar Helø svarer følgende på kritikken av våpenkjøpet fra Israel i en pressemelding:

"Dette er helt i tråd med Stortingets føringer. Et flertall på Stortinget, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og regjeringspartiene, gikk 19. juni 2002 i mot et forslag om å innføre restriksjoner

på kjøp av forsvarsmateriell fra land som er i krig, eller hvor krig truer." (Forsvarsdepartementet, 2003).

Når det gjelder forslag om akademisk boikott av Israel, sier Forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland at dette ikke er norsk politikk, og hun går derfor imot forslaget. Den akademiske kulturen kjennetegnes av fri forskningsbasert meningsutveksling, og en boikott vil være å bryte med lovfestede prinsipper om akademisk frihet (Holter, 2009). Forskere kan imidlertid ikke pålegges å samarbeide med forskere fra Israel dersom de ikke selv ønsker dette.

I blant de som oppfordrer til boikott av Israel finner vi Muslimske Fellesråd i Rogaland, som mener at verden må få øynene opp for det som skjer i Midtøsten og ikke lenger tolerere Israels grusomheter mot det palestinske folk (Tollaksen, 2008). SVs Kristin Halvorsen oppfordrer stadig til boikott av israelske varer og sier i et intervju i dagbladet i 2006 at hun selv unngår å kjøpe israelske varer (Thomassen, 2006). I 2008 synes hun fremdeles at Israels maktbruk overfor palestinerne er forferdelig, men sier til Adressa at hun ikke boikotter israelske varer (Baumberger, 2008). Palestinakomiteen i Trondheim er også blant de som oppfordrer til boikott av israelske varer, men sier det er svært vanskelig å få nordmenn med på dette. De hevder også at mange butikker unnlater å merke israelske varer med opprinnelsessted for å få solgt disse varene (Baumberger, 2008). I motsetning til disse er det også noen som oppfordrer folk til å kjøpe mer Israelske varer, som for eksempel organisasjonen "Med Israel For Fred" (MIFF).

Til tross for at det ikke er norsk politikk å boikotte Israel, har det vært tilfeller av at kommunestyre og utvalg i Norge har vedtatt lokal boikott av israelske varer. For eksempel gikk Bydelsutvalget i Gamle Oslo bydel inn for en boikott av Israel i juni 2010, og mente da at denne avgjørelsen kunne være begynnelsen på en boikottbevegelse i Norge (Hansen, 2010). I oktober 2010 nekter imidlertid bystyret i Oslo Grorud bydelsutvalg å boikotte israelske varer. Bystyrets finanskomité fattet da et vedtak som ugyldiggjør både Gamle Oslo og Grorud bydelsutvalgs vedtak om å boikotte Israel, samt eventuelle fremtidige vedtak av samme art i andre bydeler (Messel, 2010). Andre kommuner som har hatt forslag oppe om boikott av Israel er Tromsø, der Jens Ingvald Olsen, gruppeleder i Rødt, ville at Tromsø skulle boikotte Israel som støtte for vennsbyen sin, Gaza (Nordlys.no, 2010). Miff.no skriver i september 2010 at Utenriksdepartementet slo fast at lokale boikottaksjoner "er i strid med folkeretten,

norsk lov, EØS-avtalen og WTO-avtalen" i 2005, da Sør-Trøndelag fylkeskommune ville boikotte Israel (Rasmussen, 2010).

Nettstedet Wikileaks har avslørt at Israel er misfornøyd med norske myndigheters og norske mediers håndtering av Midtøsten konflikten. De hevder at i 2009 vurderte Israels ambassade å saksøke NRK på grunn av den ubalanserte dekningen av Gaza krigen og Hizbollah/Libanon krigen. USA og Israel mener å se en økning i antisemittismen i Norge etter Gaza krigen, og at norske representanter for regjeringen sympatiserer med Hamas og har forhandlinger med disse utover det som er taktisk nødvendig (Rønneberg, 2010). Utviklingen i Norges syn på Israel og fremstillingen av Israel i norsk media har ført til at både den israelske regjering og befolkning er negativt innstilt til Norge. At Norge skal ha en aktiv rolle i fredsprosessen i Midtøsten i fremtiden vil derfor være utelukket, skriver Rønneberg (2010).

3 Presentasjon av data

I dette kapitlet presenteres en oversikt over medias dekning av Israel, oppfordringene til boikott og importen av israelske varer til Norge i perioden 2000-2009. Dette gjøres for å kunne avgjøre om det er sammenheng mellom importmønsteret av israelske varer og mediedekningen av Midtøsten konflikten og oppfordringer til boikott. Importtallene kommer fra tollvesenet (Vedlegg 1). Varene er delt opp i varegrupper i tolltariffen (Tollvesenet, 2010), men for å spare tid og plass er varegrupper som naturlig hører sammen slått sammen i kategorier i denne presentasjonen. I noen få tilfeller er enkelte varer på 6-sifret nivå presentert i egne tabeller og figurer. Dette er varer som kan ha særlig relevans når de gjelder oppfordringer til boikott, eller for sammenligning av importmønstre.

Tallene fra tollvesenet presenteres i tabeller som viser varegrupper, totale verdier av import per år for hver varegruppe, samlet verdi per år for kategorien og den prosentvise endringen i import per år. Prosentvis endring, som er oppgitt nederst i hver tabell, er ikke endring fra foregående år, men fra år 2000, som blir regnet som utgangspunktet. Er endringen regnet fra året før er dette oppgitt. I tillegg til presentasjonen av importtallene fra tollvesenet, presenteres salgstall fra organisasjonen MIFF sin nettbutikk Midtøsten torget (vedlegg 2), i kapittel 3.22.

Utviklingen i importen av de ulike vare kategoriene blir presentert som figurer med graf og trendlinje. Grafene viser importmønsteret på en slik måte at det er enkelt å se om importen har gått opp eller ned fra året før. Trendlinjen viser i hvilken retning importen av en vare utvikler seg på lang sikt, enten i stigende eller i synkende grad (Løvås, 2004). Figurene viser også ligningen for trendlinjen, $Y=aX+b$, der Y er verdien av importen i prosent av importen i år 2000, a er stigningstallet, X er tid og b er skjæringspunktet mellom trendlinjen og y -aksen. R^2 viser hvor sterk modellen er, eller hvor mye av variasjonen av Y , importen, som kan forklares av variasjonen i X , tiden (Gujarati, 2006). Andre faktorer som påvirker variasjonen i importen fra Israel, utenom tiden, er for eksempel andre lands konkurransefortrinn, valutavariasjoner og Norges finansielle situasjon. I denne oppgaven skal det vurderes om negativ media omtale og oppfordringer til boikott også kan være faktorer som har påvirket variasjonen i importen fra Israel.

Vanligvis når en ønsker å finne den prosentvise endringen over tid fra tall som viser for eksempel faktiske verdier i kroner, brukes en log-lineær modell, men siden den prosentvise endringen her er regnet ut på forhånd, vil stigningstallet til trendlinjen likevel vise den

prosentvise endringen ved den lineære modellen. Det er likevel ikke sikkert at trenden i importmønsteret er lineær, men siden det ikke finnes noen fasit på hvilken modell som er best for å beregne trendkurven, må det foretas et subjektivt valg (Løvås, 2004). Konsekvensen ved å bruke feil modell er at prognoser som beregnes blir feil, noe som ikke er av særlig betydning for denne oppgaven. Det viktigste i denne oppgaven er at alle kurvene er beregnet med samme modell, slik at sammenligningsgrunnlaget er korrekt.

3.1 Oppfordringer til Boikott og Negativ Medieomtale

For å vise i hvilke perioder det har vært negativ omtale av Israel i media eller ikke, og når oppfordringene til boikott har funnet sted, kommer her en oversikt over hendelsene per år i perioden 2000-2009 med hensyn til dette.

Som nevnt i kapittel 2.1.7 startet den andre palestinske intifadaen i år **2000**. Israel har allerede opparbeidet seg en del motstand i vesten etter den langvarige, og blodige, konflikten med Libanon, som hadde pågått siden 1985. Etter press fra verdenssamfunnet, trakk Israel seg ut av ”sikkerhetssonen” i midten av år 2000. Blant andre Frankrike gikk kraftig ut med påstander om at Israels tilstedeværelse i Libanon var imot internasjonal lov, og at motstanden var legitim. Etter at Arafat, Peres og Rabin fikk Nobels Fredspris i 1994, ble det i media satt fokus på palestinerne frigjøringskamp mot den israelske okkupasjonsmakten. Camp David avtalen slår feil og media skriver stadig om de dårlige forholdene palestinerne lever under, med fattigdom, flyktninger, sammenstøt med israelske soldater, kontroller og lidelser (MIFF, 2000).

Allerede i år **2001** får NRK kritikk for sin dekning av hendelsene etter starten på den andre intifadaen. NRK beskyldes for systematisk å fortie angrep på israelere, mens de konsekvent rapporterer om sammenstøt mellom israelske soldater og arabiske ”demonstranter” eller ”ungdommer”, der araberne nesten bare kaster stein mens israelerne skyter. Særlig en episode der dagsrevyen viser opptak av en 12-år gammel gutt i Gaza som havner i skuddsonen og blir drept av israelske soldater, vekker sterke følelser mot Israel. Det viser seg imidlertid ved nærmere undersøkelser at gutten ikke ble drept av israelske kuler, men arabiske (Hove, 2001). Kritikken av NRK kommer i avisen Dagen, som ikke på langt nær når ut til det norske folk i samme omfang som NRK gjør. Nettverket ”Boikott Israel” ble opprettet dette året (Wikipedia, 2011b).

I år **2002** skriver media om israelske soldater som massakrerer palestinere i flyktningleiren i Jenin. Israel motsetter seg deretter at FN skal granske forholdet. Reportasjene, som starter med dødstall på flere tusen, fortsetter i ukevis. Totalt 56 palestinere og 13 israelere mistet livet i Jenin (MIFF, 2002). Gerd-Liv Valla, leder i LO, oppfordrer dette året til boikott av Israel (Csángó, 2010). 2002 var også året Israel startet byggingen av sikkerhetsmuren.

Fokuset på sikkerhetsmuren øker i **2003**, og fordømmelsene kommer fra alle kanter; 144 land, deriblant Norge, stemte for en FN resolusjon som krever stans i byggingen av muren (Nettavisen, 2003). VG kritiserer blant annet Norsk handel med Israel når det gjelder forsvarsmateriell, og hevder at kjøp av våpen fra Israel er ulovlig (Bakkeli & Øystå, 2003).

I år **2004** fastslår den internasjonale domstolen i Haag at sikkerhetsmuren Israel bygger på Vestbredden må rives, siden den strider mot folkeretten og krenker palestinernes rettigheter (DN.no, 2004). Dommen er imidlertid ikke bindende og blir ignorert av Israel, noe som fører til sterk kritikk av israelsk politikk i norske medier. I mars dette året, ble det holdt demonstrasjoner utenfor Israels ambassade i Oslo på grunn av at Hamas' åndelige leder, rullestolbrukeren sjeik Ahmed Yassin, ble drept i et israelsk helikopterangrep, noe som ble sett på som en israelsk henrettelse av den palestinske lederen (Istad, 2004).

5. januar **2005** oppfordrer SVs Kristin Halvorsen til boikott av Israel gjennom Dagbladet (Wikipedia, 2011b). 15. desember samme år vedtar Sør-Trøndelag fylkesting å boikotte Israel.

I år **2006** oppfordrer igjen Halvorsen til boikott av Israel, og forteller at SV planlegger å starte en solidaritetskampanje for Palestina ved å boikotte Israel i slutten av januar dette året (VG nett, 2006a). Dette blir mottatt med sterk kritikk av opposisjonspartiene, som krever en gjennomgang på Stortinget av Regjeringens holdning til en boikott av israelske varer (Ryste, 2006). Sør-Trøndelag fylkesting ble i mars tvunget til å avblåse sin Israels boikott, men i juli foreslår igjen SV i Sør-Trøndelag en ny boikott av israelske varer. Årsaken er Israels nylige krigshandlinger i Libanon og Gaza (VG nett, 2006b). I tillegg oppfordrer samme måned SVs nestleder, Audun Lysbakken, til boikott av Israel fordi han holder Israel ansvarlig for krigen i Libanon (Andersen, 2006). Libanon krigen startet, som nevnt i kapittel 2.1.7, 12. juli dette året. I oktober oppfordrer den nyvalgte AUF lederen Martin Henriksen regjeringen til å boikotte israelske varer som blir produsert på Vestbredden (Johansen M. , 2006). Det er altså ikke bare SV og RV (Rødt) som ønsker å boikotte Israel dette året. Oslo Arbeiderparti støtter også forslaget om å oppfordre til forbrukerboikott av israelske varer, selv om dette går imot Aps offisielle politikk (Welle-Strand, 2006).

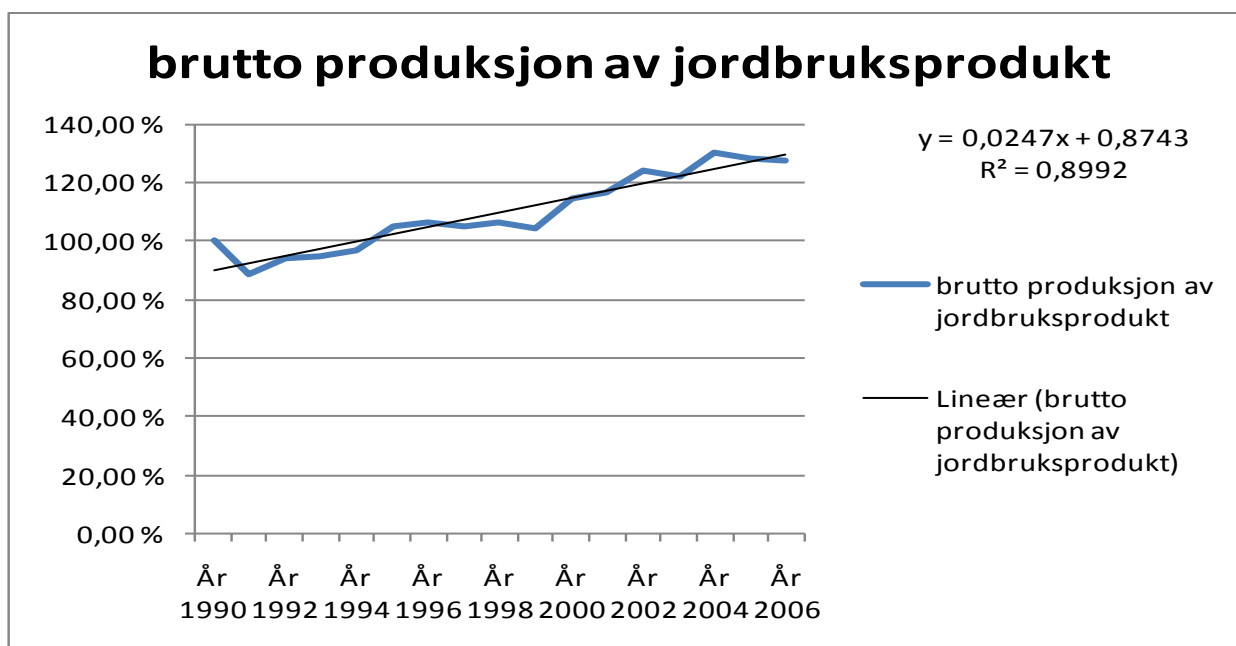
I år **2007** fortsetter SV med å oppfordre til forbrukerboikott av israelske varer. Boikott av Israel blir vedtatt som en del av SVs partiprogram (VG nett, 2007b).

I år **2008** gjentar AUF sitt karv om boikott av israelske selskaper og produkter på grunn av Israels aksjoner på Gazastripen (VG nett, 2008b). På slutten av året ønsker UD å arrangere et Norsk-Israelsk nærings- og forskningsseminar, i samarbeid med Forskningsrådet, Innovasjon Norge og den israelske ambassaden i Oslo (VG nett, 2008c). Flere organisasjoner ønsker en boikott av dette seminaret, deriblant flere LO-forbund, Norsk Folkehjelp, Palestinakomiteen, AUF, partiet Rødt og Sosialistisk Ungdom. I romjulen 2008 går Israel til krig mot Gaza.

Året **2009** begynner med en kritikk mot Israel som er svært skarp. I Gaza krigen som startet året før, blir journalister nektet adgang. Informasjonen vi som nordmenn får fra Gaza gjennom media, kommer fra to leger fra organisasjonen ”Leger uten grenser”, som jobber som frivillige ved et sykehus i Gaza, som nevnt i kapittel 2.1.7. De viser bilder av sårede palestinere som ankommer sykehuset, mange av dem er barn. Den politiske venstresiden fortsetter å fordømme Israel på grunn av denne krigen mot Gaza, og oppfordringene om boikott øker i intensitet. Blant annet ønsker studenter og akademikere i Trondheim at NTNU og HiST skal vedta en boikott av Israel (VG nett, 2009a). Som en reaksjon på boikott oppfordringene organiseres det en fredelig demonstrasjon til støtte for Israel. Denne demonstrasjonen møtes av rasende motdemonstranter, som blant annet angriper en buss som frakter bort deltagerne på støttemarkeringen. Politiet må ta i bruk tåregass for å få kontroll med de rasende Israels motstanderne (Ravndal, 2009).

3.2 Landbruksprodukter

Vi vet fra kapittel 2 at på grunn av fremgang i vannteknologien, blir mer og mer jord i Israel klargjort for dyrking. Dette medfører at produksjonen av jordbruksprodukter stiger. Av figur 2 under ser vi utviklingen i produksjonen av jordbruksprodukt fra 1990 til 2006. Vi får her en sammenligningsperiode fra 2000 til 2006, og vi ser at det er en nedgang i 2003, oppgang igjen i 2004 med nedgang de to påfølgende årene. Variasjonen har vært forholdsvis liten, med en R^2 på 89,92 prosent.

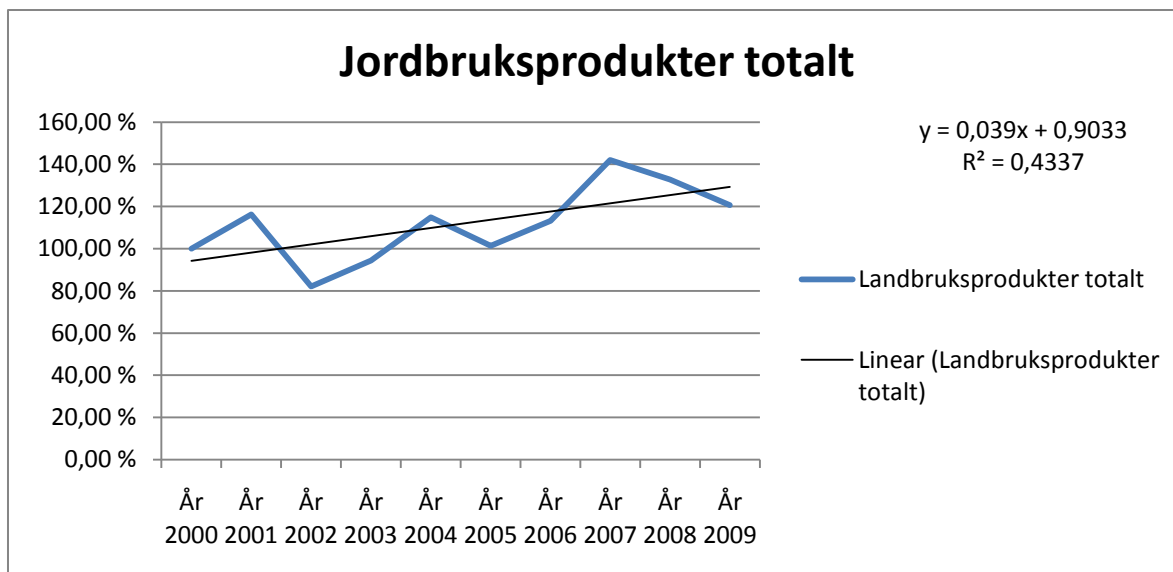
Figur 2: trend i brutto produksjon av jordbruksprodukter i Israel fra 1990-2006 (UN Comtrade, 2009).

De jordbruksprodukter som Norge importerer fra Israel omhandles i Tollvesenets kapitler 4, 6, 7, 8, 9 og 10 (Tollvesenet, 2010), og de største kategoriene er grønnsaker, røtter og knoller, og frukt og nøtter. Tabell 1 viser totale verdier av importen av jordbruksprodukter i gjeldende periode. Av tabellen kan vi se at importen av jordbruksprodukter har økt i perioden, fra litt over 100 millioner i år 2000 til over 120 millioner i 2009. Dette utgjør en økning på over 20 prosent. I 2009 utgjorde importen av varer i kategorien jordbruksprodukter, slik de er vist i tabell 1, 19,12 prosent av total import av israelske varer til Norge.

Tabell 1: Totale verdier av import av jordbruksprodukter fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Melk og meieriprodukter, egg	0	0	2 775	0	0	0	0	72	24	6661
Levende trær og andre planter	6 786 531	3 594 272	5 022 817	3 940 605	5 835 018	6 382 925	7 117 576	6 099 304	5 490 227	5 602 683
Grønnsaker, røtter og knoller	50 838 948	63 740 748	46 058 341	65 093 581	72 595 167	55 674 913	72 274 463	94 460 025	93 149 876	79 905 270
Spiselige frukter og nøtter	41 513 276	47 879 831	31 188 843	23 899 996	33 501 575	37 139 757	31 573 634	39 114 012	32 111 789	32 736 428
Kaffe, te, maté og krydderier	1 044 117	1 246 768	28 439	1 657 361	3 098 857	2 388 313	25 058 19	26 868 95	22 843 37	24 586 63
Korn	2 409	25 336	4 426	30 376	61 912	0	0	700	610	10 908 3
totalt	100 185 281	116 486 955	82 305 641	94 621 919	115 092 529	101 585 908	113 471 492	142 361 008	133 036 863	120 818 788
prosentvis endring		0,16271526	-0,178465737	-0,055530732	0,148796788	0,013980367	0,132616397	0,420977279	0,327908268	0,205953477

Figur 3 viser trenden i importen av jordbruksprodukter, og vi ser at totalt sett er det en svak stigning i importen. Hvis vi ser på figuren år for år, ser vi at det har vært nedgang i 2002, 2005, 2008 og 2009. Her har variasjonen vært noe større, og vi får en R^2 på 43,37 prosent.

Figur 3: Trend i import av Landbruksprodukter fra Israel i perioden 2000-2009.

Siden appelsiner fra Israel, Jaffa appelsiner, er det mest kjente jordbruksproduktet fra Israel, har jeg valgt å undersøke trenden i produksjon og import til Norge av israelske sitrusfrukter. I tillegg presenteres produksjon og import av israelske poteter til sammenligning.

3.2.1 Sitrusfrukter

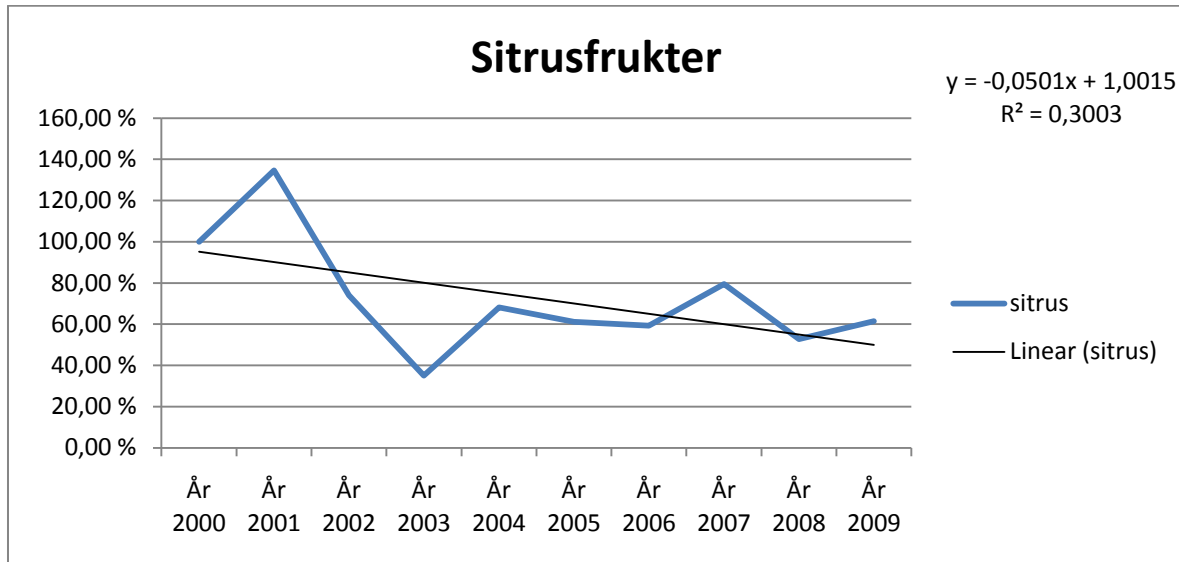
Mandariner, appelsiner og grapefrukt er de sitrusfruktene vi importerer mest av fra Israel, til en verdi av henholdsvis 5,4, 7,9 og 2,7 millioner kroner i 2009. Tabell 2 viser totale verdier av importerte sitrusfrukter i perioden. Det har vært en reduksjon i importen av sitrusfrukter i perioden fra 2000 til 2009 på 38, 58 prosent. Import av sitrusfrukter utgjorde 13,72 prosent av importen av jordbruksprodukter, og 2,62 prosent av total import av israelske varer til Norge.

Tabell 2: Totale verdier av import av Sitrusfrukter fra Israel i perioden 2000-2009.

	Varenummer	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sitrusfrukter, friske eller tørkede											
appelsiner:	8051090	20 496 394,00	30 740 532,00	15 590 121,00	5 360 733,00	13 370 901,00	11 364 382,00	7 819 963,00	9 658 538,00	3 789 846,00	5 422 135,00
mandariner											
til dyrefôr	8052010	131 993,00									
ellers	8052090	3 810 392,00	2 697 764,00	2 081 820,00	715 323,00	266 323,00	1 459 601,00	4 244 216,00	8 762 695,00	6 620 816,00	7 987 851,00
utgått pr 2010	8053021	15 509,00	125 158,00								
utgått pr 2010	8053040	8 464,00	15 396,00								
grapefrukt											
til dyrefôr	8054010					25 905,00					
ellers	8054090	2 312 898,00	2 481 013,00	1 986 204,00	2 660 491,00	3 918 057,00	3 025 051,00	3 281 830,00	2 626 399,00	3 443 596,00	2 745 687,00
sitroner	8055020				196 216,00	136 723,00	128 052,00	10 494,00	5 429,00	17 095,00	104
limefrukter	8055030			46 906,00	112 628,00	398 138,00	180 907,00	369 629,00	158 813,00	38 892,00	150 358,00
andre:	8059090	204 833,00	242 360,00	278 039,00	405 613,00	265 549,00	327 217,00	286 728,00	249 450,00	305 951,00	266 351,00

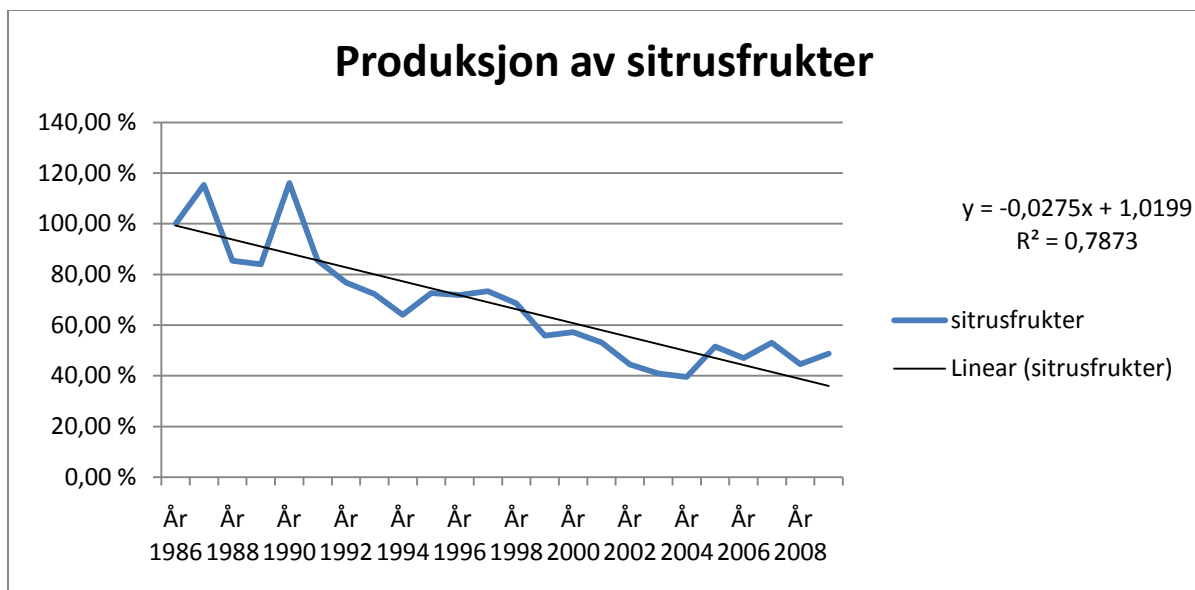
Figur 4 viser trenden i importen av sitrusfrukter i perioden 2000-2009, og vi ser at denne trenden er nedadgående med en gjennomsnittlig reduksjon på ca. 5 prosent per år. Årene det

har vært reduksjon i importen fra foregående år er 2002, 2003, 2005, 2006 og 2008. Variasjonen har vært forholdsvis stor, noe som medfører en lavere R^2 , som her er på 30,03 prosent.

Figur 4: Trend i import av Sitrusfrukter i perioden 2000-2009.

Når vi ser på produksjonen av sitrusfrukter i Israel, ser vi av figur 5 at denne har en nedadgående trend og har blitt halvert på en 24 års periode. Produksjonen har variert litt fra år til år, men ikke mer enn at R^2 er på hele 78,73 prosent. Trendlinjen viser at dette tilsvarer en gjennomsnittlig nedgang på 2,75 prosent årlig.

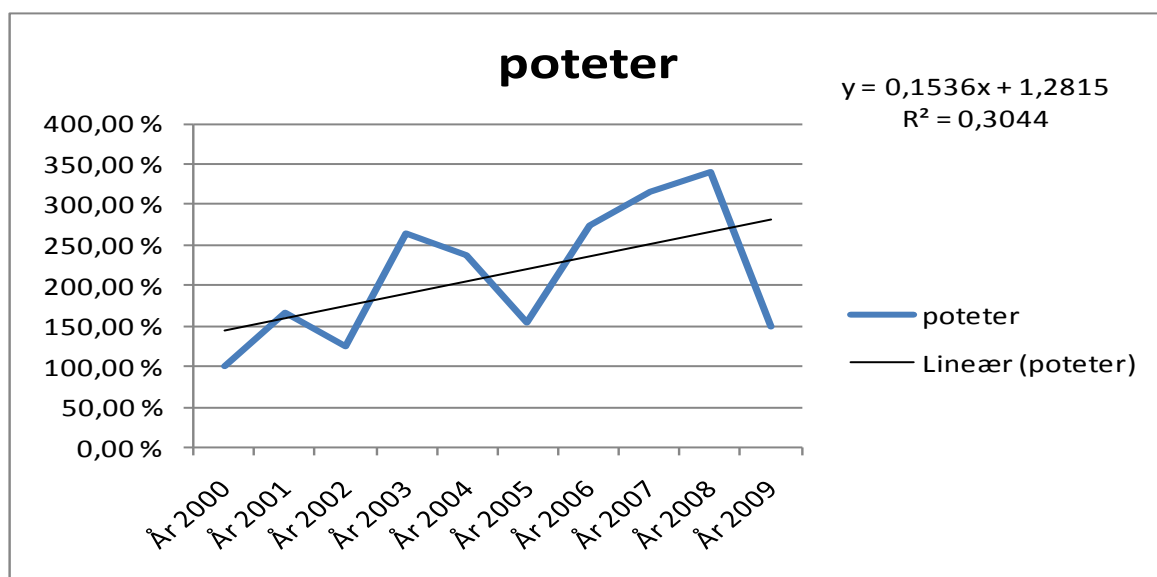
Figur 5: Trend i produksjon av sitrusfrukter i Israel i perioden 1986-2009 (Central Bureau of Statistics (Israel), 2010).

3.2.2 Poteter

Tabell 3 viser de totale verdiene av import av poteter fra Israel i perioden 2000-2009, mens figur 5 viser trenden i import av israelske poteter i samme periode. Trenden er stigende med en gjennomsnittlig økning på 15,36 prosent per år. Det har imidlertid vært reduksjon i importen i forhold til foregående år i 2002, 2004, 2005 og 2009. Reduksjonen i importen av israelske poteter i 2009 var kraftig, hele 56,53 prosent, og på grunn av store variasjoner i importen gjennom hele perioden, ser vi en R^2 på bare 30,44 prosent. I 2009 utgjorde importen av poteter 14,14 prosent av importen av jordbruksprodukter fra Israel og 2,7 prosent av total import av israelske varer til Norge.

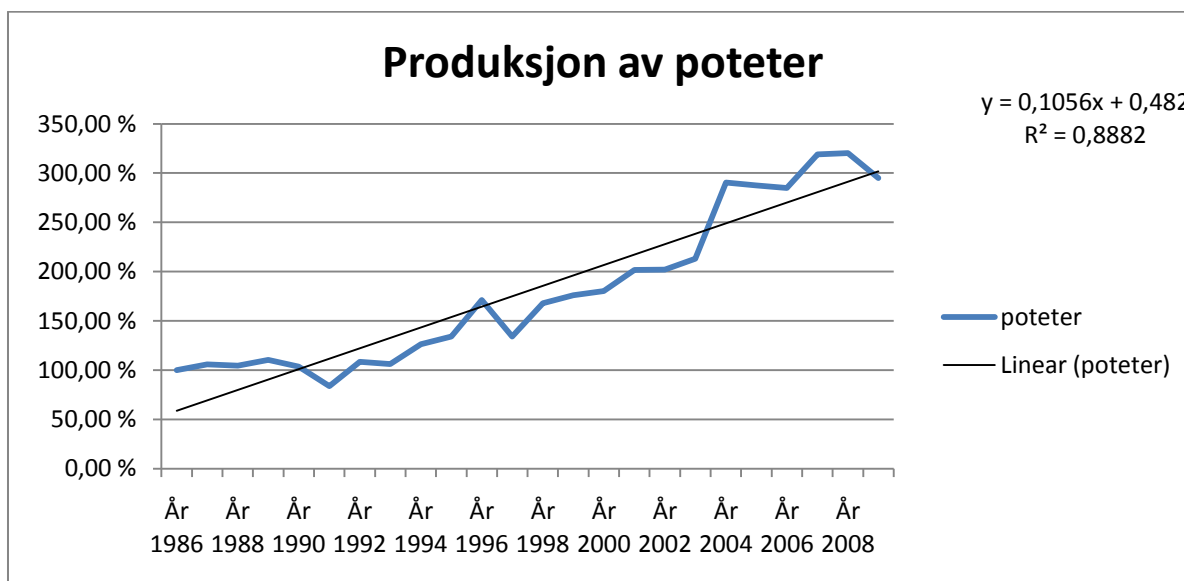
Tabell 3: Totale verdier av import av Poteter fra Israel i perioden 2000-2009.

	Varenummer	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Poteter, Friske eller Kjølte	7019011	422 625,00	183 210,00	1 691 702,00	3 866 490,00	4 400 540,00	5 016 637,00	8 478 080,00	5 178 784,00	6 210 856,00	1 184 535,00
	7019018		192 500,00		3 439 215,00	1 874 252,00	1 966 950,00	427 702,00			267
	7019022										2 070 566,00
	7019028										13 829 020,00
	7019029	11 111 890,00	18 960 747,00	12 827 907,00	23 282 203,00	20 981 336,00	10 684 718,00	22 743 406,00	31 160 382,00	33 086 750,00	0

Figur 6: Trend i import av poteter fra Israel i perioden 2000-2009.

Trenden i produksjonen av poteter i Israel har motsatt fortegn som for sitrusfrukter. Vi ser av figur 7 at trenden er stigende, og at produksjonen er tredoblet fra 1986 til 2009. Trendlinjen viser at dette tilsvarer en gjennomsnittlig økning på 10,56 prosent per år, og siden variasjonen i produksjonen av poteter i Israel i perioden har vært forholdsvis liten, ser vi en R^2 på hele 88,82 prosent.

Figur 7: Trend i produksjon av poteter i Israel i perioden 1986-2009 (Central Bureau of Statistics (Israel), 2010).

3.3 Forsvarsmateriell

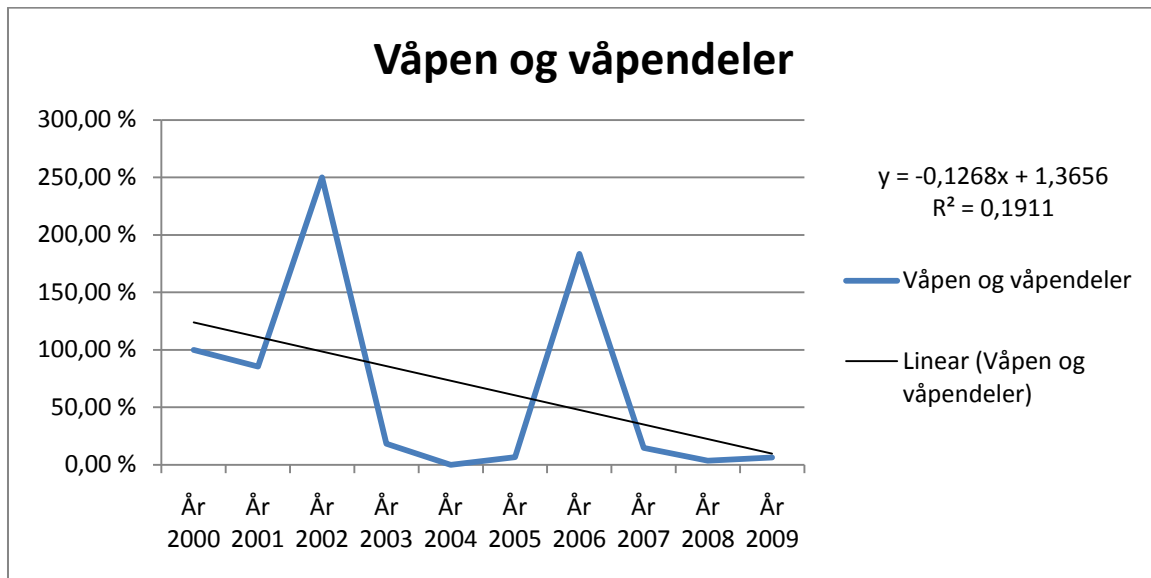
Tabell 4 viser totale verdier av import av våpen og våpendeler fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av tabellen at importen av våpen og våpendeler har blitt redusert med 93,76 prosent i perioden.

Tabell 4: Totale verdier av import av våpen og våpendeler fra Israel i perioden 2000-2009.

År	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Våpen og våpendeler	157 095	134 366	29 110 954	28 544	0	10 254	288 099	22 842	5 572	9 797
utvikling i %		-14,47 %	18430,80 %	-81,83 %	-100,00 %	-93,47 %	83,39 %	-85,46 %	-96,45 %	-93,76 %

Figuren under viser utviklingen i import av våpen fra Israel i perioden 2000-2009. I 2002 er prosentandelen justert, fra ekstreme 18430,8 % til 250 %, for å få en lesbar graf. Det er en klar nedadgående trend, men siden tallet for 2002 har blitt justert kraftig ned, blir også stigningstallet og R^2 feil. Den korrekte formelen for grafen skal være $Y = -5,6665x + 50,114$. Dette medfører et stigningstall på $-5,6665$, noe som tilsvarer en gjennomsnittlig reduksjon i import på 566,65 prosent årlig. Den korrekte verdien for R^2 er på 0,0861, eller 8,61 prosent. Etter 2002, som var det året det ble importert mest forsvarsmateriell fra Israel,

gikk importen helt ned i 0 i 2004. Med unntak av et betydelig kjøp i 2006, har handelen av forsvarsmateriell fra Israel etter 2002 vært minimal.

Figur 8: Trend i import av våpen og våpendeler fra Israel i perioden 2000-2009

Dersom vi inkluderer annet materiell enn våpen, er 2003 det året det ble importert mest israelsk forsvarsmateriell, for hele 136,2 millioner kroner (Forsvarsdepartementet, 2005). Dette inkluderer for eksempel to radarer fra det franske selskapet Thales, 53 hjelmsikter fra amerikanske VSI og evakueringssko fra svenske Åkers Kruttbruk, som alle bruker Israelske underleverandører. Det vil si at dette tallet ikke bare er materiell importert direkte fra Israel, men også materiell med israelske komponenter importert fra andre OECD land. Det betyr at tallene fra figur 1, som er fra tollvesenet, er de mest korrekte i denne sammenheng.

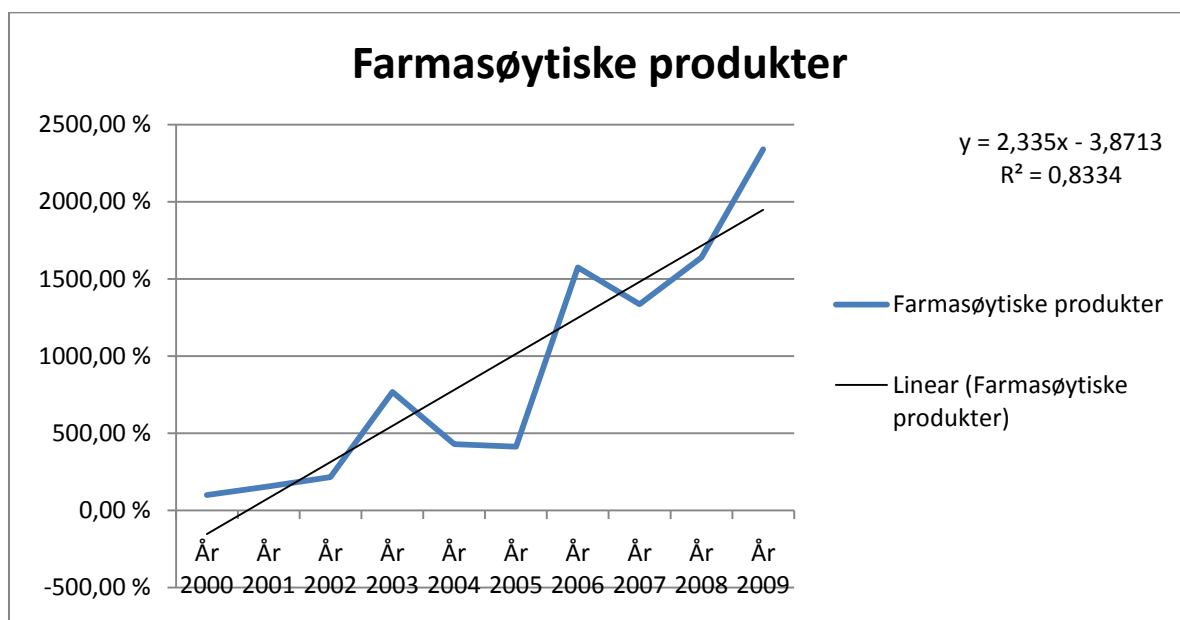
3.4 Farmasøytiske produkter

Fra kapittel 2.1.5 vet vi at generiske legemidler er ett av Israels voksende eksportprodukter, og det ser ut til at importen til Norge av israelske legemidler og farmasøytiske produkter også øker. Tabell 5 viser de totale verdiene av farmasøytiske produkter i perioden 2000-2009. Tabellen viser at importen av farmasøytiske legemidler har økt fra 1,2 millioner kroner i år 2000 til over 28 millioner kroner i 2009, dette er en økning på hele 2239 prosent i perioden. Farmasøytiske produkt utgjorde 4,46 prosent av total import av israelske varer til Norge i 2009.

Tabell 5: Total verdi av import av farmasøytiske produkter fra Israel i perioden 2000-2009.

		Varenummer	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kjertler og andre organer	ellers	30019000		1420	2291				68			
Blod	immunsera	30021000						15825	6573	52751	220523	233020
	vaksiner for mennesker	30022000							96273	49930	50041	47036
	ellers	30029000		1075	1772		1995	1787	17274	50472	16376	51661
Legemidler	ellers	30039009					913					
Legemidler	legemidler m/vitaminer	30045000	18862			418		2995				
	m/narkotika el. Psykotrope	30049002						1497				
	ellers	30049008	1111906	1503775	2519926	8773000	5127113	4723315	17766461	15409970	19083262	27498384
Vatt, gas, bind og liknende	heftplaster og andre artikler	30051000		22125	3550							
	vatt	30059001		3284				61				
	gas	30059002		9027		1047			72478			
	ellers	30059009	47562	292436	75213	323461	12487	230144	823918	430291	197721	170190
Farmasøytiske v. (note 4)	steril, kirurgisk katgut	30061000		31686			36878			91100	175734	176686
	blodypereagenser	30062000		19928								
	røntgenkontrastmidler	30063000							181264			
	tannsement	30064000		657		152041						
	førstehjelpsutstyr	30065000	26323			890				2985		
	gelpreparater	30067000									898	
Total Verdi			1204653	1885413	2602752	9250857	5179591	4975624	18964309	16087499	19744555	28176977
Prosentvis endring				56,51 %	116,06 %	667,93 %	329,97 %	313,03 %	1474,25 %	1235,45 %	1539,02 %	2239,01 %

Figur 9 viser trenden i importen av farmasøytiske produkter fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser at trenden er kraftig stigende, men at det er reduksjon i importen i forhold til foregående år i 2004 og 2007. Figuren viser en gjennomsnittlig økning i norsk import av farmasøytiske produkter fra Israel på 233,5 prosent årlig. Siden variasjonen er forholdsvis liten, får vi en stor R^2 , på hele 83,34 prosent.

Figur 9: Trend i import av farmasøytiske produkter i perioden 2000-2009

3.5 Maskiner og Apparater

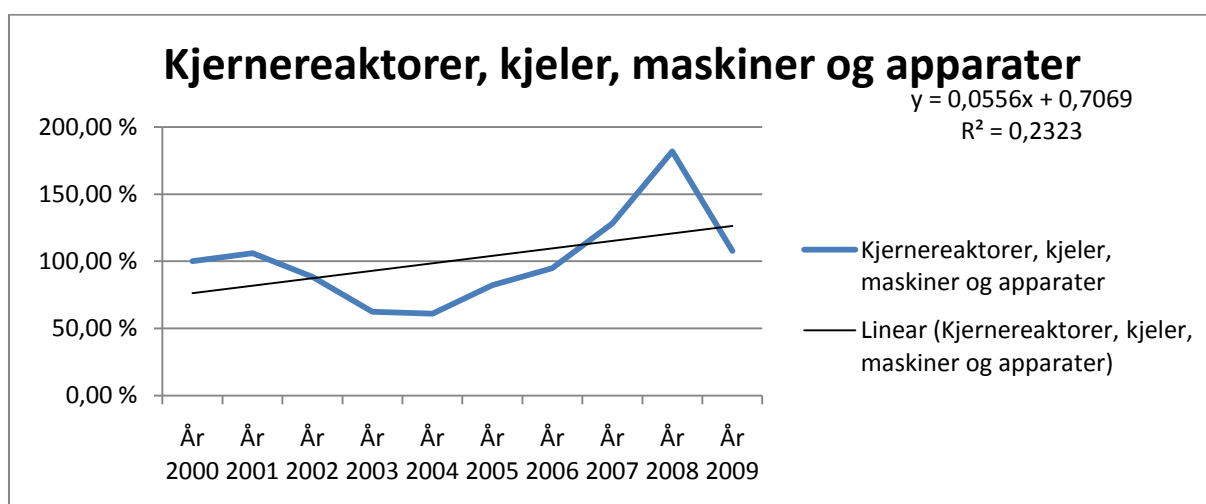
Tabell 6 viser de totale verdiene av import av ulike maskiner og apparater fra Israel i perioden 2000-2009. Det har vært en betydelig import i alle de tre kategoriene, målt i forhold til import av israelske varer totalt. Disse tre varegruppene står til sammen for 43,6 prosent av total import av israelske varer til Norge i 2009.

Tabell 6: Totale verdier av import av ulike Maskiner og Apparater fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kjernereaktorer, kjeler, maskiner og apparater	91 176 223	96 652 233	80 604 755	56 908 650	55 561 262	75 075 293	86576720	116831553	165840505	98141048
Prosentvis endring		6,01 %	-11,59 %	-37,58 %	-39,06 %	-17,66 %	-5,04 %	28,14 %	81,89 %	7,64 %
Elektriske maskiner, apparater og materiell	135 598 983	178 635 722	126 340 840	121 441 409	131 726 709	169 618 007	142039573	117780816	129420196	137394812
Prosentvis endring		31,74 %	-6,83 %	-10,44 %	-2,86 %	25,09 %	4,75 %	-13,14 %	-4,56 %	1,32 %
Apparater til optisk, fotografisk og lignende bruk	31 927 268	29 349 846	27 092 438	49 927 267	39 866 943	54 962 533	90169035	54539348	60713714	40217264
Prosentvis endring		-8,07 %	-15,14 %	56,38 %	24,87 %	72,15 %	182,42 %	70,82 %	90,16 %	25,97 %

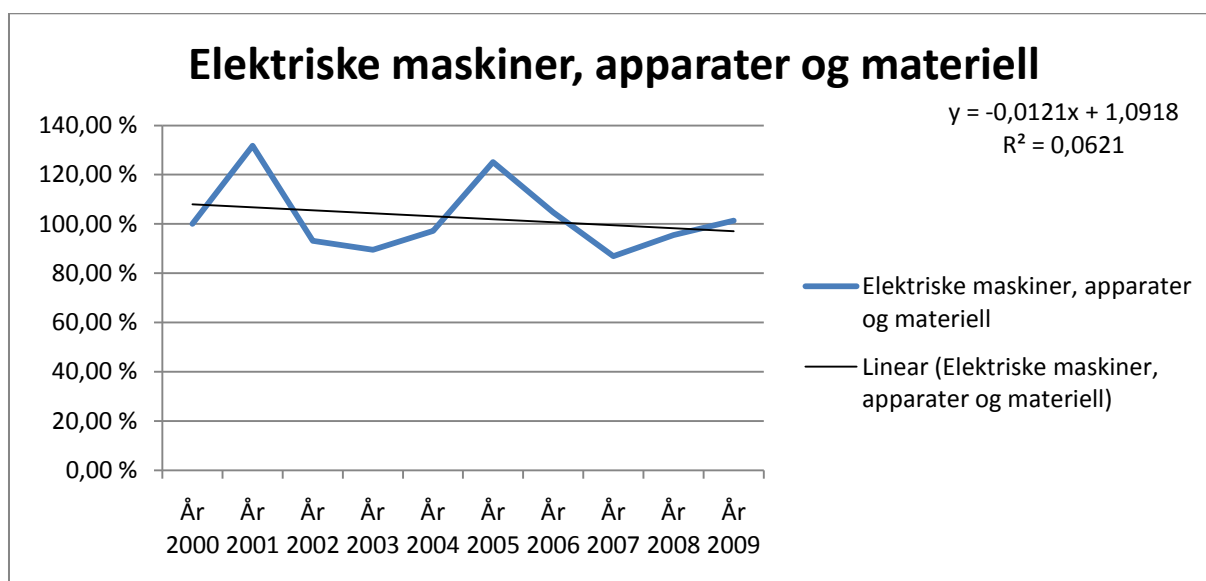
3.5.1 Kjernereaktorer, Kjeler, Maskiner, Apparater og Mekaniske redskaper

Trenden i import av kjernereaktorer, kjeler, maskiner, apparater og mekaniske redskaper er økende i perioden fra 2000 til 2009. Vi ser av figur 10 at de eneste årene det har vært reduksjon i importen i forhold til foregående år har vært 2002, 2003 og 2009. Figuren viser at gjennomsnittlig økning i importen av disse produktene har vært på 5,56 prosent årlig. Siden variasjonen i import av kjernereaktorer og tilhørende utstyr har variert betydelig fra år til år, får vi en R^2 på bare 23,23 prosent. I 2009 var det en reduksjon på 56,36 prosent i forhold til 2008. Import av kjernereaktorer og tilhørende utstyr utgjorde i 2009 15,53 prosent av total import av israelske varer til Norge.

Figur 10: Trend i import av Kjernereaktorer og tilhørende, fra Israel i perioden 2000-2009.

3.5.2 Elektriske Maskiner, Apparater og Materiell

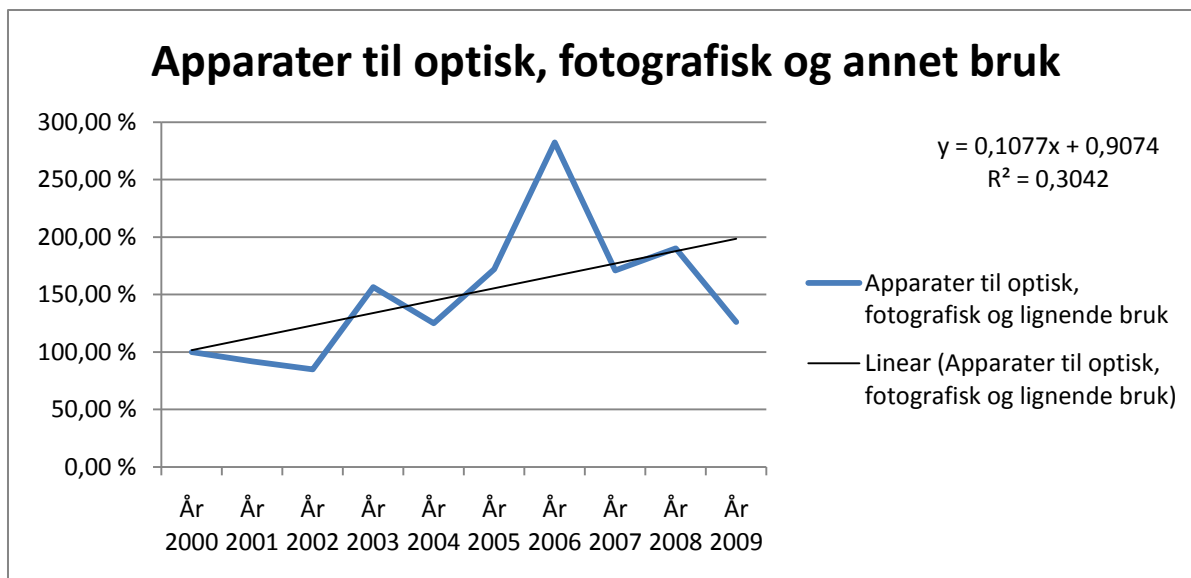

Figur 11: Trend i import av Elektriske maskiner, apparater og materiell fra Israel i perioden 2000-2009.

Figur 11 viser trenden i importen av elektriske maskiner, apparater og materiell, og vi ser en svakt nedadgående trend. Det er store variasjoner i importen, og i forhold til foregående år har importen blitt redusert nesten annen hvert år. R^2 blir derfor svært liten, bare 6,21 prosent. Trenden tilsier en gjennomsnittlig økning er på 1,21 prosent årlig. I 2009 utgjorde importen av elektriske maskiner, apparater og materiell 21,74 prosent av total import av israelske varer til Norge. Vi ser en reduksjon i importen i forhold til foregående år i 2002, 2006 og 2007.

3.5.3 Instrumenter og Apparater til Optisk, Fotografisk, Kinematografisk, Medisinsk eller Kirurgisk bruk

Figur 12 viser trenden i importen av instrumenter og apparater til optisk, fotografisk, kinematografisk, medisinsk og kirurgisk bruk. Vi ser at trenden er svakt stigende, med 10,7 prosent gjennomsnittlig årlig økning. R^2 er på 30,42 prosent til tross for de store variasjonene i importen fra år til år. Vi ser en reduksjon i importen fra foregående år i 2001, 2002, 2004, 2007 og 2009. I 2009 utgjorde importen av varer i denne kategorien 6,36 prosent av total import av israelske varer til Norge. Den er likevel den kategorien av maskiner og apparater som har størst økning i norsk import fra Israel, med hele 25,97 prosent økning i perioden. importen av elektriske maskiner og apparater har bare økt med 1,32 prosent i perioden, mens import av kjernereaktorer med tilhørende utstyr har økt med 7,64 prosent fra 2000-2009.

Figur 12: Trend i import av apparater til optisk, fotografisk og annet bruk, fra Israel i perioden 2000-2009.

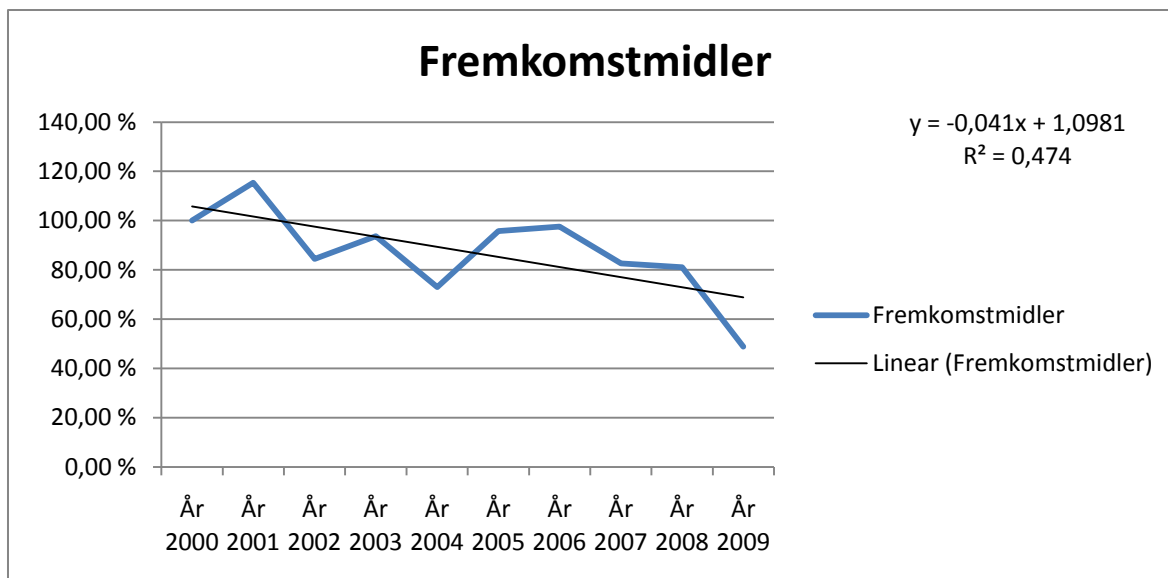
3.6 Fremkomstmidler

Tabell 7 viser de totale verdier av importerte kjøretøy, lokomotiv luft- og romfartøy, skip og båter, samt deler til disse fra Israel fra år 2000 til 2009. Vi ser av tabellen at importen av slike fremkomstmidler har blitt redusert med 51,22 prosent i perioden. I 2009 utgjorde importen av fremkomstmidler beskjedne 0,83 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge.

Tabell 7: Totale verdier av import av fremkomstmidler fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Lokomotiver, vogner samt deler dertil	0	0	0	0	0	45 849	0	0	0	28 507
Kjøretøyer samt deler og tilbehør dertil	10 369 159	9 186 489	7 510 223	7 989 243	6 969 839	8 728 157	9 179 189	8 293 829	8 067 619	5 162 638
Luftfartøyer, romfartøyer og deler dertil	415 467	3 263 598	1 603 106	2 119 981	902 075	295 764	675 723	612 460	672 859	69 885
Skip, båter og annet flytende materiell	0	0	0	0	0	1 259 670	669 900	0	0	0
Totalt	10 784 626	12 450 087	9 113 329	10 109 224	7 871 914	10 329 440	10 524 812	8 906 289	8 740 478	5 261 030
Prosentvis endring		0,15442918	-0,15497033	-0,06262637	-0,27008002	-0,04220693	-0,02409115	-0,17416802	-0,18954278	-0,51217316

Figur 13 viser trenden i import av fremkomstmidler fra Israel. Vi ser at trenden er nedadgående, med en gjennomsnittlig reduksjon på 4,1 prosent årlig. Vi ser reduksjoner i importen i forhold til foregående år i årene 2002, 2004, 2007 og 2009. Det er en del variasjon i importen fra år til år, med økning og reduksjon nesten annen hvert år, og vi ser en R^2 på 47,4 prosent.

Figur 13: Trend i import av fremkomstmidler fra Israel i perioden 2000-2009.

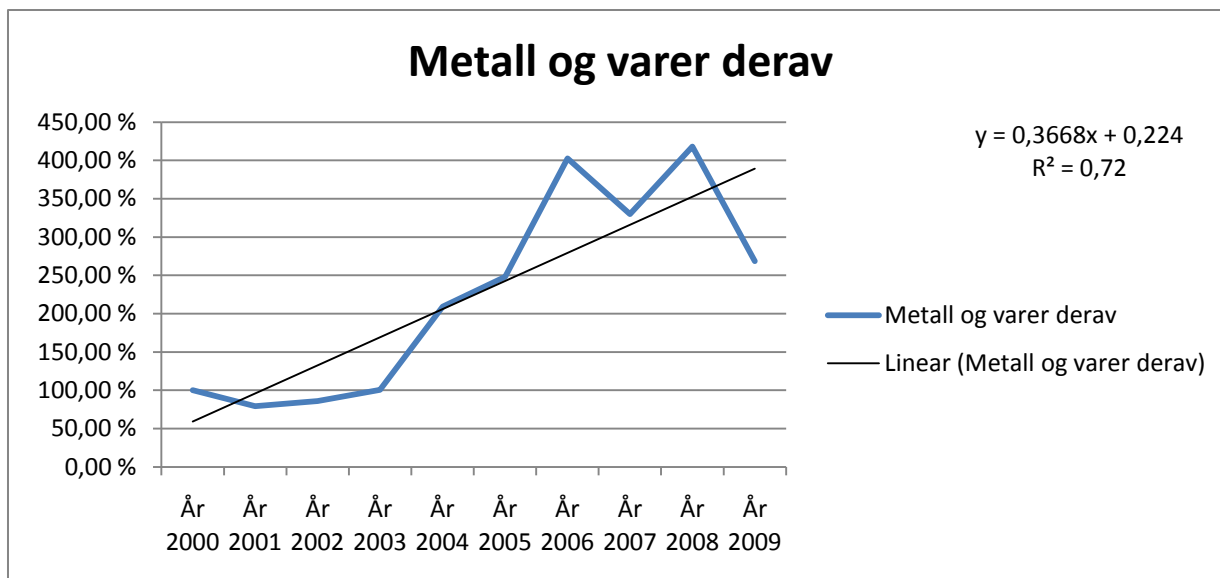
3.7 Metallvarer

Tabell 8: Totale verdier av import av metallvarer fra Israel i perioden 2000-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Jern og stål	66448	0	8687	442	165327	77096	815198	0	45742	0
Varer av jern eller stål	3697894	3129768	3292560	1649980	4415009	5520394	19522497	9297880	15083137	7695405
Kobber og varer derav	10186	17956	28531	45657	94919	365417	101063	494576	108664	164699
Nikkel og varer derav	0	0	6160	0	0	0	922	0	0	27923
Aluminium og varer derav	60301	223546	184925	423940	491355	1418628	1880577	2526671	4384918	2548306
Bly og varer derav	91447	0	0	0	0	2651422	0	0	47311	0
Sink og varer derav	0	4727	257609	0	0	0	0	352640	0	0
Tinn og varer derav	0	0	814	0	0	0	0	0	23590	0
Andre uedle metaller	598847	193589	221379	6308362	15115293	14686457	21051186	7874240	15742167	6873064
Verktøy og redskaper	8452622	6132879	7649955	4729563	9137432	9308891	12006920	24287289	20269352	19684860
Forskjellige varer av metall	1501965	1757014	801700	1388979	840132	1895161	2921905	2939426	4811605	1873266
Totalt	14479710	11459479	12452320	14546923	30259467	35923466	58300268	47772722	60516486	38867523
Prosentvis endring		-0,20858367	-0,14001593	0,00464187	1,08978405	1,48095204	3,02634224	2,29928721	3,17939903	1,68427496

Tabell 8 viser totale verdier av import av metallvarer i perioden 2000-2009. Totalt sett ser vi en økning på 168 prosent i importen fra periodens begynnelse til 2009. I 2009 utgjorde importen av metallvarer 6,15 prosent av total import av israelske varer til Norge.

Figur 14 viser trenden i import av metall og metallvarer fra Israel i perioden 2000-2009. Trenden er sterkt oppadgående med en gjennomsnittlig økning på 36,68 prosent årlig. Det er lite variasjon i importen fra år til år, da de eneste årene med reduksjon i importen fra foregående år er i 2007 og 2009. R^2 er derfor forholdsvis høy, hele 72 prosent.

Figur 14: trend i import av metallvarer fra Israel i perioden 2000-2009.

3.8 Tekstilvarer

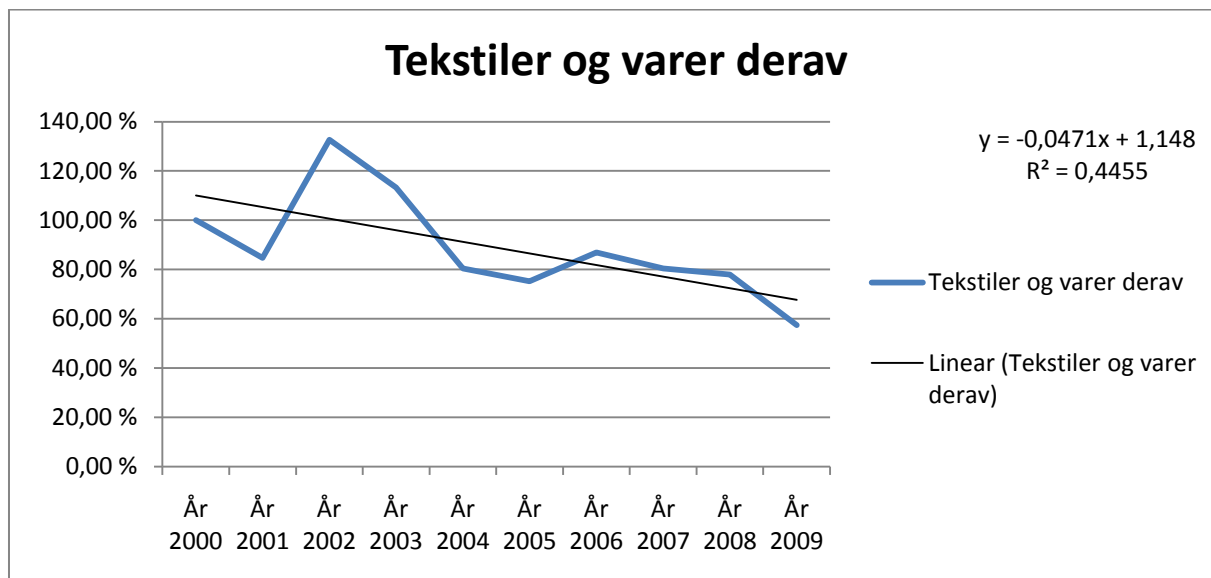
Tabell 9: Totale verdier av import av tekstilvarer fra Israel i perioden 2000-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Silke	0	0	0	15747	0	188	2361	7733	0	12364
Ull	0	1696	0	410	369	0	18857	13502	1333	1960
Bomull	293	0	1433	17657	74449	67916	29030	122	220519	9604
vegetabiliske tekstilfibrer	8238	0	0	0	192	0	0	0	0	0
Syntetiske og kunstige filamenter	69478	197134	111691	440268	267610	480183	412650	131131	134461	290071
Syntetiske og kunstige stapelfibrer	300945	375158	71514	102338	62546	108276	49212	171159	251228	0
Vatt, filt og fiberbruk ("nonwovens")	49306	0	0	0	2252	1809	4953	178822	20877	737844
Gulvtepper og gulvbelegg av tekstil	0	328	0	378720	771417	717857	775862	907236	849009	728537
Spesielle vevnader	129043	216	2244	20295	31738	34	58888	203304	96769	124172
Tekstilstoff med impregnering	1186594	9678	32159	14298	50773	16481	24665	14268	18382	217
Trikoterte stoffer	0	0	0	7607	4535	0	2895	582	2603	1889
Klær og tilbehør til klær (trikotasje)	5553520	5079853	5860640	7526869	8664826	6878386	8184400	6615561	6311165	4098087
Klær og tilbehør til klær (andre)	2995388	2705461	1495684	512371	771758	854827	927367	741758	599114	710890
Andre ferdige tekstilvarer	374337	405370	209363	1025826	539405	1503368	1910330	1654051	2357427	1294612
Fottøy, gamasjer og liknende	4151041	3727901	11257246	6741080	677710	496935	381976	1259888	89102	478377
Hodeplagg og deler dertil	11309	45899	614355	7491	6616	27897	107105	22491	602589	15433
Paraplyer, parasoller og lignende	0	8504	20023	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	14829492	12557198	19676352	16810977	11926196	11154157	12890551	11921608	11554578	8504057
Prosentvis endring		-0,15322804	0,32683925	0,13361786	-0,19577852	-0,24783958	-0,13074898	-0,1960879	-0,22083791	-0,42654428

Tabell 9 viser totale verdier av import av tekstiler og tekstilvarer fra Israel i perioden 2000-2009. Tabellen viser at importen av tekstilvarer har blitt redusert med 42,65 prosent gjennom perioden. Tekstilvarer utgjorde i 2009 1,35 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge.

Figur 15 viser trenden i import av tekstiler og tekstilvarer fra Israel i perioden 2000-2009, og vi ser en klar nedadgående trend med en gjennomsnittlig reduksjon i importen på 4,71 prosent

årlig. År 2002 hadde en kraftig økning i importen av tekstilvarer, men etter 2002 er det kun i 2006 vi ser en økning i importen i forhold til året før. R^2 er på 44,55 prosent.

Figur 15: Trend i import av tekstilvarer fra Israel i perioden 2000-2009.

3.9 Kjøtt og Fisk

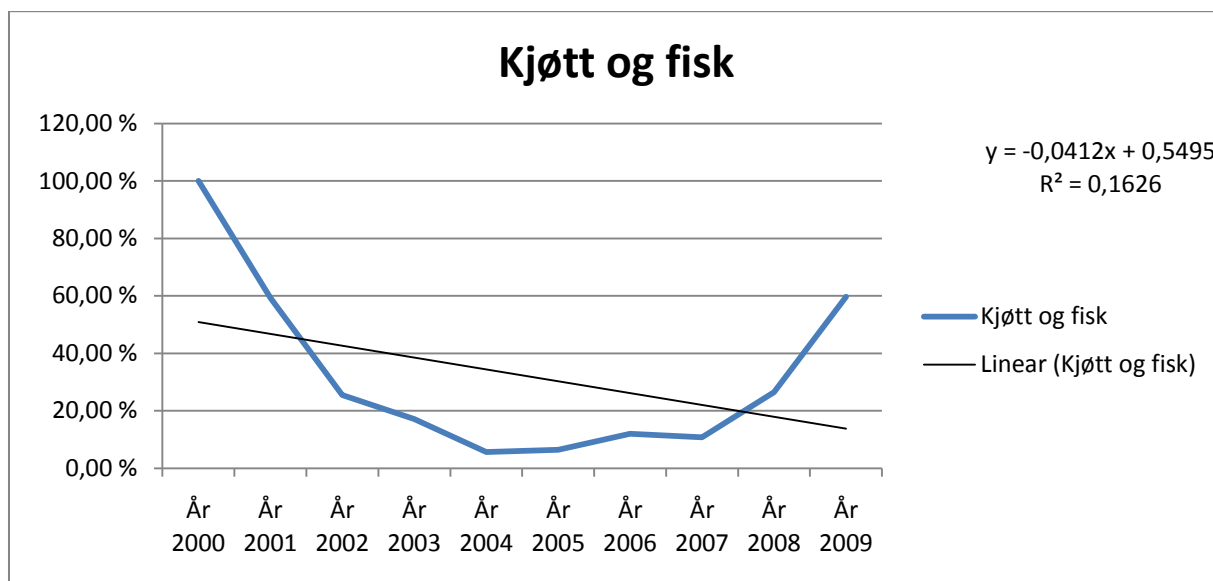
Tabell 10 viser totale verdier av importen av kjøtt og fisk, der i blant også levende dyr, fra Israel i perioden 2000-2009. Figuren viser at importen av disse varene har sunket med 40,3 prosent over 10 års perioden. I 2009 utgjorde importen av levende dyr, kjøtt og fisk 0,07 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge.

Tabell 10: Totale verdier av import av kjøtt og fisk fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Levende dyr	0	1007	0	0	0	0	0	0	0	242732
Kjøtt og spiselig slakteavfall	61678	53695	0	0	0	0	0	0	0	0
Fisk og krepsdyr	0	129332	31494	133382	44191	43374	93951	83565	130695	167198
Produkter av kjøtt og fisk	718359	277764	167210	0	0	6729	0	0	75411	55744
totalt	780037	461798	198704	133382	44191	50103	93951	83565	206106	465674
Prosentvis endring		-0,40797937	-0,74526337	-0,82900555	-0,94334756	-0,93576843	-0,87955571	-0,89287047	-0,73577407	-0,40301037

Figur 16 viser trenden i import av levende dyr, kjøtt og fisk fra Israel i perioden 2000-2009. vi ser at i begynnelsen av perioden reduseres importen av disse produktene hvert år, frem til 2004. Etter 2004 øker importen noe, men nivået er fremdeles lavt frem til 2007. I 2008 og 2009 øker importen merkbart, men når likevel ikke opp til samme nivå som i år 2000.

Trendlinjen viser en gjennomsnittlig reduksjon i importen av kjøtt og fisk på 4,12 prosent årlig, mens R^2 viser beskjedne 16,26 prosent

Figur 16: Trend i import av kjøtt og fisk fra Israel i perioden 2000-2009.

3.10 Oljer og Ekstrakter

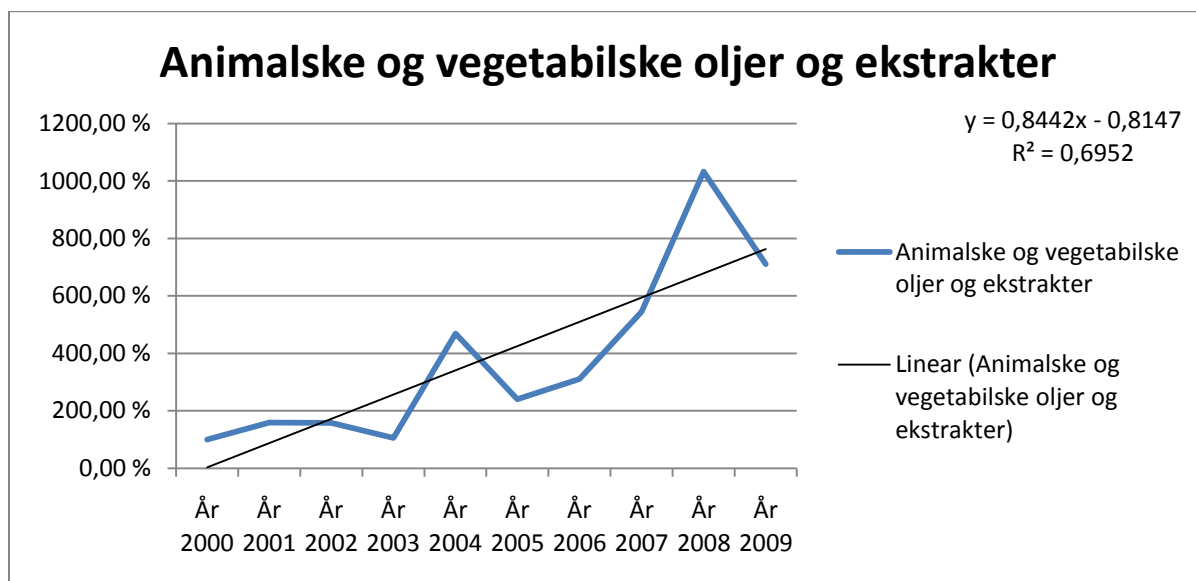
Tabell 11 viser de totale verdier av import av vegetabiliske og animalske oljer og ekstrakter fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av tabellen at importen av oljer og ekstrakter har økt med 610,6 prosent i perioden. Importen av oljer og ekstrakter er svært beskjeden og utgjorde bare 0,55 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge i 2009.

Tabell 11: Totale verdier av import av oljer og ekstrakter fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Oljeholdige frø og frukter	59116	424656	267628	390054	817078	678449	1049931	2143023	4638965	3422462
Skjellakk og liknende	371832	339351	155109	80852	1458437	421907	450449	507211	392816	52787
Vegetabiliske flettematerialer	0	0	0	0	0	0	0	0	789	0
Animalske og vegetabiliske oljer	59296	13614	351881	45641	20262	79674	19441	20370	26712	8497
totalt	490244	777621	774618	516547	2295777	1180030	1519821	2670604	5059282	3483746
prosentvis endring		0,58619177	0,58006625	0,05365287	3,68292728	1,40702589	2,10013177	4,44749961	9,3199264	6,10614714

Figur 17 viser trenden i import av vegetabiliske og animalske oljer og ekstrakter fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av figuren at trenden er sterkt oppadgående med en

gjennomsnittlig økning på 84,42 prosent årlig. R^2 er på 69,52 prosent. Årene det har vært reduksjon i importen av oljer og ekstrakter fra Israel er 2003, 2005 og 2009.

Figur 17: Trend i import av oljer og ekstrakter fra Israel i perioden 2000-2009.

3.11 Sukker, Kakao og Tilberedte Næringsmidler

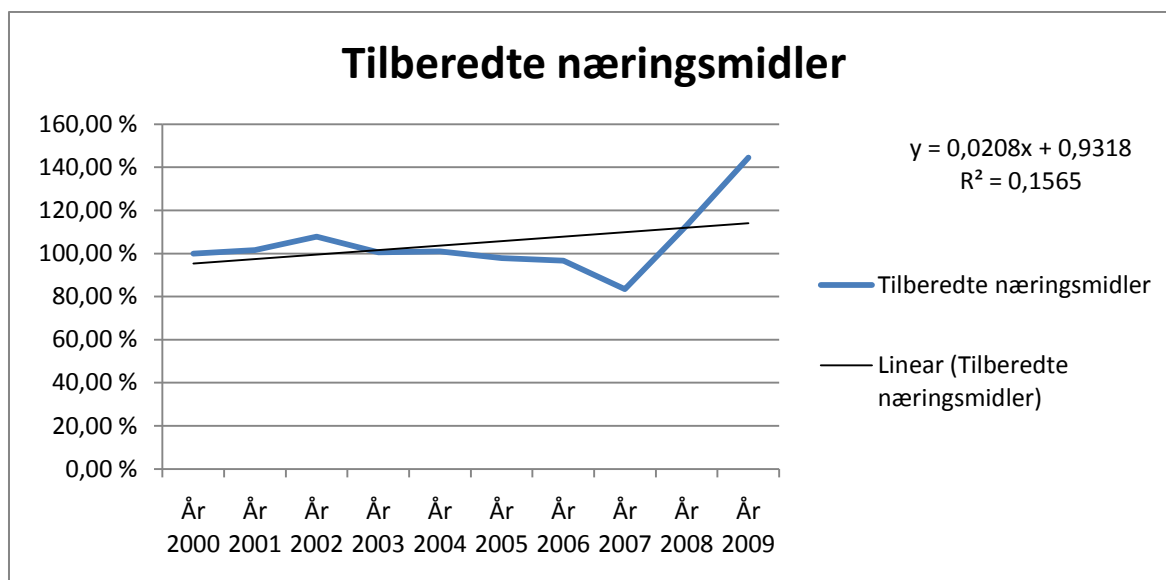
Tabell 12 viser de totale verdier av import av sukker, kakao, produkter av korn, mel, melk, grønnsaker og frukt, og andre tilberedte næringsmidler fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av tabellen at importen av disse varegruppene har til sammen økt med 44,5 prosent i perioden. Importen i denne kategorien utgjorde 2,6 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge i 2009.

Tabell 12: Totale verdier av import av tilberedte næringsmidler fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sukker og sukkenvarer	1702	2036	261415	290771	317727	0	281925	402873	694672	506401
Kakao og varer derav	0	0	1429	3125	235	489	0	1314	1353	1571
Produkter av korn, mel, melk (bakerverk)	150900	118494	66677	77354	102539	333	153214	198982	95204	93859
Produkter av grønnsaker/frukt	7016272	5095217	4758117	3868826	3760879	4227544	4514014	3704384	3573959	8733027
Forskjellige tilberedte næringsmidler	4207932	6344510	7177163	7194703	7304099	6902538	6051442	5185820	8490004	7104383
totalt	11376806	11560257	12264801	11434779	11485479	11130904	11000595	9493373	12855192	16439241
prosentvis endring		0,016125	0,0780531	0,00509572	0,00955215	-0,02161433	-0,03306824	-0,16555024	0,12994737	0,44497858

Figur 18 viser trenden i import av sukker, kakao og tilberedte næringsmidler fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av figuren at trenden er svakt oppadgående, med en

gjennomsnittlig økning på 2,08 prosent årlig. R^2 er på 15,65 prosent. Figuren viser imidlertid at etter 2002 har importen gått ned hvert år i forhold til foregående år, helt frem til 2007. Grunnen til at trenden likevel er stigende er at økningen i importen av disse varene var betydelig i 2008 og 2009, da de økte med 173,17 prosent på to år.

Figur 18: Trend i import av tilberedte næringsmidler fra Israel i perioden 2000-2009.

3.12 Mineraler og Kjemikalier

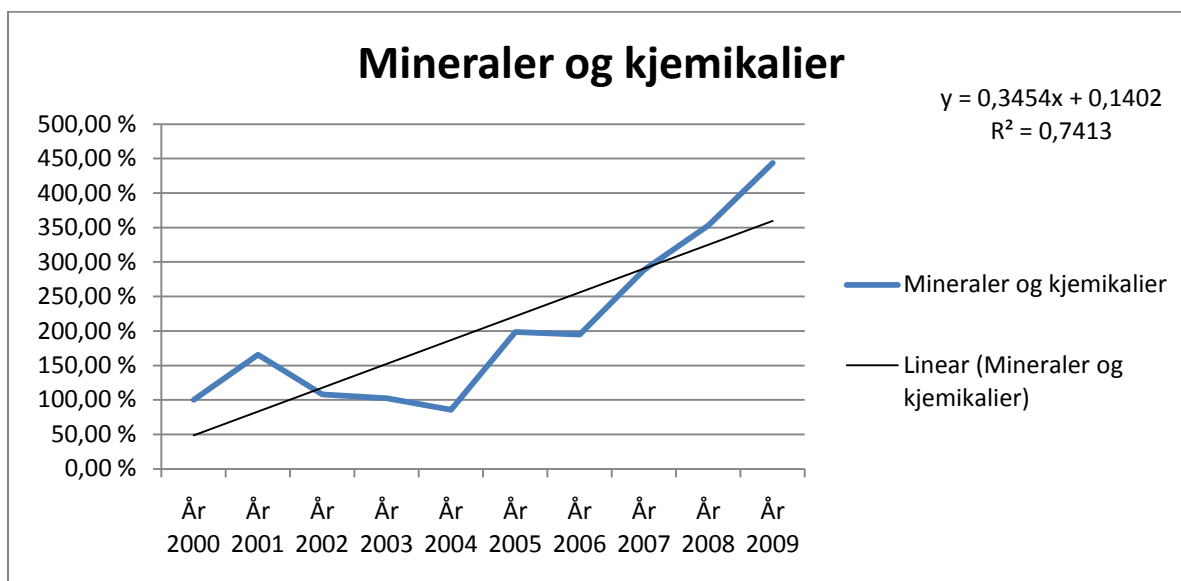
Tabell 12 viser importen av mineraler og kjemikalier fra Israel i perioden 2000-2009. Tabellen viser at importen av mineraler og kjemikalier har økt med 343,7 prosent i perioden. I 2009 utgjorde importen av mineraler og kjemikalier 4,46 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge.

Tabell 13: Totale verdier av import av mineraler og kjemikalier fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Salt; svovel; jord og stein	1196249	659690	888016	818622	948218	622987	962148	735721	1802679	11751598
Malm, slagg og aske	0	127266	253453	315051	0	0	4763495	9982164	3010742	1553927
Mineralsk brensel, mineralske oljer	101111	33377	11287	905	62623	0	722	0	801	1043
Uorganiske kjemikalier	4461141	9174826	5377607	5044421	4411458	11950756	6185957	7005736	13570889	14380922
Organiske kjemikalier	592609	518056	314474	333197	10420	33559	465934	614817	4029091	492353
totalt	6351110	10513215	6844837	6512196	5432719	12607302	12378256	18338438	22414202	28179843
prosentvis endring		0,65533505	0,07773869	0,02536344	-0,14460323	0,9850549	0,94899096	1,88743826	2,52917868	3,43699495

Figur 19 viser trenden i import av mineraler og kjemikalier fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser at trenden er sterkt stigende, med en gjennomsnittlig årlig økning på 34,54 prosent.

Små variasjoner fra år til år gjør at vi får en høy R^2 , på 74,13 prosent. Det var imidlertid nedgang i importen av mineraler og kjemikalier fra 2001 til 2004, og en liten reduksjon i 2006 i forhold til 2005, på 1,82 prosent.

Figur 19: Trend i import av mineraler og kjemikalier fra Israel i perioden 2000-2009.

3.13 Tobakk og Drikkevarer

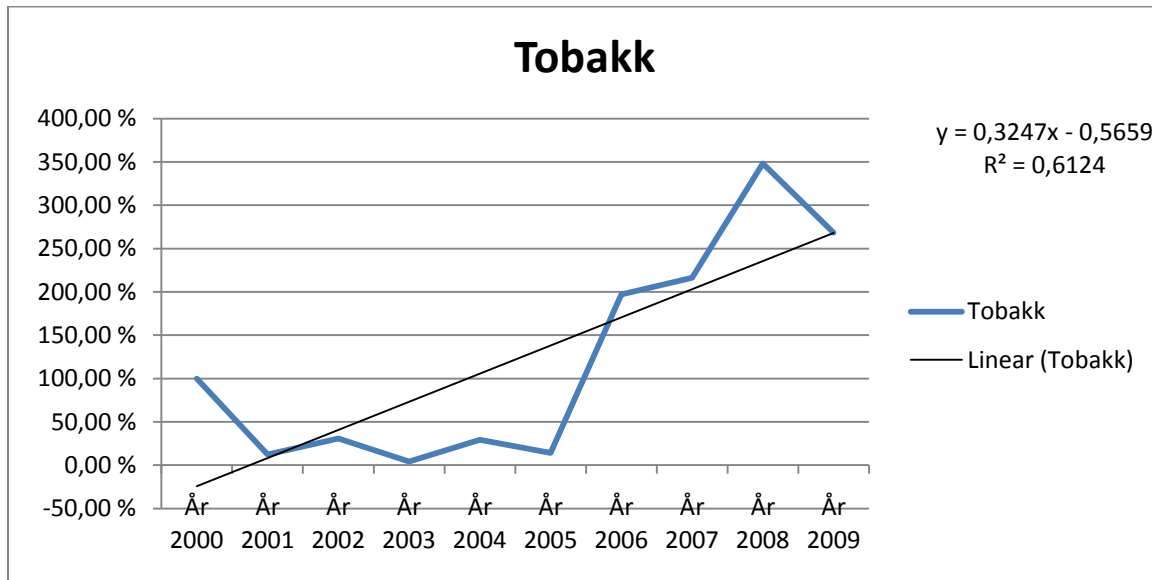
Tabell 14 viser importen av tobakk og drikkevarer fra Israel i perioden 2000-2009. Av tabellen ser vi at importen av drikkevarer gikk ned med 62,69 prosent i løpet av perioden, mens importen av tobakk og varer fremstilt av tobakk økte med 168,46 prosent. Importen av tobakk og drikkevarer fra Israel er en ganske ubetydelig del av den totale importen av israelske varer til Norge, der den i 2009 utgjorde bare 0,04 prosent.

Tabell 14: Totale verdier av import av tobakk og drikkevarer fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Drikkevarer, etylalkohol og eddik	736634	516105	230747	114207	32022	98771	770017	508231	237696	274826
prosentvis endring		-0,29937391	-0,68675489	-0,844961	-0,95652929	-0,86591577	0,0453183	-0,31006307	-0,67732144	-0,62691649
Tobakk og varer framstilt av tobakk	1430	174	440	58	421	200	2815	3094	4977	3839
prosentvis endring		-0,87832168	-0,69230769	-0,95944056	-0,70559441	-0,86013986	0,96853147	1,16363636	2,48041958	1,68461538

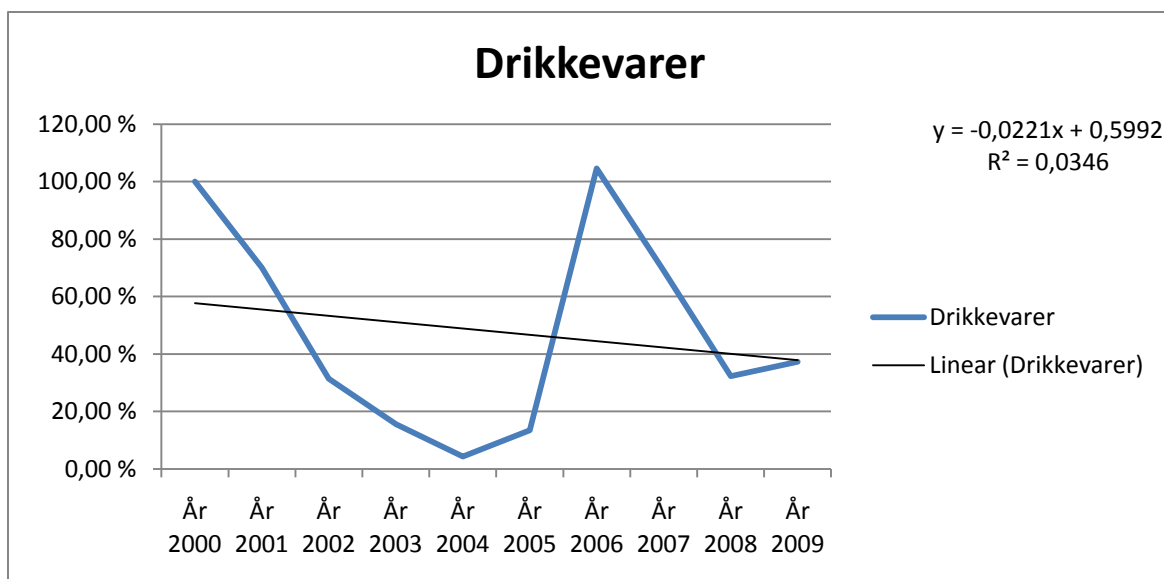
3.13.1 Tobakk

Figur 20 viser trenden i import av tobakk fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser at trenden er stigende, med en gjennomsnittlig økning på 32,47 prosent årlig. R^2 er på 61,24 prosent. Vi ser en nedgang i importen i 2001, og i de påfølgende årene var importen av tobakk under 500 kroner i året, altså nesten ingenting. Stigningen kom fra 2006 til 2008, da importen av tobakk økte med 2388,5 prosent på tre år. Importen gikk så nedover igjen i 2009.

Figur 20: Trend i import av tobakk fra Israel i perioden 2000-2009.

3.13.2 Drikkevarer

Figur 21: Trend i import av drikkevarer fra Israel i perioden 2000-2009.

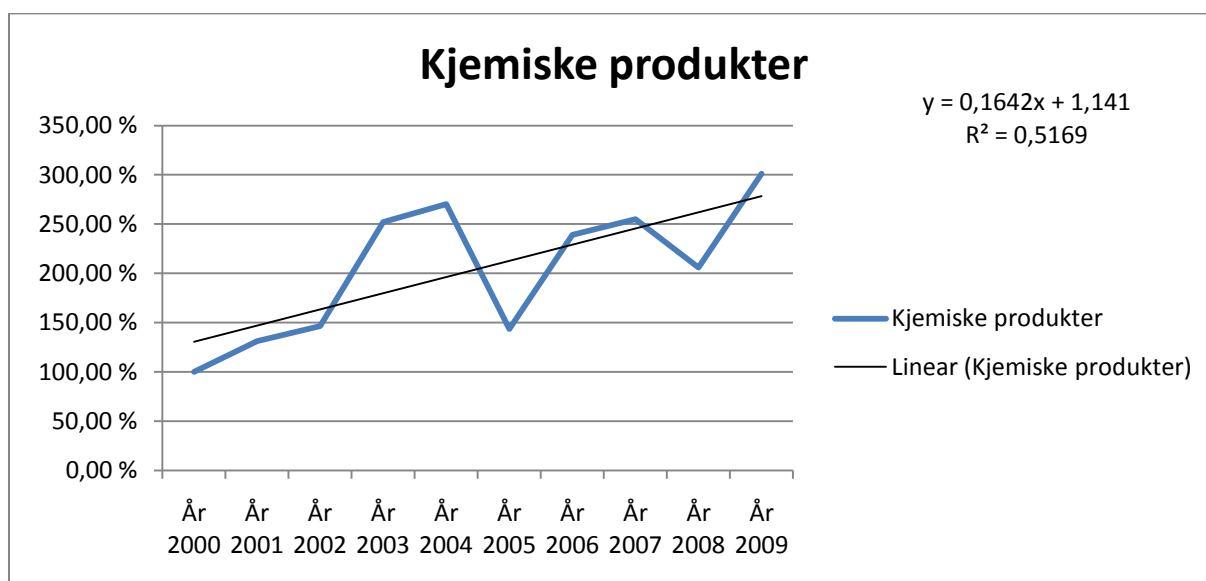
Figur 21 viser trenden i import av drikkevarer fra Israel i perioden 2000-2009. Av figuren ser vi at trenden er synkende, med en årlig reduksjon i importen på 2,21 prosent. Det er imidlertid store variasjoner i importen av drikkevarer gjennom perioden, der importen reduseres sterkt fra 2000 til 2004, for så å øke kraftig igjen frem til 2006, da den når et litt høyere nivå enn i 2000. Deretter faller kurven kraftig i 2007 og 2008, før vi igjen får en liten økning i 2009. På grunn av disse store svingningene i importen, gir trendlinjen en R^2 på beskjedne 3,46 prosent.

3.14 Kjemiske produkter

Tabell 15: Totale verdier av import av kjemiske produkter fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gjødsel	17192	350462	42482	0	513837	2030326	2938604	3922680	3877285	10040715
Garvestoff- og fargestoffekstrakter	1021757	734018	443515	429781	1335110	930161	949574	1409952	791808	2189834
kosmetikk- eller toalettpreparater	6627412	8377867	9725645	17618304	18760411	7954038	14578931	13007336	11075305	10920264
Såpe og vaskemidler	664533	892478	1179996	2295513	2119006	843881	1694043	3269745	1411256	1872436
Proteiner, modifisert stivelse	0	41601	17997	73282	45268	35571	33425	41846	73157	346893
Krutt og sprengstoffer	0	0	896	0	0	0	0	0	0	0
Varer til fotografisk bruk	49 130	40 454	14 856	52 539	340	16 704	81 726	24 580	61 044	61 167
Diverse kjemiske produkter	373 586	1 043 745	1 390 530	1 590 479	886 533	746 101	654 160	643 344	737 584	919 672
totalt	8753610	11480625	12815917	22059898	23660505	12556782	20930463	22319483	18027439	26350981
prosentvis endring		0,31153033	0,46407219	1,52009148	1,70294256	0,43446898	1,39106643	1,5497461	1,05942908	2,01029872

Tabell 15 viser de totale verdiene av import av kjemiske produkter fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av tabellen at importen av kjemiske produkter har økt med 201 prosent i perioden. Importen av kjemiske produkter utgjorde 4,17 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge i 2009.

Figur 22: Trend i import av kjemiske produkter fra Israel i perioden 2000-2009.

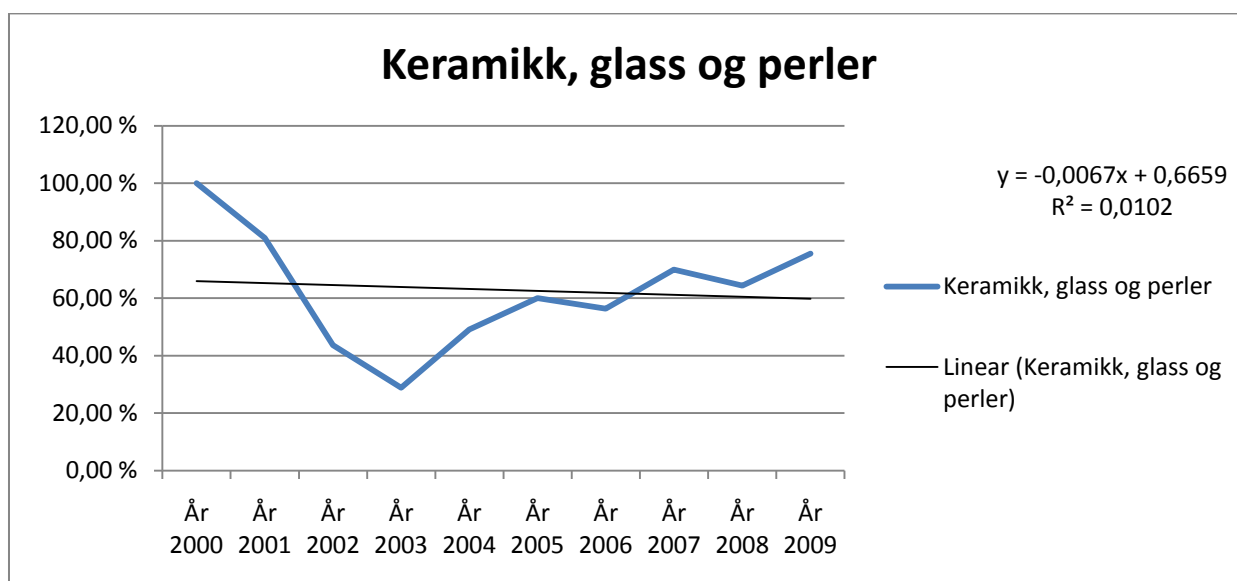
Figur 22 viser trenden i import av kjemiske produkt fra Israel i perioden 2000-2009. Figuren viser en stigende trend, med en årlig gjennomsnittlig økning på 16,42 prosent. R^2 er 51,69 prosent. Vi ser en reduksjon i importen i forhold til foregående år, i 2005 og 2008.

3.15 Keramikk, Glass og Perler

Tabell 16: Totale verdier av import av keramikk, glass og perler fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Varer av stein, gips, sement	2446	55419	501231	124982	254634	323354	93148	637662	914750	2280853
Keramiske produkter	249340	146065	295923	16229	176055	50713	16732	96681	31942	20265
Glass og glassvarer	1224953	1252885	957128	200280	228182	101051	149527	120241	525848	591555
Natur- eller kulturperler	20791932	16568962	7964165	6071943	10278868	12894356	12298675	14728668	12867260	13909049
Totalt	22268671	18023331	9718447	6413434	10937739	13369474	12558082	15583252	14339800	16801722
prosentvis endring		-0,19064182	-0,56358208	-0,71199745	-0,50882839	-0,39962856	-0,43606504	-0,30021634	-0,35605497	-0,24549956

Tabell 16 viser de totale verdier av import av varer av stein, gips og sement, keramiske produkter, glass og glassvarer og natur- eller kulturperler fra Israel i perioden 2000-2009. Tabellen viser at importen av disse varene har gått ned med 24,55 prosent i perioden. I 2009 utgjorde importen av keramikk, glass og perler 2,66 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge.

Figur 23: Trend i import av keramikk, glass og perler fra Israel i perioden 2000-2009.

Figur 23 viser trenden i importen av keramikk, glass og perler fra Israel i perioden 2000-2009. Figuren viser en svakt nedadgående trend, med en gjennomsnittlig reduksjon i importen på 0,67 prosent årlig. På grunn av store variasjoner i importen gjennom perioden er R^2 på bare 1,02 prosent. Vi ser en reduksjon i importen av keramikk, glass og perler de første årene i perioden, fra 2000 til 2003. Deretter øker importen resten av perioden, med unntak av årene 2006 og 2008.

3.16 Leketøy, Sportsartikler og Musikkinstrumenter

Tabell 17: Totale verdier av import av sportsartikler og musikkinstrumenter fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Musikkinstrumenter	135628	108722	91743	165582	149328	94554	149147	126105	78128	65340
Leketøy, spill og sportsartikler	4 250 626	4 265 366	6 518 129	4 326 384	3 573 781	6 238 625	3 000 920	3 601 349	3 764 841	3 707 131
Totalt	4386254	4374088	6609872	4491966	3723109	6333179	3150067	3727454	3842969	3772471
Prosentvis endring		-0,00277367	0,50695149	0,02410075	-0,15118709	0,44386964	-0,28183206	-0,1501965	-0,12386082	-0,1399333

Tabell 17 viser de totale verdier av import av leketøy, sportsartikler og musikkinstrumenter fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av tabellen at importen av disse produktene har blitt redusert med 13,99 prosent i perioden. Importen av leketøy, sportsartikler og musikkinstrumenter utgjorde 0,6 prosent av den totale importen av israelske varer i 2009.

Figur 24: Trend i import av sportsartikler og musikkinstrumenter fra Israel i perioden 2000-2009.

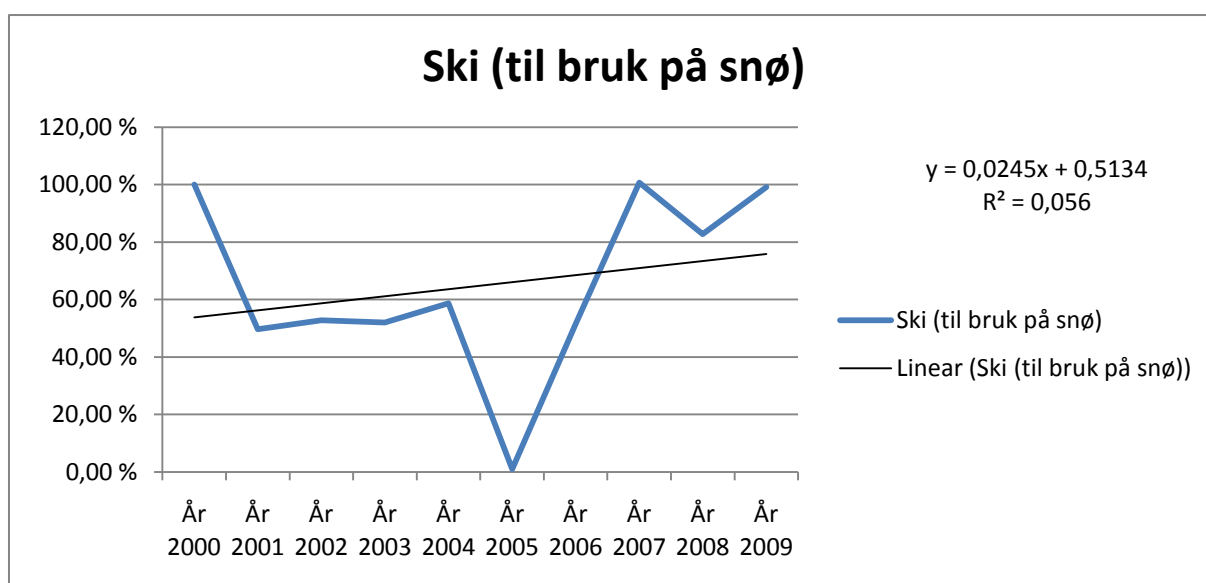
Figur 24 viser trenden i import av leketøy, sportsartikler og musikkinstrumenter fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av figuren at trenden er nedadgående, med en gjennomsnittlig økning på 3,46 prosent årlig. R^2 er på 16,15 prosent. Årene importen har gått ned er 2001, 2003, 2004, 2006 og 2009.

3.16.1 Ski

Tabell 18: Totale verdier av import av ski fra Israel i perioden 2000-2009.

ski (til bruk på snø)		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
langrenn-, tur-, telemarks- og fjellski	95061103							3960	387	122849	255
snøbrett og monoski	95061104		102559	62032	183314	13812	3119	181242	350160	174445	193371
andre (bl.a. jetski)	95061108		75094	125565		149467			9477	450	16328
?	95061109	287306				48034					
ellers	95061909	72497	899	2348	3778		478		2239		146877
Totalt		359803	178552	189945	187092	211313	3597	185202	362263	297744	356831
Prosentvis endring			-0,50375066	-0,47208611	-0,48001545	-0,41269806	-0,99000286	-0,48526833	0,00683707	-0,1724805	-0,00826008

Norge har importert ski for bruk på snø fra Israel, og tabell 18 viser hvor totale verdier av denne importen i perioden 2000-2009. Tabellen viser at importen av ski har blitt redusert med 0,8 prosent i perioden. Importen av ski utgjorde 0,06 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge i 2009. Ski inngår i varegruppen leketøy, spill og sportsartikler, og er tatt med for å vise importmønsteret i en ”typisk norsk” vare, som man ikke regner med skulle importeres fra et land som Israel.

Figur 25: Trend i import av ski fra Israel i perioden 2000-2009.

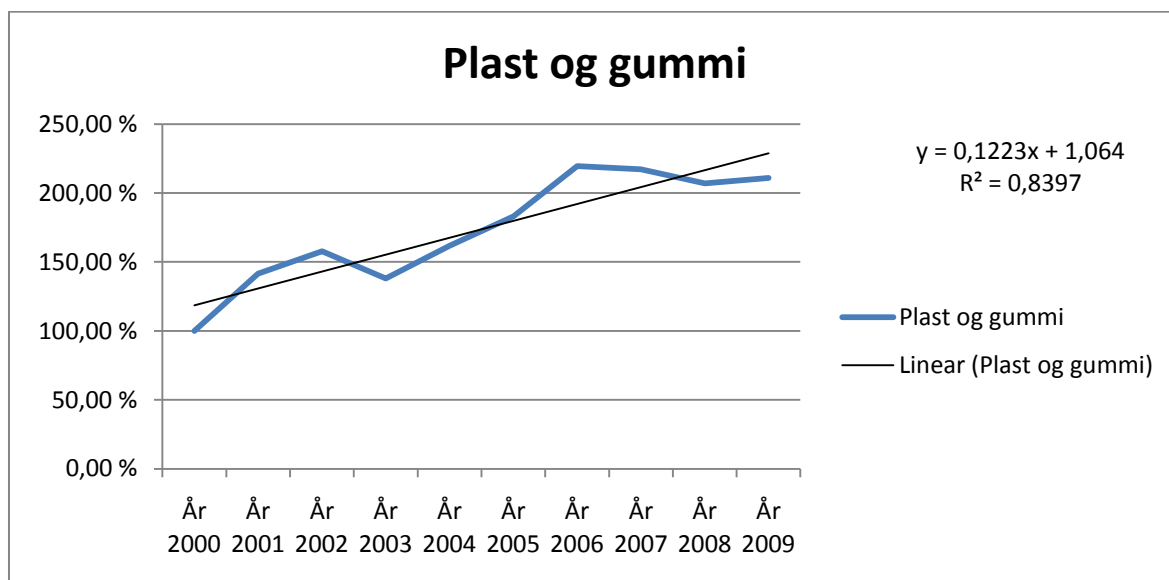
Figur 25 viser trenden i import av ski fra Israel i perioden 2000-2009. Figuren viser en økende trend, der importen øker med 2,45 prosent per år. Store variasjoner i importen gjennom perioden fører imidlertid til at R^2 bare er på 5,6 prosent. Nedgangen i import var vesentlig i 2001, 2005 og 2008.

3.17 Plast og Gummi

Tabell 19: Totale verdier av import av plast og gummi fra Israel i perioden 2000-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Plast og varer derav	18092222	25898207	30307117	26242613	31980007	39127057	46748998	44812739	42408852	39849864
Gummi og varer derav	5545609	7567902	7000184	6385646	6241450	4118377	5145409	6511577	6510006	9990826
Totalt	23637831	33466109	37307301	32628259	38221457	43245434	51894407	51324316	48918858	49840690
Prosentvis endring		0,41578595	0,57828783	0,38034065	0,61696126	0,82950094	1,19539631	1,17127857	1,06951552	1,10851368

Tabell 19 viser de totale verdier av import av plast og gummi, og varer laget av plast og gummi, fra Israel i perioden 2000-2009. Av tabellen ser vi at importen av plast og gummi har hatt en økning på 110,85 prosent i perioden. I 2009 utgjorde importen av slike varer 7,89 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge. Plastvarer alene utgjorde 6,3 prosent.

Figur 26: Trend i import av plast og gummi fra Israel i perioden 2000-2009.

Figur 26 viser trenden i importen av plast og gummi, og varer av plast og gummi, fra Israel i perioden 2000-2009. Figuren viser at trenden er sterkt økende, med en gjennomsnittlig årlig

økning på 12,23 prosent. Det er lite variasjon fra år til år, og dette medfører en høy R^2 , på hele 83,97 prosent. Vi ser en reduksjon i importen av disse varene i 2003, og en mindre reduksjon i 2007 og 2008, i forhold til foregående år.

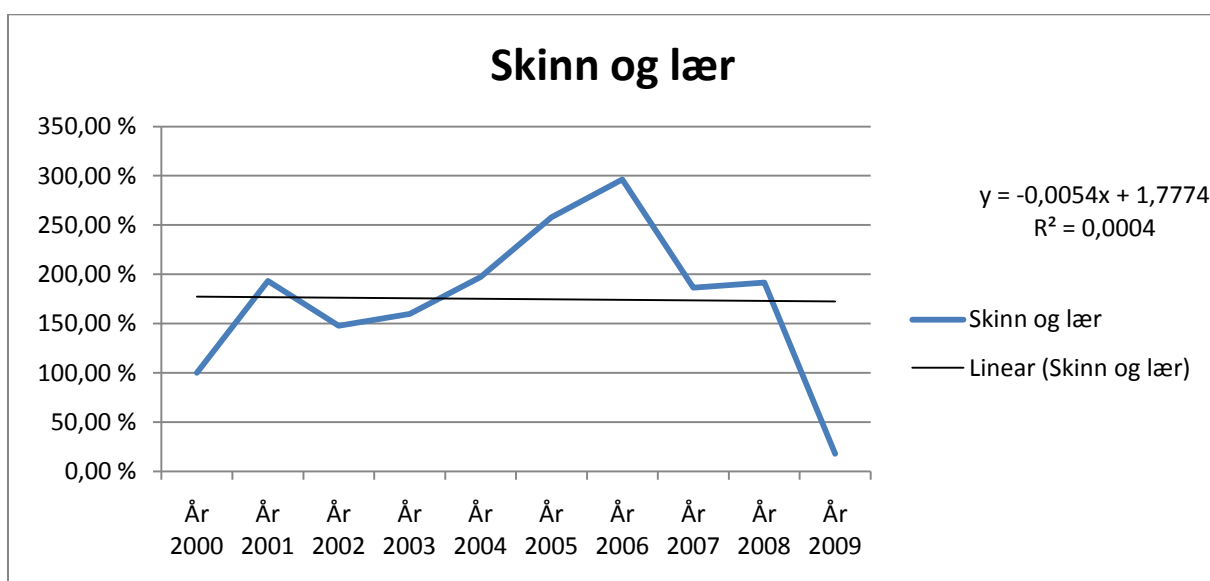
3.18 Skinn og lær

Tabell 20 viser de totale verdier av import av skinn og lær fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av tabellen at importen av disse produktene har blitt redusert med hele 82,38 prosent i perioden. Importen av skinn og lær fra Israel var i 2009 ubetydelig i omfang, og utgjorde bare 0,4 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Rå huder og skinn	0	432285	0	0	0	0	0	195	1645	0
Varer av lær	1329032	2134519	1964050	2124601	2621775	3427146	3936108	2477648	2546412	234145
Totalt	1329032	2566804	1964050	2124601	2621775	3427146	3936108	2477843	2548057	234145
Prosentvis endring		0,93133348	0,4778049	0,59860786	0,97269516	1,57867832	1,96163524	0,86439679	0,91722773	-0,8238229

Tabell 20: Totale verdier av import av skinn og lær fra Israel i perioden 2000-2009.

Figur 27 viser trenden i importen av skinn og lær fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av figuren at trenden er bare svakt nedadgående til tross for den kraftige reduksjonen i perioden. Dette kommer av at importen økte helt frem til 2006, med unntak av 2002. I 2007 og 2009 gikk den imidlertid kraftig ned, med 37 prosent fra 2006 til 2007 og med 90,81 prosent fra 2008 til 2009. De kraftige variasjonene medfører en svært liten R^2 , på minimale 0,04 prosent.

Figur 27: Trend i import av skinn og lær fra Israel i perioden 2000-2009.

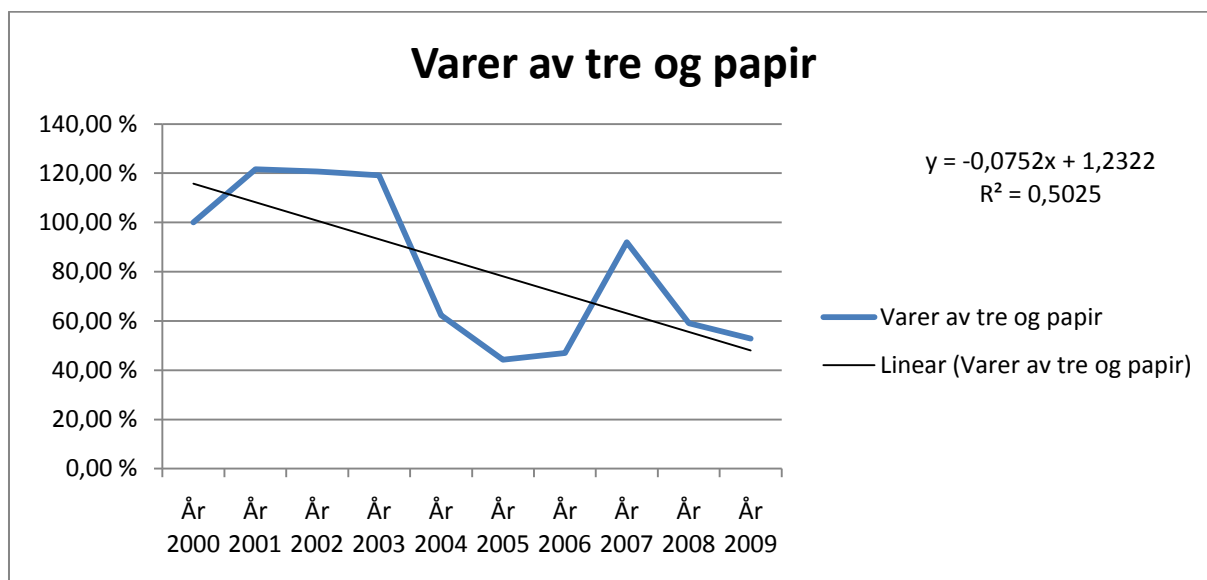
3.19 Varer av Tre og Papir

Tabell 21 viser de totale verdiene av import av varer av tre og papir fra Israel i perioden 2000-2009. Tabellen viser at importen av slike varer har blitt redusert med 47,15 prosent i perioden. import av varer av tre og papir utgjorde 0,26 prosent av den totale importen av israelske varer i 2009.

Tabell 21: Totale verdier av import av tre- og papirvarer fra Israel i perioden 2000-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Tre og trevarer	67634	78910	20686	12078	50022	59240	81349	26762	65858	53894
Kork og korkvarer	0	3323	0	0	0	0	0	0	0	0
Varer av strå og halm	0	319	0	0	0	0	0	7294	18246	1741
Papir og papp	1752363	2759204	2941943	3001127	352837	590742	631079	953093	778964	714031
Bøker, aviser, bilder	1237748	876583	726495	628901	1504562	703866	722340	1823834	943835	846253
Totalt	3057745	3718339	3689124	3642106	1907421	1353848	1434768	2810983	1806903	1615919
Prosentvis endring		0,2160396	0,20648517	0,19110848	-0,37620011	-0,55723973	-0,53077578	-0,08070065	-0,40907335	-0,47153245

Figur 28 viser trenden i import av varer av tre og papir fra Israel i perioden 2000-2009. Av figuren ser vi en nedadgående trend for importen av varer i denne kategorien, med en gjennomsnittlig reduksjon i importen på 7,52 prosent årlig. En forholdsvis moderat variasjon i importen gjennom perioden gir en R^2 på 50,25 prosent. Årene importen har gått ned i forhold til foregående år er 2001-2005, 2008 og 2009. 2004 var det året den gikk mest ned, da den gikk ned med 47,63 prosent.

Figur 28: Trend i import av tre- og papirvarer fra Israel i perioden 2000-2009.

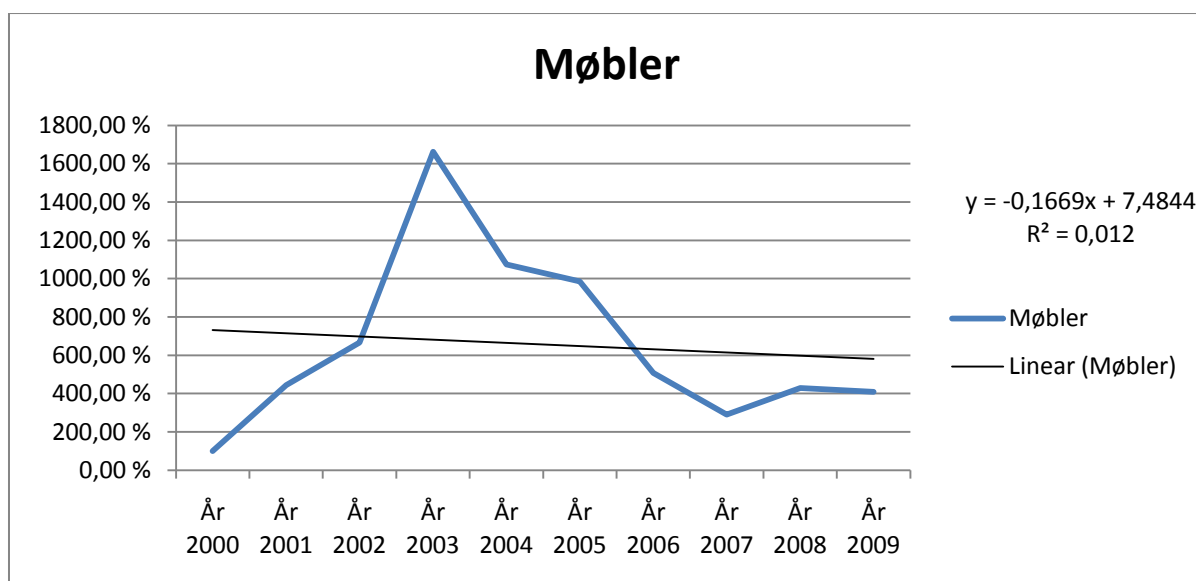
3.20 Møbler

Tabell 22 viser de totale verdier av import av møbler fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av tabellen at importen av møbler har økt med 309,64 prosent i løpet av perioden. I 2009 utgjorde importen av møbler 0,79 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge.

Tabell 22: Totale verdier av import av møbler fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Møbler og sengeutstyr	1225187	5439356	8169261	20358370	13153476	12064664	6214296	3548985	5259849	5018876
Prosentvis endring		3,43961289	5,66776663	15,616541	9,73589256	8,8472021	4,07212042	1,89668842	3,29309893	3,0964163

Figur 29 viser trenden i import av møbler fra Israel i perioden 2000-2009. Vi ser av figuren at det er en nedadgående trend, selv om tabell 22 viser en økning på over 300 prosent i perioden. Dette kommer av en sterk økning i importen av møbler i begynnelsen av perioden, mens fra år 2004 har importen gått ned i forhold til foregående år, med unntak av 2008. Trendlinjen viser en gjennomsnittlig reduksjon i importen på 16,69 prosent årlig, men på grunn av den store variasjonen gjennom perioden, er R^2 på bare 1,2 prosent.

Figur 29: Trend i import av møbler fra Israel i perioden 2000-2009.

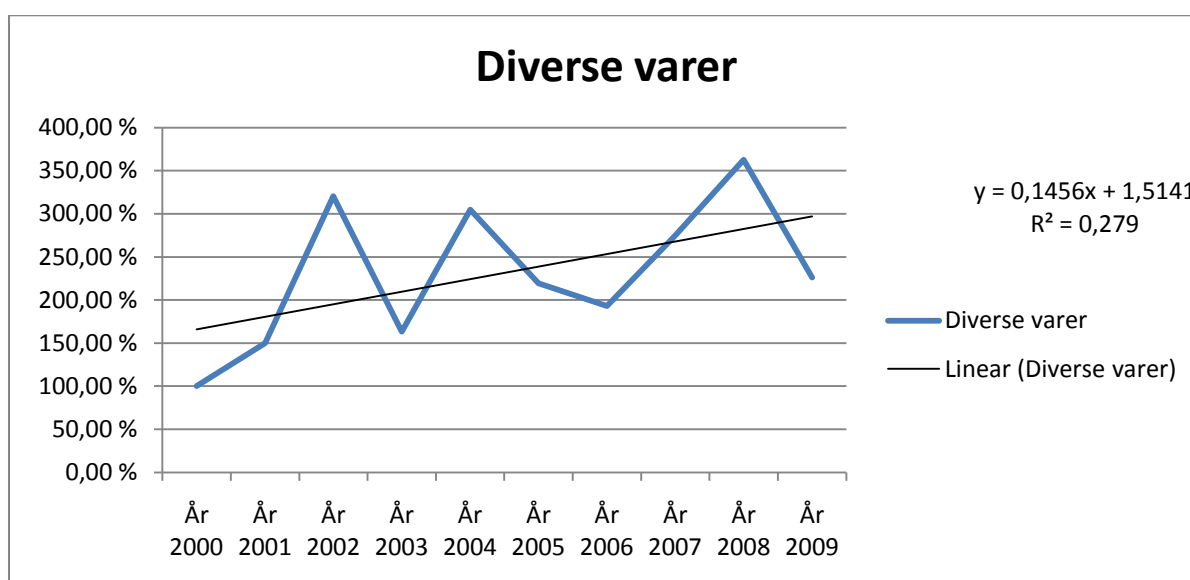
3.21 Diverse varer, ikke presentert under andre kapitler

Tabell 23 viser de resterende varegruppene, som ikke har blitt presentert under andre kapitler. Importen av disse varene har økt med 128 prosent i perioden 2000-2009. De utgjorde til sammen 0,32 prosent av den totale importen av israelske varer til Norge i 2009.

Tabell 23: Totale verdier av import av diverse varer fra Israel i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
?	129946	1015546	1174031	301320	244702	1069367	69889	294368	231625	362378
Reststoffer og avfall fra næringsmiddelindustrier	0	225	0	0	0	0	0	0	0	0
Bearbeidede fjær og dun samt varer derav	0	3187	0	0	2082	0	0	10280	6208	0
Ur og Urdeleer	74216	17797	73501	6859	305007	531187	758182	1545061	40628	761074
Forskjellige varer	459805	290315	1643486	902080	2171204	370402	877085	616708	837253	341018
Kunstverker, samlergjenstander og antikviteter	238180	14212	457	263908	25452	7963	37224	15684	2157341	574520
?	0	10289	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	902147	1351571	2891475	1474167	2748447	1978919	1742380	2482101	3273055	2038990
Prosentvis endring		0,49817158	2,20510405	0,63406518	2,04656226	1,19356602	0,93137039	1,75132656	2,62807281	1,26015272

Figur 30 viser trenden i importen av de resterende varegruppene, som ikke er presentert under andre kapitler, under navnet ”diverse varer”. Figuren viser at trenden er stigende med en gjennomsnittlig økning på 14,56 prosent årlig. Det har vært reduksjoner i importen i forhold til foregående år nesten annen hvert år, nemlig i 2003, 2005, 2006 og 2009. Forholdsvis stor variasjon gir liten R^2 ; 27,9 prosent.

Figur 30: Trend i import av diverse varer fra Israel i perioden 2000-2009.

3.22 Total Import av Israelske varer

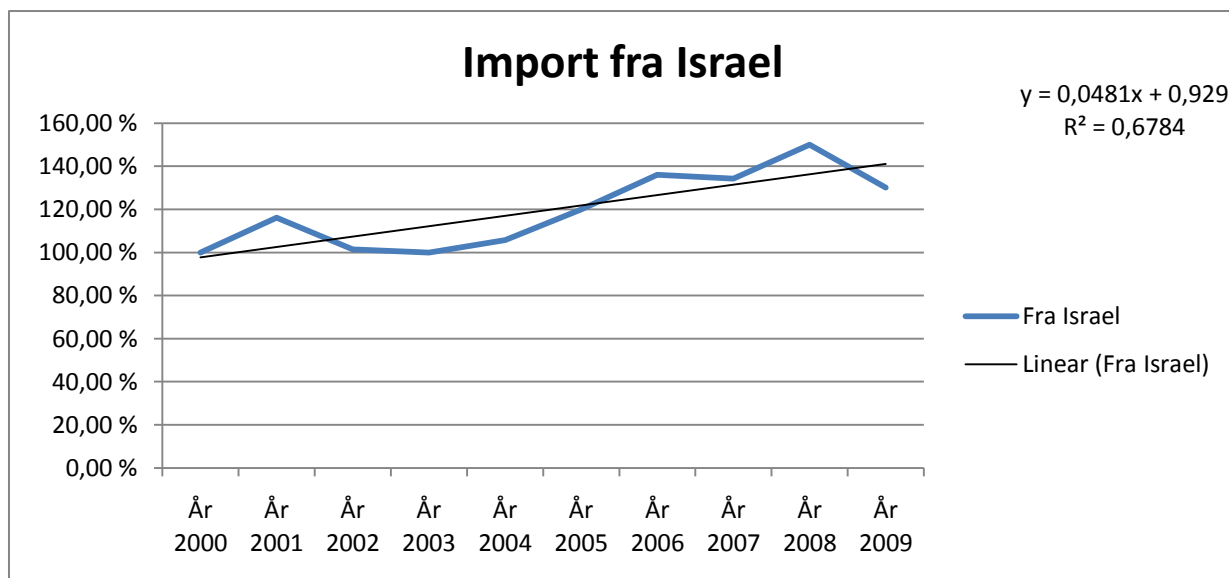
Tabell 24 viser de totale verdier av all import fra Israel, som har blitt registrert hos tollvesenet, sammenlignet med de totale verdier av all norsk import i perioden 2000-2009 (SSB, 2006) (SSB, 2009). Tabellen viser endring i import i prosent gjennom hele perioden, samt endring i prosent fra år til år. Vi ser her at importen av israelske varer har steget med 30,12 prosent gjennom perioden, mens den totale importen av alle varer til Norge har steget med 42,77 prosent.

Tabell 24: Totale verdier av all import fra Israel vs. totale verdier av all import til Norge i perioden 2000-2009.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Import fra Israel (fra tollvesenet)	485 640 069	563 860 692	492 778 975	485 549 740	513 749 149	583 031 438	660 850 885	651 595 407	728 367 332	631 912 259
Endring i % fra år 2000		16,11 %	1,47 %	-0,02 %	5,79 %	20,05 %	36,08 %	34,17 %	49,98 %	30,12 %
Endring i % fra år til år		16,11 %	-12,61 %	-1,47 %	5,81 %	13,49 %	13,35 %	-1,40 %	11,78 %	-13,24 %
Total import av varer (fra SSB)	302 842 000 000	296 111 000 000	276 433 000 000	283 269 000 000	326 102 000 000	357 657 000 000	411 755 000 000	468 918 000 000	504 481 000 000	432 378 000 000
Endring i % fra år 2000		-2,22 %	-8,72 %	-6,46 %	7,68 %	18,10 %	35,96 %	54,84 %	66,58 %	42,77 %
Endring i % fra år til år		-2,22 %	-6,65 %	2,47 %	15,12 %	9,68 %	15,13 %	13,88 %	7,58 %	-14,29 %

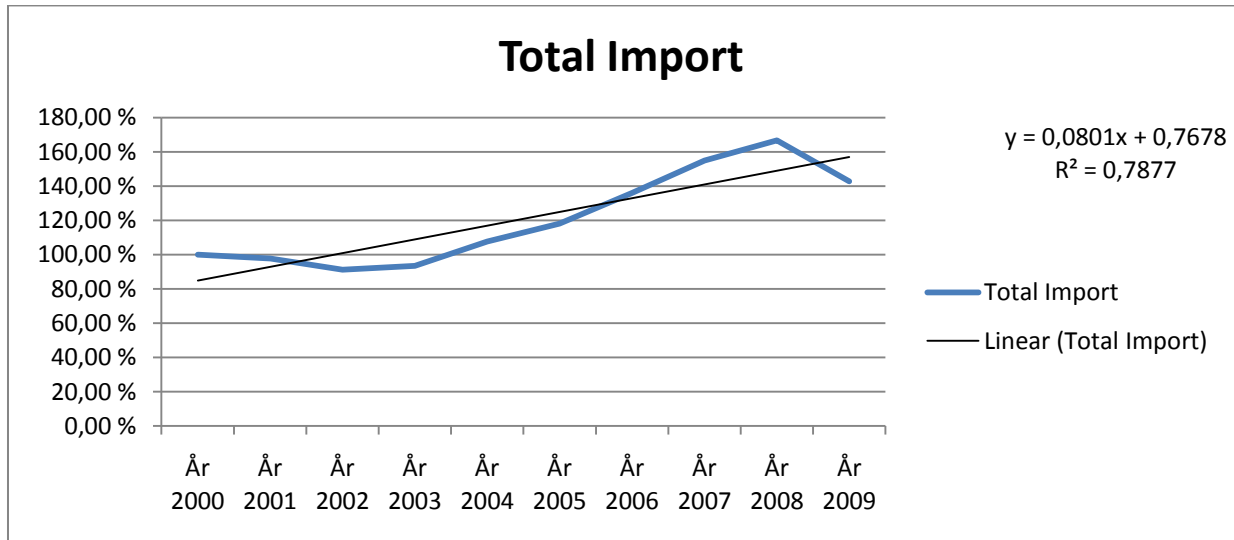
De årene hvor importen fra Israel har økt prosentvis mindre, eller blitt redusert mer, enn den totale norske importen er følgende: I 2002 gikk importen fra Israel ned med 12,61 prosent, mens total import gikk ned med 6,65 prosent. I 2003 gikk importen fra Israel ned med 1,47 prosent, mens den totale importen gikk opp med 2,47 prosent. I 2004 gikk importen fra Israel opp med 5,81 prosent, mens den totale importen gikk opp med 15,12 prosent. I 2006 gikk importen fra Israel opp med 13,35 prosent, mens total import økte med 15,13 prosent. I 2007 gikk importen fra Israel ned med 1,40 prosent, mens den totale importen økte med 13,88 prosent. I 2001, 2005, 2008 og 2009 har importen fra Israel gått mer opp, eller blitt redusert mindre enn den totale norske importen.

Figur 31 viser trenden i den totale importen av israelske varer i perioden 2000-2009. Vi ser av figuren at trenden er stigende, med en gjennomsnittlig økning på 4,81 prosent årlig. R^2 er på 67,84 prosent. Vi ser en nedgang i importen av israelske varer i 2002, 2003, 2007 og 2009.

Figur 31: trend i utviklingen i import fra Israel i perioden 2000-2009.

Figur 32 viser trenden i den totale norske importen i perioden 2000-2009. Vi ser av figuren at trenden er stigende med en gjennomsnittlig økning på 8,01 prosent årlig. R^2 er på 78,77 prosent, altså 10,92 prosent høyere enn for trenden i import av israelske varer.

Figur 32: Trend i utviklingen i total norsk import i perioden 2000-2009.

3.23 Utviklingen hos MIFF

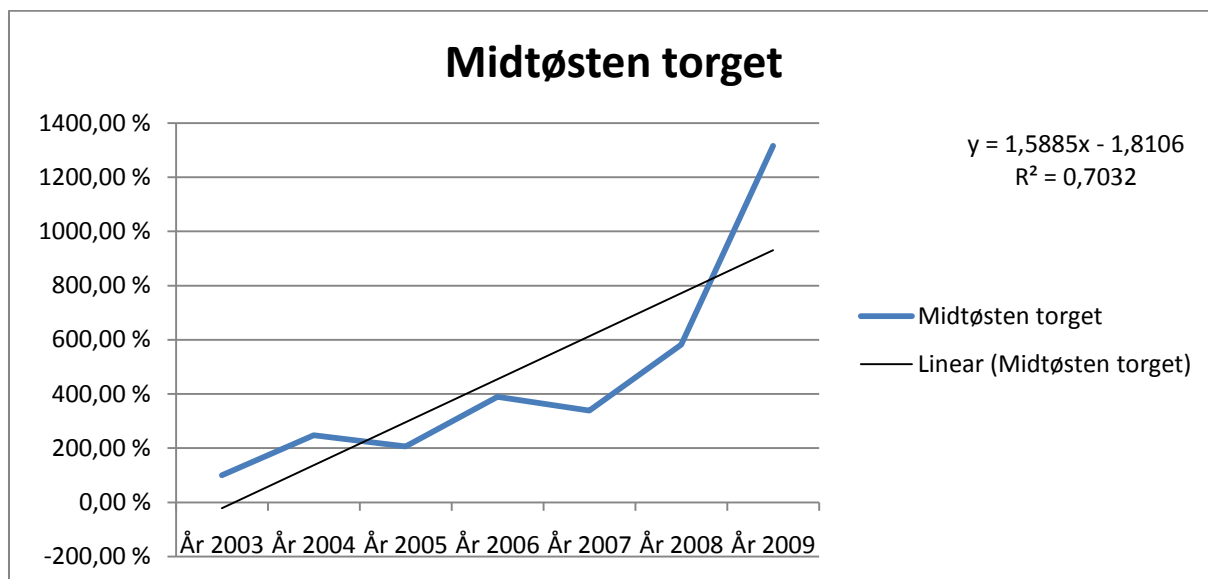
”Med Israel For Fred” (MIFF) er en organisasjon som formidler nyheter og fakta om Israel, fra et israelsk synspunkt. De understreker at de er ikke nøytrale i sin fremstilling av Midtøsten konflikten, men at de klart støtter Israel (MIFF, u.d.). De ser seg selv som en motvekt til andre norske medier, der de mener Israels side generelt blir underrepresentert. På nettstedet ”Porten til Midtøsten” oppfordrer de alle til å støtte Israel ved å kjøpe mer israelske varer, og de driver selv en nettbutikk, ”Midtøsten Torget” der de selger varer fra Israel og varer relatert til Israel, som for eksempel bøker og dvd’er om Israel. Ved å sammenligne trenden i salget fra Midtøsten torget med trenden i importen fra Israel, vil det kanskje være mulig å bekrefte eller avkrefte om det er enkelte grupper blant det norske folk som støtter Israel mer enn andre ved å kjøpe mer israelske varer.

Tabell 25 viser de totale verdiene av salget fra Midtøsten torget. Siden Midtøsten Torget ble åpnet i slutten av 2002, var 2003 det første året med fullt salg. Som vi ser av tabellen har salget fra Midtøsten torget økt med 1215, 22 prosent på 6 år.

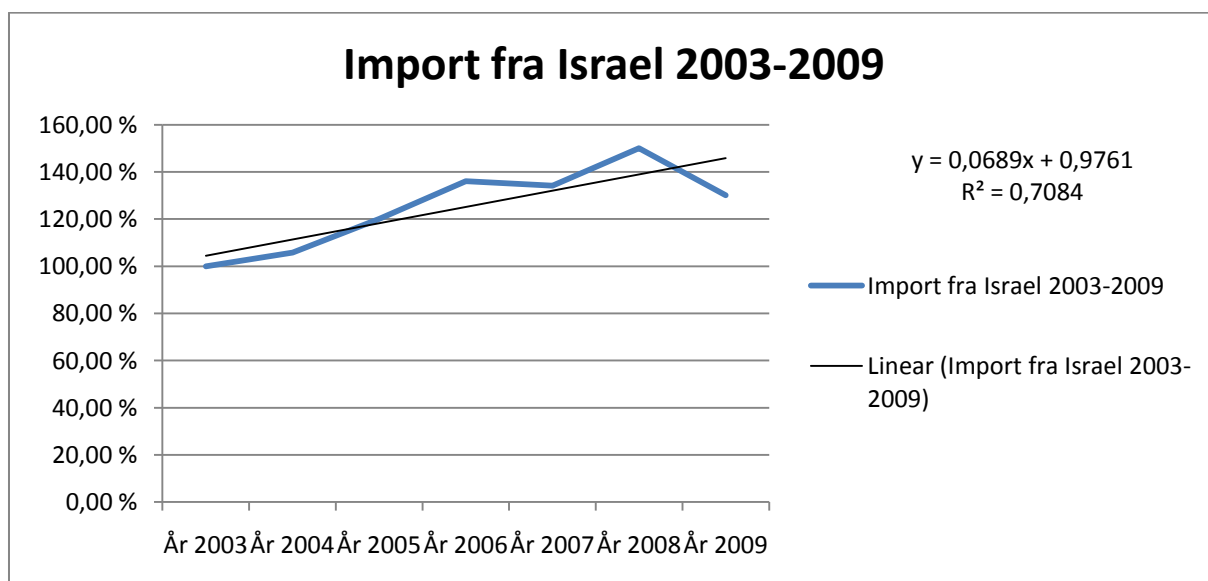
Tabell 25: Totale verdier av salg fra Midtøsten Torget (Mottatt på e-mail fra MIFF).

	År 2003	År 2004	År 2005	År 2006	År 2007	År 2008	År 2009
Totalt salg	46000	114000	95000	179000	156000	268000	605000
prosentvis økning		1,47826087	1,06521739	2,89130435	2,39130435	4,82608696	12,1521739

Figur 33 viser trenden i salget fra Midtøsten torget i perioden 2003-2009. Vi ser en stigende trend med en gjennomsnittlig økning på 158,85 prosent årlig, der R^2 er på 70,32 prosent. Det har vært nedgang i salget i forhold til foregående år i 2005 og 2007.

Figur 33: Trend i utviklingen av salg fra Midtøsten Torget i perioden 2003-2009.

Figur 34: Trenden i import fra Israel i perioden 2003-2009.

For å få et best mulig sammenligningsgrunnlag, må trendlinjene for salget fra Midtøsten torget og import av israelske varer beregnes for samme periode. Figur 34 viser derfor trenden i import fra Israel i perioden 2003-2009. vi ser at trenden er stigende med en gjennomsnittlig økning på 6,89 prosent årlig, der R^2 er på 70,84 prosent. Det har vært nedgang i importen i forhold til foregående år i 2007 og 2009.

4 Drøfting

Problemstillingen i denne oppgaven er; *hvilken effekt har omtalen i media og stadige oppfordringer til boikott av Israelske varer hatt på norsk import fra Israel.* For å få svar på denne problemstillingen henter vi hypotesene vi formulerte i kapittel 1.

Hypotese nr. 1 er:

Norsk import av Israelske varer er blitt redusert som følge av medias kritikk av Israel og oppfordringer til boikott.

Hypotese nr. 2 er:

Det er endringer i importmønsteret i perioder hvor mediedekningen har vært spesielt kritisk i forhold til Israel.

I tillegg deler vi drøftingen i to atskilte deler; statlige anskaffelser og import for privat forbruk. Statlige anskaffelser gjelder produkter som privatpersoner vanskelig kan importere direkte fra Israel uten spesielle tillatelser. Dette gjelder våpen og våpendeler, farmasøytiske produkter og instrumenter og apparater for optisk, fotografisk, kinematografisk, medisinsk eller kirurgisk bruk. Importen av produkter som for eksempel kjernereaktorer, kjeler, maskiner og apparater regnes som import for privat forbruk, da deler av kategorien kan tenkes å være varer importert av og for private bedrifter.

Vi bruker teori for å begrunne hypotesene. Her er det to teorier som støtter hypotesene; Public Choice teorien og Prinsipal-agent teorien. Public Choice teorien er en økonomisk teori som ofte blir brukt på statsvitenskapelige problemer (Munthe, u.d.). Teorien viser at politikere og politiske ledere ikke bare er representanter for folkets beste, men tenker først og fremst på sin egen politiske posisjon. I denne teorien er det asymmetrisk informasjon, ved at velgere ikke har full informasjon om politikernes motiver. Spørsmålet er om politikerne tar de riktige avgjørelsene etter regjeringens politikk og gitte retningslinjer, eller om de er mest opptatt av å ta avgjørelser som skaffer dem en plass på "tinget" i neste valg. Denne teorien kommer spesielt inn der vi drøfter de statlige anskaffelsene av varer fra Israel.

I Prinsipal-agent teorien er asymmetrisk informasjon en sentral problemstilling. Den forklarer problemer med politisk styring ved å dele deltagerne inn i to grupper; prinsipaler og agenter (Nepstad, 2003). Teorien kan også brukes på andre områder enn politisk styring siden teorien handler om at prinsipalen delegerer makt til en agent for at denne skal handle på vegne av

prinsipalen, noe som forekommer i alle deler av samfunnet. Agenten skal arbeide for å nå prinsipalen sine mål. Men dersom agenten og prinsipalen ikke har sammenfallende interesser, vil det oppstå problemer. I min problemstilling er journalister ”agentene” og det norske folk er ”prinsipalen”.

Det er fra media vi får mesteparten av vår informasjon. Noen av oss får absolutt all informasjon om Israel og Midtøsten konflikten, kun gjennom et begrenset antall medier; NRK, TV2, og et utvalg norske dagsaviser. I tillegg er det gjennom media oppfordringen til boikott blir spredt blant det norske folk.

Media kalles ofte ”den fjerde statsmakt”. Makten media har, ligger i muligheten til å sette dagsorden. Det er mediene selv som bestemmer hvilke nyheter som skal presenteres og hvordan de skal presenteres. På denne måten har media makt til å forme opinionen blant folket (Sander, 2004). Makten de har til å påvirke politikere, og andre makthavere, er at de har muligheten til, ved negativ omtale, å hindre gjenvalg og således hindre vedkommendes karriere. Ifølge Sander (2004) kan man, dersom man klarer å få media på sin side, snu folkeopinionen. Dersom mediene tar et felles standpunkt i en sak, vil folk tro at det er bred enighet blant befolkningen om denne meningen, og så følge det de tror er majoriteten blant folket. Dette kalles ”Bandwagon effekten”, og bygger på en frykt for å bli utstøtt dersom man ikke er eller gjør som ”alle andre”.

Medias oppgave er å presentere nyhetene objektivt, med så bred dekning av alle relevante sider i saken som mulig. Sander (2004) hevder at det er sjelden media klarer å formidle informasjon korrekt og objektivt, fordi også mediene er organisasjoner som blir påvirket av interessegrupper, og at det er de gruppene som best klarer å fremføre sin sak, som avgjør hvilke og hvordan nyhetene presenteres for publikum.

Når det gjelder medias dekning av nyheter fra Israel kan vi altså se journalister som agenter som arbeider for prinsipalen, det norske folk. Folket ønsker å få en objektiv beskrivelse av forholdene, slik at de kan danne sine egne meninger, men agentene har her muligheten til å få folket til å se ting slik de selv gjør, og kan derfor uttrykke egne sympatier gjennom måten å formidle nyhetene på. Folk flest har ingen mulighet til å kontrollere om journalistene er objektive, om de presenterer nyhetene etter hvilken side i konflikten de omgås mest, eller om de har undersøkt saken fra begge sider før de rapporterer hendelsene for oss. Det eneste vi kan undersøke er om en konservativ journalist presenterer hendelsene på samme måte som en

journalist med et mer sosialistisk syn. Dette kan gjøres ved å lese de samme nyhetene presentert av ulike medier, med ulikt politisk, religiøst eller sosialt grunnlag.

De fleste journalister, og redaktører, i Norge tilhører den politiske venstresiden (Løset, 2008), men vi har noen få medier i Norge som gir et mer positivt bilde av Israel. Dette gjelder for eksempel organisasjonen Med Israel For Fred, den kristne TV kanalen TV Visjon Norge og avisene Norge Idag og Dagen/Magazinet. Disse fremstiller hendelsene i konflikten på en helt annen måte enn de store mediene NRK, TV2 og for eksempel VG gjør. I tillegg har vi muligheten til å kontrollere nyheter fra Israel opp mot nyhetene slik de blir presentert i Israel, for eksempel fra de engelskspråklige israelske avisene Haaretz og Jerusalem Post.

Det må også tas hensyn til andre mulige årsaker til svingninger i importmønsteret. Ifølge Hechscher-Olin teoremet vil et land eksportere den varen som krever relativt mye av en produksjonsfaktor landet har relativt rikelig av, og det vil importere produkter som krever relativt mye av en produksjonsfaktor landet har relativt lite av (Appleyard, Field, & Cobb, 2010). Dette betyr at på verdensmarkedet vil de land med for eksempel mest naturressurser, være de som produserer og eksporterer mest av varer som krever mye naturressurser i produksjonen, fordi det er disse landene som kan produsere slike varer til lavest kostnader. De landene som har lave lønnsatser og derfor billig arbeidskraft, kan produsere produkter som krever intensiv arbeidskraft i produksjonen, billigere enn land der arbeidskraften er dyrere. Dette betyr at produktene fra land med lavere produksjonskostnader også har lavere pris, men det må også tas hensyn til transportkostnader. Dette må selvsagt også vurderes opp mot kvalitet på produktet, men dersom varene er noenlunde identiske, er sjansen stor for at vi velger billigste alternativ. Vi vil derfor sammenligne importen fra Israel opp mot israelsk produksjon der dette er mulig, i tillegg til å sammenligne importen fra Israel opp mot den totale importen av varer til Norge.

I tillegg forteller Ricardo modellen oss at endring i valutakurser og endring i faktorpriser, for eksempel lønnsatser, kan være årsaken til at et land går fra å være eksportør til å bli importør eller motsatt. En nedgang i valutakursen til et land medfører at varer fra dette landet blir billigere for andre land, og omvendt dersom den stiger (Appleyard, Field, & Cobb, 2010).

4.1 Hypotese 1

Norsk import av Israelske varer er blitt redusert som følge av medias kritikk av Israel og oppfordringer til boikott.

Det har vært negativ omtale og oppfordringer til boikott av Israel gjennom hele perioden 2000-2009. Det forventes derfor at importen av Israelske varer har blitt redusert, eller i hvert fall økt i mindre grad enn den totale importen til Norge.

4.1.1 Statlige anskaffelser i forhold til hypotese 1

Når det gjelder import av **våpen og våpendeler** ser vi at det har vært minimal handel med Israel etter år 2002, med unntak av 2006 (kapittel 3.3). Kjøp av våpen og våpendeler er en del av statlige anskaffelser og det er forsvarsministeren som godkjenner ethvert kjøp av forsvarsmateriell fra Israel, der hvert enkelt tilfelle blir behandlet individuelt.

I perioden 2000-2009 har kjøpet av våpen og våpendeler fra Israel blitt redusert med 93,76 prosent. Slik situasjonen er mellom Israel og palestinerne, er kanskje dette et rimelig resultat, siden våpenhandel med land som er i krig eller er truet av krig, er et spesielt ømfintlig område. Norsk våpenhandel med Israel har i tillegg blitt satt på dagsorden både av VG, som hevder at det er bred enighet om at våpenhandel med Israel er ulovlig (Bakkeli & Øystå, 2003), TV2 nyhetene som viser til kommentarer fra Jan Petersen, utenriksminister fra 2001-2005, som lover at våpenkjøp fra Israel skal stanses (Johannessen, u.d.), Oslo SV som hevder Norge bryter med en ”tradisjon for å ikke handle våpen med stater som ulovlig okkuperer andres territorium” (Fidjestøl, 2004), og Norges Fredslag som mener at bestemmelsene om ikke å eksportere våpen til Israel også bør gjelde import av våpen fra Israel (Harang, 2006).

Strømmen (2010) hevder at boikott generelt er en dårlig ide, men viser til at en konkret boikott av israelsk våpenindustri vil være et bedre alternativ enn en boikott av alle israelske varer, siden dette vil være en mer målrettet boikott som i mye mindre grad rammer uskyldige. Den store nedgangen i kjøp av våpen og våpendeler fra Israel i perioden 2000-2009, viser at en norsk statlig boikott av den israelske våpenindustrien høyst sannsynlig er et faktum. Det ikke ser ut til å foreligge noe senere stortingsvedtak som endrer stortingsvedtaket fra 2003, om at det ikke skal legges begrensninger på kjøp av våpen fra land som er i krig eller er truet av krig (Forsvarsdepartementet, 2003). Vi må derfor anta at avgjørelsen om holde våpenhandelen med Israel på et minimalt nivå, kommer av fokuset på import av forsvarsmateriell fra Israel i media og press fra den politiske venstresiden om boikott av den

israelske våpenindustrien. Vi kan derfor beholde hypotesen og påstå at importen av våpen og våpendeler fra Israel er blitt redusert, høyst sannsynlig som følge av negativ publisitet og oppfordringer til boikott. Mulige årsaker til dette, basert på teori, vil bli drøftet i kapittel 4.2.1.

Importen av **farmasøytiske produkter** fra Israel kan også regnes som statlige anskaffelser, siden dette sannsynligvis er produkter til bruk på sykehus og/eller reseptbelagte legemidler som selges via apotek. Utviklingen i importen av farmasøytiske produkter går i motsatt retning av importen av våpen og våpendeler; den har økt med 2239 prosent i perioden 2000-2009.

Vi vet fra kapittel 2.1.5 at den israelske eksporten av generiske legemidler er økende, og at israelske bedrifter som produserer slike legemidler har utvidet sine markedsandeler både i EU og USA. Hoff & Holving (2002) hevder at en mulighet for å kunne utvide sine markedsandeler og konkurrere med andre produsenter på verdensmarkedet, er å kunne skape varige konkurransefortrinn. Varige konkurransefortrinn kan skapes ved for eksempel innovasjon. Nye produkter, eller store forbedringer av eksisterende produkter, reduserer konkurransen og gir bedre lønnsomhet. På grunn av økt mobilitet, redusert lojalitet blant ansatte og rask teknologisk utvikling, tar det sjelden lang tid før noen klarer å kopiere nye produkter og en intensivert konkurransesituasjon opprettes (Hoff & Holving, 2002). Varige konkurransefortrinn kan også skapes ved at produksjonen krever bruk av en knapp ressurs. Dersom bedriften har rikelig av denne ressursen, og konkurrentene mangler den, blir det vanskeligere for konkurrentene å kopiere varen.

Import av farmasøytiske produkter fra Israel har ikke vært noe tema i media i forbindelse med oppfordringer til boikott. Det er heller ikke noe poeng i seg selv å boikotte legemiddelindustri for å sanksjonere mot krigshandlinger, slik som med våpenindustri. Vi kan derfor ikke påstå at importen av farmasøytiske produkter fra Israel har blitt redusert som følge av negativ publisitet og oppfordringer til boikott av israelske varer, og forkaster hypotesen. Om importen av farmasøytiske produkter har blitt redusert i perioder med spesielt negativ omtale av Israel i media, drøftes i kapittel 4.2.1.

Instrumenter og apparater til optisk, fotografisk, kinematografisk, medisinsk og kirurgisk bruk er også produkter som hører til i sykehus sammenheng, og drøftes derfor under statlige anskaffelser. Figur 12 (kapittel 3.5.3) viser at trenden i importen av disse produktene er stigende. Importen har økt med 25,97 prosent i perioden 2000-2009. Dette er likevel ikke en stor nok økning til å kunne utelukke effekt av boikottoppfordringer i perioden,

siden generell import økte med hele 42,77 prosent. Økningen er likevel stor nok til at vi heller ikke kan påstå effekt.

4.1.2 Import for privat forbruk i forhold til hypotese 1

Importen av **jordbruksprodukter** viser en økning på 20,6 prosent gjennom perioden, der trendlinjen viser en gjennomsnittlig økning på 3,9 prosent (kapittel 3.2). Trenden i produksjon av jordbruksprodukter i Israel viser, til sammenligning, en gjennomsnittlig økning på 2,47 prosent. Økningen i den totale importen til Norge er imidlertid på 42,77 prosent, noe som viser en lavere økning i importen av jordbruksprodukter enn økningen i total import av varer til Norge. Økningen i importen av jordbruksprodukter er likevel større enn økningen i den israelske produksjonen av disse produktene.

I kapittel 2.1.1 så vi at Israel mangler essensielle ressurser, som for eksempel vann, og at kostnadene ved melkeproduksjonen ble høyere i Israel enn i EU, USA og andre land på grunn av at energi og arbeidskraft er dyrere der. Dette må nødvendigvis også gjelde for all produksjon av jordbruksprodukter, da det er sjelden mulig å produsere slike produkter uten bruk av energi og arbeidskraft. I tillegg så vi at Israels produksjon av jordbruksprodukter tradisjonelt sett først og fremst er for selvforsyning. Vi kan derfor ikke påstå at oppfordringer til boikott av israelske varer eller negativ mediedekning av Israel har begrenset importen av israelske jordbruksprodukter til Norge. Om enkelte produkter, som for eksempel **Jaffa appelsinen**, har merket effektene av oppfordringer til boikott er en annen sak.

Det mest kjente israelske varemerket i Norge er Jaffa. Et varemerke er et kjennetegn som skiller et produkt fra andre ellers identiske produkter (Plougman & Vingtoft, u.d.). Varemerket gjør at konsumentene kan skille akkurat denne varen fra varer fra andre produsenter, slik at de er oppmerksomme på hvem som har produsert varen eller hvor den kommer fra. Dette kan medføre økt gjenkjøp av en vare eller at varen blir unngått, basert på varens eller produsentenes omdømme.

Geographical Indication er en varemerkebeskyttelse som betyr at en vare må komme fra et spesielt område, og at varen er av en gitt kvalitet, har et omdømme eller andre karakteristikk som er knyttet til dens geografiske opprinnelsessted (Hoekman & Kostecki, 2009). Hvis ikke varen oppfyller disse kravene, kan den heller ikke bære det aktuelle navnet.

Dette gjør at Jaffa-appelsinen har fått stor oppmerksomhet under oppfordringene til boikott av israelske varer. Jaffa er et beskyttet varemerke, og kan kun benyttes på sitrus frukter som kommer fra området Jaffa, eller ”Tel Aviv-Yafo”, i Israel. Aksjonen ”Boikott Israel” har til og med en bløende appelsin som logo (Palestinakomiteen i Norge, u.d.). Jaffa appelsiner har blitt selve symbolet på boikott av israelske varer, og har så godt som forsvunnet fra butikkhyllene i Norge.

Vi ser av kapittel 3.2.1 at importen av **sitrusfrukter** har lidd en gjennomsnittlig reduksjon på ca 5 prosent årlig, eller 38,58 prosent gjennom perioden, mens den israelske produksjonen av sitrusfrukter har gått ned med 2,75 prosent årlig. Reduksjonen i import er altså større enn reduksjonen i den israelske produksjonen. Vi kan derfor ikke utelukke at reduksjonen av import av sitrusfrukter fra Israel kommer av oppfordringer til boikott av israelske varer. Vi kan heller ikke på dette tidspunktet utelukke at reduksjonen i den israelske produksjonen er et resultat av lavere etterspørsel på verdensmarkedet. Vi skal drøfte dette nærmere i kapittel 4.2.2.

Importen av **poteter** fra Israel viser motsatt trend enn importen av sitrusfrukter. Importen av poteter har økt med 48,12 prosent gjennom perioden, noe som er høyere enn økningen i total import, som er på 42,77. Trenden viser en gjennomsnittlig økning på 15,36 prosent mot trenden i den israelske produksjonen av poteter, som viser en gjennomsnittlig økning på bare 10,56 prosent. Importen av poteter har altså ikke vært utsatt for boikott.

Importen av **kjernereaktorer, kjeler, maskiner og apparater** viser en stigende trend, og importen har økt med 7,64 prosent gjennom perioden. For **elektriske maskiner, apparater og materiell** er trenden svakt negativ gjennom perioden. Importen av elektriske maskiner, apparater og materiell har likevel økt i perioden 2000-2009, men bare med 1,32 prosent. Dette er ikke en stor nok økning i noen av disse varegruppene til å kunne utelukke en effekt av oppfordringer til boikott, selv om reduksjonen like gjerne kan komme av manglende konkurransedyktighet i forhold til andre land.

Når vi ser på importen av **fremkomstmidler**, ser vi reduksjon gjennom perioden på 51,22 prosent, mens importen av **tekstilvarer** har blitt redusert med 42,65 prosent i perioden. Importen av **drikkevarer** har gått ned med 62,69 prosent. Vi kan ikke utelukke at denne nedgangen i import er et resultat av boikott. På den annen side kan vi heller ikke utelukke at nedgangen i import av produkter i disse varegruppene skyldes andre faktorer, som pris og produktkvalitet, eller manglende konkurransefortrinn på andre områder i forhold til

produsenter i andre land. Det samme gjelder importen av **keramikk, glass og perler**, som reduseres med 24,55 prosent i perioden, og **leketøy, sportsartikler og musikkinstrumenter**, som reduseres med 13,99 prosent.

Vi så i kapittel 2.1.2 at Israel nå holder på å forbedre sin konkurransekraft når det gjelder fremkomstmidler, ved utviklingen av nye elektriske biler og nett av batteristasjoner. Dette kan kanskje snu utviklingen i import av fremkomstmidler, dersom Norge i fremtiden velger å benytte seg av denne israelske innovasjonen.

Importen av **skinn og lær** har gått ned med 82,38 prosent i perioden, mens **varer av tre og papir** har gått ned med 47,15 prosent. Andre varegrupper, som ikke er nevnt i dette kapitlet, har hatt en økning større enn økningen i generell import til Norge og er drøftet i kapittel 4.2.2. Vi ser en nedadgående trend i 11 av 21 varekategorier, der 2 av disse 11 viser en gjennomsnittlig reduksjon på under 1 prosent. Det er derfor ganske jevn fordeling av varegrupper som viser en økende trend og varegrupper med nedadgående trend.

4.1.3 Total import av varer fra Israel i forhold til hypotese 1

Den totale importen fra Israel gikk opp med 30,12 prosent i perioden 2000-2009. Det har derfor ikke lyktes å redusere den totale importen av varer fra Israel, slik de som oppfordrer til boikott av israelske varer, ønsker. Den totale importen av alle varer til Norge, gikk imidlertid opp med 42,77 prosent. Det kan derfor hende at boikottoppfordringene har ført til at importen av israelske varer ikke har økt i den grad den kanskje ville ha gjort uten de stadige oppfordringene til boikott av israelske varer.

Den svakere økningen i import av israelske varer i forhold til den totale importen av varer til Norge, kan selvsagt også være et resultat av manglende konkurransedyktighet på områder som pris og kvalitet, som følge av dyrere energi og arbeidskraft i forhold andre land som produserer og eksporterer samme produkter. Det kan også komme av økt behov for varer på hjemmemarkedet, at det derfor kan være eksporten fra Israel som har blitt begrenset i perioder, da vi vet fra kapittel 2 at produksjonen både i jordbruk og industri først og fremst må dekke eget behov. Manglende naturressurser kan også være årsak til både begrenset produksjon og høyere produktpriser. Vi forkaster hypotese 1, fordi vi ser at importen ikke har blitt *redusert* som følge av medias kritikk av Israel og oppfordringer til boikott.

Vi kan allikevel ikke helt utelukke at boikottoppfordringene kan ha hatt effekt, om enn en liten sådan. Om vi kan finne sikrere grunnlag for å påstå effekt av boikottoppfordringer og negativ omtale av Israel i media eller ikke, skal vi se på i kapittel 4.2.3.

4.1.4 Utvikling i salg hos MIFF i forhold til hypotese 1

Med Israel For Fred (MIFF) sin nettbutikk ”Midtøsten torget” har hatt en prosentvis økning i salget av produkter fra Israel og Israel relaterte produkter på 1215,22 i perioden 2003 til 2009. Tilsvarende for import av israelske varer i perioden 2003-2009 er 30,14 prosent, og for total import er tallet 52,64 prosent. Dette viser tydelig at boikottoppfordringer og negativ omtale av Israel i media, ikke har hatt noen effekt på MIFFs kunder. Økningen på hele 1215 prosent fra 2003 til 2009 kan komme av at nettstedet var ukjent for mange første året etter oppstarten i 2002, og at salget har økt som følge av at flere og flere har oppdaget nettbutikken. Om påstanden om at kristne Israels venner ukritisk støtter Israel uansett hva Israel gjør i forhold til palestinerne, er korrekt, at deres støtte til Israel er uten forbehold (BT.no, 2009), og om dette kan være årsaken til den kraftige veksten i salget fra Midtøsten torget, skal vi se på i kapittel 4.2.4.

4.2 Hypotese 2

Det er endringer i importmønsteret i perioder hvor mediedekningen har vært spesielt kritisk i forhold til Israel.

Som vi så i kapittel 3.1 startet perioden 2000-2009 med kritikk mot Israel i måten de håndterte den andre palestinske intifada. Spesielt på slutten av 2000 og begynnelsen av 2001 er omtalen av Israel svært negativ. Kritikken av Israel kan sies å ha blitt sterkere og sterkere gjennom perioden, med unntak av 2005 som var det året da Israel evakuerte 8000 sivile fra det jødiske området ”Gush Katif” i Gaza. Denne tilbaketrekningen var en ensidig aksjon fra Israels side for å vise vilje til fred, og ble møtt med velvilje fra land som Norge, som engasjerte seg i fredsprosessen i Midtøsten. Oppfordringene til boikott var imidlertid ikke fraværende dette året heller, men i en kort periode var pressen litt mindre negativ i sin omtale av Israel, og oppslagene mindre i antall og omfang. Fra 2006, når Israel igjen gikk til krig mot Gaza, blomstret oppfordringene til boikott opp til det mangedobbelte og media sin kritikk av Israel

var knusende. I slutten av 2008 begynte en ny Gaza krig med forsterkede oppfordringer til sanksjoner mot Israel.

Når en bare måler importen på ett tidspunkt hvert år, slik som vi har gjort her, må det antas at de synlige konsekvensene av negativ omtale og boikottoppfordringer vil være litt forsinket. Det vil si at dersom kritikken av Israel i 2000 har hatt effekt på importen av israelske varer til Norge, vil dette vise seg i en nedgang i importen i 2001. På samme måte vil effekten av Gaza krigen i 2006 forventes å vise en redusert import av israelske varer i 2007. Gaza krigen i 2008/2009 forventes å ha effekt i 2009. Det er derfor sannsynlig at, på grunn av negativ omtale og oppfordringer til boikott av Israel, det vil vises en nedgang i import av varer fra Israel spesielt i disse tre årene; 2001, 2007 og 2009.

4.2.1 Statlige anskaffelser i forhold til hypotese 2

Importen av **våpen og våpendeler** fra Israel går ned med 14,47 prosent fra 2000 til 2001 (kapittel 3.3). En nedgang i importen dette året stemmer overens med det vi forventet i forhold til perioder hvor mediedekningen av Midtøsten konflikten har vært spesielt negativ i forhold til Israel. I 2002 stiger den norske importen av forsvarsmateriell fra Israel betydelig. Dette året gikk Israel med på en avtale om å overføre Gaza og utvalgte byer til Palestinsk selvstyre.

I 2003 går minst to aviser ut med sterk kritikk av forswarets kjøp av materiell fra Israel (kapittel 2.2.2.) Dette kan være den direkte årsaken til at importen av våpen og våpendeler fra Israel i 2004 er på kr. 0,-, siden 2004 ikke er blant de årene det forventes nedgang i importen på bakgrunn av perioder med spesielt negativ mediedekning eller oppfordringer til boikott generelt.

I 2006 ser vi igjen en økning i anskaffelser av forsvarsmateriell fra Israel. Dette kan være et resultat av at Israel, i august 2005, trekker sine soldater og innbyggere ut av Gaza. I midten av 2006 går imidlertid Israel til krig mot Hizbollah i Libanon. 2006 var også det året med flest oppfordringer til boikott og, siden Israels angrep på Gaza, mer negativ omtale i media enn noensinne før. Etter dette har den statlige importen av Israelsk forsvarsmateriell vært ubetydelig.

I følge Public Choice teorien vil politikere forsøke å sikre sin stilling. Dersom en sterk presse hevder at våpenkjøp fra Israel er ulovlig, vil sannsynligvis en stor del av folket adoptere dette

synet. Det er folkets stemmer som avgjør en politikers karriere. Gjennom at media vender folkeopinionen i retning av at våpenkjøp fra Israel er ulovlig, kan media, til en viss grad, påvirke ministerens avgjørelser angående slike anskaffelser. Selv om forsvarsministeren har loven på sin side når hun velger å godkjenne kjøp av forsvarsmateriell fra Israel (Forsvarsdepartementet, 2003), kan kritikken fra media føre til at hun foretrekker å kjøpe det nødvendige utstyret av andre land. Ministeren bryter ingen regler om hun velger bort forsvarsmateriell fra Israel. Selv om boikott ikke er regjeringens offentlige politikk kan hun derfor velge å la være å kjøpe forsvarsmateriell fra Israel, dersom dette blir kritisert av media og på den måten bli negativt fremstilt overfor velgerne.

Forsvarsministeren, og de andre medlemmene av den norske Regjering og Storting, er ikke avhengig av media for sin informasjon om hva som skjer i Midtøsten, siden de har muligheten til å innhente informasjon fra Israel direkte gjennom ambassader og politiske kontakter. De er derfor ikke utsatt for asymmetrisk informasjon i det omfang folk flest kan være, i henhold til Prinsipal-agent teorien. Importmønsteret kan også gjenspeile Israels politikk direkte. Dette kan begrunnes med at, til tross for at Oslo bystyre ville boikotte Israel på slutten av 2005, og til tross for stadige oppfordringer til boikott fra den politiske venstresiden gjennom hele 2006, økte importen av forsvarsmateriell fra Israel i 2006.

Forsvarskomiteen skrev i sin innstilling til Stortinget 13. juni 2002, at restriksjoner på importen av forsvarsmateriell fra Israel vil kunne "reducere vår handlefrihet, og dermed svekke vår forsvarsevne og "øke risikoen for norske soldaters liv og helse" (Forsvarsdepartementet, 2003). Israel besitter erfaringer og kunnskaper når det gjelder forsvar, og utvikler stadig ny teknologi og forbedret forsvarsmateriell, som også Norge vil kunne dra nytte av. Ønsket om å boikotte Israels våpenindustri må derfor veies opp mot Norges behov for produkter Israel utvikler.

I 2007 blir igjen importen av våpen og våpendeler redusert. Dette betyr en reduksjon i importen i årene 2001 og 2007, samt i 2003/2004 etter medias kritikk av forsvarsdepartementets våpenhandel med Israel. Vi ser altså tydelige endringer i importmønsteret for våpen og våpendeler i perioder hvor mediedekningen har vært spesielt negativ, og beholder derfor hypotesen. I 2008 og 2009 var importen av våpen og våpendeler fra Israel ubetydelig.

Importen av **farmasøytiske produkter** går opp i 2001, som er det første året i perioden det forventes en nedgang i importen på grunn av negativ mediedekning. Den går imidlertid ned i 2004, det året hvor importen av våpen og våpendeler er på kr. 0. I likhet med importen av

våpen og våpendeler går den opp i 2006, og faller igjen i 2007. I 2009, der det også forventes nedgang, går den opp.

2006 er det året hvor oppfordringene til boikott har vært hyppigst. Vi ser at selv om det har vært en økning i importen av farmasøytiske varer på over 2000 prosent gjennom perioden 2000-2009, har importen gått ned med 15,2 prosent etter dette, i 2007. Vi påpeker at total import til Norge dette året gikk opp med 13,9 prosent. Selv om ikke importmønsteret er sammenfallende med det forventede for alle nevnte år, 2001, 2007 og 2009, ser vi at reduksjonen i importen i 2007 og 2004 kan forklares med oppfordringer til boikott og kritikk av statlig handel med Israel. Det er ingen finansielle problemer i den norske økonomien som kan være årsaken til at verdien av importen skulle reduseres disse årene, i og med at det vises en økning i total import av varer til Norge. I 2004 går både total import av israelske varer og total import til Norge opp fra året før, med henholdsvis 5,81 og 15,12 prosent. Vi vil derfor påstå en viss sannsynlighet for at nedgangen i importen av farmasøytiske produkter i 2004 og 2007 er et resultat av negativ mediedekning.

Importen av **instrumenter og apparater til optisk, fotografisk, kinematografisk, medisinsk og kirurgisk bruk** har gått ned i alle de tre årene vi forventer nedgang på grunn av boikottoppfordringer og negativ presse. I 2007 var reduksjonen i import fra året før på 39,51 prosent. I 2009 var nedgangen i importen på 33,76 prosent, noe som kan skyldes finanskrisen i 2008/2009, men nedgangen er likevel over dobbelt så stor som nedgangen i total import av varer til Norge. I tillegg ser vi en reduksjon i importen av disse produktene også i 2004, akkurat som for statlige anskaffelser av andre produkter fra Israel. Vi ser at mønsteret passer, og påstår derfor at det, for denne varegruppen, er tydelige endringer i importmønsteret i perioder hvor mediedekningen har vært spesielt negativ.

4.2.2 Import for privat forbruk i forhold til hypotese 2

Når vi ser på importen av **jordbruksprodukter** i forhold til de årene vi forventer nedgang i importen, ser vi at det bare er i 2009 importen av jordbruksprodukter har gått ned i forhold til året før. Nedgangen dette året var på 9,18 prosent. Endringen i total import av varer til Norge dette året viser en reduksjon på 14,29 prosent. Vi kan derfor ikke påvise noen tydelige endringer i importen av jordbruksprodukter i de perioder hvor mediedekningen har vært spesielt negativ.

Når det gjelder **sitrusfrukter**, ser vi av figur 4 (kapittel 3.2.1) at importen fra Israel økte i alle de tre årene vi forventer nedgang på grunn av negativ medieomtale. Det samme gjelder for import av **poteter** (kapittel 3.2.2), med unntak av 2009 der vi ser en nedgang i importen på hele 43,47 prosent. Produksjonstallene for år 2009 for poteter var ikke tilgjengelig per 1. mars 2011 (Central Bureau of Statistics (Israel), 2010). Nedgangen i israelsk produksjon av sitrusfrukter, og norsk import av israelske sitrusfrukter kan derfor ha andre årsaker enn oppfordringer til boikott.

Både kjøp og produksjon av varer må bestemmes ut fra et økonomisk synspunkt. De aller fleste varer blir solgt på et marked preget av mange identiske varer og sterk konkurranse. En produsent er derfor avhengig av at varen er konkurransedyktig på pris og kvalitet, ellers er det ikke lønnsomt å produsere varen. Økt konkurranse på verdensmarkedet er derfor noe som må tas hensyn til når det skal avgjøres om en eventuell reduksjon i import kommer av oppfordring til boikott eller har andre årsaker.

For at en vare skal være konkurransedyktig er det viktig at produsenten av varen øker sin konkurransekraft. For å oppnå dette må produsenten ha høy produktivitet, slik at varen kan produseres til lavest mulig kostnader. I tillegg må varen være av god kvalitet, fordi god produktkvalitet gir lavere kostnader ved mindre feilproduksjon, mindre gjenoppretting, færre endringer og færre forsinkelser, noe som øker både produktiviteten og kundetilfredsheten (Hoff & Holving, 2002).

Land som Spania og Marokko, som ikke har samme mangelen på vann som Israel har, og i tillegg sannsynligvis har billigere energi og arbeidskraft, kan ha muligheten til å produsere større mengder appelsiner til lavere kostnader enn Israel. Det vil i tilfelle være billigere for Norge å importere sitrusfrukter fra disse landene, noe som kan være en medvirkende, om ikke avgjørende, årsak til at Jaffa appelsiner har forsvunnet fra mange norske butikkhylle.

Når det gjelder importen av **kjernereaktorer, kjeler, maskiner og apparater**, ser vi at det eneste av de tre mest utsatte årene importen har blitt redusert, er 2009. Importen ble dette året redusert med 40,82 prosent. Dette er en kraftig reduksjon, som kan komme av den negative mediedekningen etter Gaza krigen i 2008/2009, med tilhørende oppfordringer til boikott. Når vi ser dette i sammenheng med den litt for svake økningen i import gjennom hele perioden, kan det ikke utelukkes at importen av disse produktene har merket en viss effekt av boikottoppfordringene. Selvsagt kan vi heller ikke utelukke at årsaken til den store reduksjonen i import av kjernereaktorer, kjeler, maskiner og apparater i 2009 er en følge av

finanskrisen som også begynte i 2008, og at denne rammet enkelte bransjer hardere enn andre (Lian, 2008).

Importen av **elektriske maskiner, apparater og materiell** økte i 2001 og 2009, men ble redusert i 2007 med 17,08 prosent. Vi vet at den totale importen av alle varer til Norge økte i 2007, og at 2006 var det året med absolutt flest oppfordringer til boikott av Israel. Den negative trenden kan være et resultat av at dyrere energi og arbeidskraft i forhold til konkurrenter i andre land skifter norsk import bort fra israelske produkt i denne varekategorien. Dette utelukker likevel ikke at situasjonen i Israel i 2006 er årsaken til reduksjonen i importen av elektriske maskiner, apparater og materiell i 2006 og 2007 (kapittel 3.5.2).

Importen av **fremkomstmidler** har blitt redusert med 51,22 prosent gjennom perioden 2000-2009. Nedgangen var størst i 2009, med 39,81 prosent. I 2001 gikk importen opp, mens i 2007 gikk den ned med 15,38 prosent. Denne importen gikk også ned i 2002 og 2004. Vi vet at bilbransjen ble spesielt hardt rammet av finanskrisen i 2008/2009 (Lian, 2008). Vi kan likevel ikke helt utelukke at nedgangen i import av fremkomstmidler kan skyldes boikottoppfordringer og negativ omtale av Israel i media, selv om årsakene også kan være av ren økonomisk art, som nevnt i kapittel 4.1.2. Importen av **tekstilvarer** har kun økt i to av årene i perioden, i 2002 og 2006. Vi kan derfor ikke påstå at det er tydelige *endringer* i importmønsteret som følge av spesielt negativ mediedekning.

Importen av **metallvarer** har økt med 168,43 prosent i perioden, og den har derfor økt mer enn den generelle importen av varer til Norge. Vi ser likevel nedgang i importen, i forhold til året før, i 2001, 2007 og 2009. Vi påstår derfor at det faktisk er tydelige endringer i importmønsteret i perioder hvor mediedekningen har vært spesielt negativ.

Importen av **kjøtt og fisk** har gått ned med 40,3 prosent i perioden. Figur 16 (kapittel 3.9) viser en u-formet graf, med nedgang i importen fra 2000, utjevning fra 2004 til 2007, for deretter å øke i 2008 og 2009. Dette mønsteret passer ikke med det forventede, og vi kan ikke påstå en bekreftelse av hypotesene for denne kategorien. Når det gjelder **oljer og ekstrakter**, får vi heller ingen bekreftelse for hypotesene, siden importen har økt med 610,61 prosent gjennom perioden. Det eneste året det har vært nedgang i importen i forhold til året før, av de årene vi forventer nedgang i forbindelse med hypotese 2, er 2009, noe som kan ha en sammenheng med finanskrisen.

Importen av **sukker, kakao og tilberedte næringsstoffer** økte med 44,5 prosent i perioden. Det var nedgang i importen av disse produktene fra 2003 til og med 2007, men det er usikkert hva årsaken til dette er. Det er kun 2007 av de tre aktuelle årene der det har vært nedgang, noe som kan ha andre årsaker. **Mineraler og kjemikalier** viser en importøkning på 343,7 prosent gjennom perioden, og det er ikke nedgang i importen i noen av de forventede årene. Importen av **tobakk** har hatt en kraftig økning etter 2005, med en liten nedgang i 2009. Økningen i perioden var på 168,46 prosent. **Kjemiske produkter** hadde en importøkning på 201 prosent i perioden, og importen økte både i 2001, 2007 og 2009. Det er altså ingen av importmønstrene i disse varekategoriene som støtter hypotesene.

Importen av **drikkevarer** har blitt redusert med 62,69 prosent gjennom perioden. Figur 21 (kapittel 3.13.2) viser en nedgang fra 2000 til 2004, deretter en liten økning i 2005, en kraftig økning i 2006, reduksjon i 2007 og 2008, og tilslutt en liten økning i 2009. Selv om importen reduseres både i 2001 og 2007, som forventet, er importmønsteret av en slik art at det ikke kan påvises en tydelig endring i de årene med økte boikottoppfordringer. Det samme gjelder for **keramikk, glass og perler**, der importen går ned fra 2000 til og med 2003, mens den går opp både i 2007 og 2009.

For **leketøy, sportsartikler og musikkinstrumenter** finner vi heller ikke tydelige endringer i importmønsteret disse årene, da importen går litt opp i 2007 og reduseres lite i 2001 og 2009. Importen reduseres med 13,99 prosent i perioden. Vi ser imidlertid topper i importen i 2002 og 2005, som følge av økning fra året før og reduksjon året etter. Dette kan tyde på innovasjoner innenfor varegruppene, nye leker eller spill på markedet, som året etter allerede har blitt kopiert av land som kan produsere dem billigere, eller at de da allerede har "gått av moten". Importen av **ski** til bruk på snø går ned med 0,8 prosent i perioden, men økte både i 2007 og 2009. Importmønsteret viser ingen tydelige endringer i år med spesielt negativ omtale av Israel.

Importen av **plast og gummi** økte med 110,85 prosent i perioden. Importen gikk opp både i 2001 og 2009. Endringen i importen fra 2006 til 2009, var små. Importen av **skinn og lær** gikk ned med 82,38 prosent i perioden. Nedgangen kommer av en reduksjon av importen i 2007 og 2009. Reduksjonen etter år 2006 var på hele 94 prosent. Dette kan tyde på boikott som følge av Israels krigshandlinger i Libanon og Gaza i 2006, men for å kunne avgjøre det sikkert måtte vi hatt tilgjengelige data om den israelske produksjonen av disse produktene, og eventuelt om det har vært hendelser eller lovendringer knyttet til produksjonen i denne

perioden. Dette kan ikke utelukkes på grunn av mange motstandere av pelsdyr oppdrett både i Israel og her hjemme.

Varer av tre og papir hadde en importreduksjon på 47,15 prosent. Vi ser av figur 28 (kapittel 3.19) at importen økte både i 2001 og 2007. I 2009 ble den redusert med 10,57 prosent, noe som er lavere enn reduksjonen i total import av varer til Norge, som var på 14,29 prosent det året. Vi kan derfor ikke påstå at det er endringer i importmønsteret som tyder på boikott av varene i denne kategorien.

Importen av **møbler** gikk opp med 309,64 prosent i perioden. Vi ser en reduksjon i importen etter år 2003 frem til og med 2007, men kan ikke påvise tydelige *endringer* i importmønsteret i perioder med spesielt negativ mediedekning av Israel. Om nedgangen fra 2003 i sin helhet er et resultat av boikottoppfordringer, kan vanskelig påstås sikkert.

Totalt sett kan vi ikke påstå noen klare tegn på en forbrukerboikott av israelske varer som følge av spesielt negativ omtale av Israel i media, kanskje med unntak av året 2007. Dette året gikk importen ned i 13 av de 21 varekategoriene i undersøkelsen. Det året med flest oppfordringer til boikott var 2006, og kritikken i media av Israels krigshandlinger i Libanon og Gaza i 2006 var hardere og mer omfattende enn noe annet år i denne perioden. Jeg har heller ikke kunnet påvise andre grunner for at importen skulle reduseres i 2007, men går ut fra at dette er en forsinket effekt av boikottoppfordringene i 2006.

Det er altså bare dette ene året, 2007, der vi muligens kan påstå effekt av boikottoppfordringer når det gjelder import av varer for privat forbruk. Totalt sett kan vi ikke påstå noen forbrukerboikott av israelske varer som følge av negativ mediedekning av Israel. Det er selvsagt mulig at enkelte grupper i det norske samfunn, eller enkeltpersoner, bevisst unngår å kjøpe israelske varer. Men siden importen av israelske varer har økt såpass mye i perioden kan dette kun gjelde et lite antall nordmenn.

4.2.3 Total import av varer fra Israel i forhold til hypotese 2

Importen av varer fra Israel har hatt dårligere resultat enn total import av varer til Norge i 5 av de ti årene i perioden. Dårligere resultat vil si større reduksjon eller mindre økning i importen i forhold til året før. Årene dette gjelder er 2002, 2003, 2004, 2006 og 2007. I de to siste årene i perioden, i 2008 og 2009, viste importen av varer fra Israel bedre resultat enn den totale importen av varer til Norge. Det er altså bare i 2007, av de årene vi forventet nedgang på

grunn av spesielt negativ mediedekning av Israel, at nedgangen inntreffer, mens det er 4 år med nedgang der vi ikke egentlig forventer det spesielt. For disse årene blir antagelsen den samme som i kapittel 4.1.3; vi kan ikke utelukke verken at nedgangen kommer av boikottoppfordringer eller at den har andre årsaker.

I 2007 er situasjonen en litt annen enn for de andre årene; her ser vi en nedgang i importen av israelske varer på 1,4 prosent, mens den totale importen av varer til Norge øker med hele 13,88 prosent. At den totale importen øker så mye, utelukker finansielle problemer fra Norges side. Vi kan også utelukke at den israelske valutaen var sterkere i 2007, slik at israelske varer ville være dyrere for Norge å importere, siden 1 NIS var verdt 1,4883 NOK ved årets begynnelse, og 1,4333 NOK ved årets slutt det året (Hvitved-Jacobsen, 2008). Pr. 24.4.2011, i skrivende stund, var 1 israelsk shekel verdt 1,574 norske kroner, altså litt over nivået fra 2007. Jeg våger derfor å påstå at sannsynligheten for at nedgangen i import av varer fra Israel i 2007 er en følge av den negative mediedekningen av Israel i forbindelse med Israels krigshandlinger i Libanon og Gaza, er ganske stor.

Sammenhengen vi ser kan se i forhold til turismen til Israel, er at i perioder med uroligheter, og da også negativ medieomtale av Israel i media, viser kurven nedgang fra året før. Forskjellen er at endringer i turismen har ikke utsatt effekt, slik som importen viser, men at det, naturlig nok, er mens urolighetene pågår at effekten inntreffer. Endringen i turisme kommer derfor i 2006, mens endringen i import vises i 2007.

4.2.4 Utvikling i salg hos MIFF i forhold til hypotese 2

Utviklingen hos MIFFs Midtøsten torg viser en økning i salget i perioden 2003-2009 på 1215 prosent. Likevel har ikke økningen vært stabil gjennom perioden; vi ser en nedgang i salget i både 2005 og 2007. Når vi sammenligner med total import av varer fra Israel i samme periode, ser vi nedgang i importen i 2007 og 2009. Det er, som nevnt, sannsynlig at nedgangen i import av israelske varer i 2009 kommer av finanskrisen i 2008/2009, siden nedgangen i den totale importen av varer til Norge var større enn importen fra Israel dette året. Vi står da igjen med 2007, som det året nedgangen kan skyldes boikottoppfordringer. Dersom oppfordringer til boikott og negativ medieomtale av Israel er årsaken til nedgangen i salg fra Midtøsten torget dette året, viser det at kristne Israels venner ikke helt ukritisk støtter Israel likevel, slik det hevdes i avisen BT (BT.no, 2009).

5 Konklusjon

Denne oppgaven tar utgangspunkt i problemstillingen; *Hvilken effekt har omtalen i media og stadige oppfordringer til boikott av israelske varer hatt på norsk import fra Israel?*

Når det gjelder statlige anskaffelser av varer fra Israel, har medias kritikk av Israel og kritikk av Norges kjøp av forsvarsmateriell fra Israel ført til en reduksjon i importen av forsvarsmateriell fra Israel. Andre statlige anskaffelser av varer fra Israel har økt i perioden.

I 2007, der det forventes en nedgang etter den perioden med absolutt mest kritikk av Israel i media og flest oppfordringer til boikott, gikk imidlertid importen ned for alle statlige anskaffelser i undersøkelsen. Selv om statlige anskaffelser av varer fra Israel økte i perioden 2000-2009, førte mediedekningen av krigen i Libanon i 2006, og de påfølgende oppfordringer til boikott, til at alle statlige anskaffelser av varer fra Israel i denne undersøkelsen gikk ned i 2007. Også i 2004 gikk importen ned i alle kategorier av statlige anskaffelser av varer fra Israel, etter kritikk av Norges statlige handel med Israel i media.

For import av varer til privat forbruk, finner vi ikke godt nok grunnlag for å avgjøre hva som er årsaken til reduksjonen i de varegruppene der importen har blitt redusert. Siden den totale importen av varer fra Israel har økt med over 30 prosent i perioden, kan det påstås at medias omtale av Israel eller oppfordringer til boikott har hatt liten effekt.

I år 2007 er det imidlertid nedgang i importen av varer fra Israel, mens det er økning i den totale importen av varer til Norge. Dette året vises det endringer i importmønsteret, i negativ retning, i over halvparten av varegruppene. Også salget fra Midtøsten Torget gikk ned dette året. Mye tyder på at reduksjonen i importen av varer fra Israel i 2007 er et resultat av at mediedekningen har vært spesielt kritisk i forhold til Israel i 2006.

Med unntak av år 2007, er det likevel ikke noe i importmønstrene til de ulike varegruppene som tilsier at negativ omtale av Israel i media og oppfordringer til boikott av israelske varer har hatt noen effekt på importen av varer fra Israel til privat forbruk. I de to siste årene i perioden, 2008 og 2009, har resultatet for importen av israelske varer vært bedre enn for den totale importen av varer til Norge. Det ser ikke ut til at boikottoppfordringer har hatt effekt; det foreligger ingen forbrukerboikott av israelske varer i Norge ved utgangen av år 2009.

Bibliografi

- Akerhaug, L. (2009, jan 15). *Hamas-minister drept av Israel*. Hentet nov 12, 2010 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/midtosten/artikkel.php?artid=539928>
- Andersen, I. (2006). *Israel ansvarlig for blodbadet*. Hentet April 05., 2011 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/norsk-politikk/artikkel.php?artid=122940>
- Appleyard, D. R., Field, A. J., & Cobb, S. L. (2010). *International Economics*. New York: McGraw-Hill.
- Bakkeli, T., & Øystå, A. (2003). *Blomstrende Israel-handel*. Hentet nov 12, 2010 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=205555>
- Bakken, K. O. (2011). *Trophy beskyttet stridsvogn*. Hentet Mars 02., 2011 fra Porten til Midtøsten: <http://miff.no/nyheter/2011/03/02-Trophy-beskyttet-stridsvogn.htm>
- Baumberger, B. E. (2008). *Lite boikott av israelske varer*. Hentet Mars 07., 2011 fra Adressa.no: <http://www.adressa.no/nyheter/trondheim/article1218389.ece>
- BBC. (2004). *Al-Aqsa Intifada timeline*. Hentet Mars 04., 2011 fra BBC News: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3677206.stm
- Beck, M. Ø. (2007). *Dødehavet dør av vannmangel*. Hentet Mars 03., 2011 fra Aftenposten.no: <http://www.aftenposten.no/fakta/innsikt/article1961040.ece>
- Bergensavisen BA. (2000, oktober 16). *Historie: Israel/Palestina 1949-2000*. Hentet november 12, 2010 fra BA nyheter: <http://www.ba.no/nyheter/urix/article320925.ece>
- Boikott Israel. (u.d.). *Boikott virker*. Hentet Feb. 21, 2011 fra Boikott Israel: <http://boikott.net/boikott-virker>
- Bongard, T. (2006, aug 19). *Libanon krever at FN stopper Israel*. Hentet nov 12, 2010 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/artikkel.php?artid=127117>
- Brennpunkt. (2001, januar 2). *Norsk utstyr til Israels atomvåpen*. Hentet nov 12, 2010 fra NRK: <http://www.nrk.no/programmer/tv/brennpunkt/1.908277>
- BT.no. (2009). *Vennskapet med Israel*. Hentet Mars 09., 2011 fra BT.no: <http://www.bt.no/meninger/leder/article840229.ece#840839>

Central Bureau of Statistics (Israel). (2010). *Production of selected products*. Hentet Mars 01., 2011 fra Central Bureau of Statistics (Israel):

http://www1.cbs.gov.il/reader/shnaton/templ_shnaton_e.html?num_tab=st19_19x&CYear=2010

Cohen, A. (2010). *Milk production in Israel costs 28% more than in Europe*. Hentet Feb. 28, 2011 fra Haaretz.com: <http://www.haaretz.com/print-edition/business/milk-production-in-israel-costs-28-more-than-in-europe-1.303124>

Csángó, P. A. (2010). *Rødt og blått – om boikott av Israel*. Hentet April 04., 2011 fra Varden.no: <http://www.varden.no/meninger/rodt-og-blatt-om-boikott-av-israel-1.1048895>

Demborg, B. (2002). *Ørkenen kan fordrives*. Hentet Feb. 25, 2011 fra Porten til Midtøsten: <http://www.miff.no/nyheter/2002/10/28OerkenenKanFordrives.htm>

DN.no. (2004). *Domstol går mot Israel-mur*. Hentet April 01., 2011 fra DN.no: <http://www.dn.no/forsiden/utenriks/article273780.ece>

Eriksen, T. H. (2000). *Solidaritet med irakerne nå!* Hentet Feb. 21, 2011 fra Morgenbladet, våren 2000: <http://folk.uio.no/geirthe/Irak.html>

Fidjestøl, A. (2004). *Stopp all våpenhandel med Israel!* Hentet April 14., 2011 fra Oslo SV: <http://arkiv.sv.no/oslo/partiet/arsmoter/arsmote04/uttalelser/dbaFile56370.html>

Forsvarsdepartementet. (2005, mai 3). *Anskaffelser fra Israel, status mai 2005*. Hentet nov 12, 2010 fra Regjeringens dokumentarkiv:

http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/2005/anskaffelser_fra_israel,_status.html?id=234655

Forsvarsdepartementet. (2003, feb 26). *Forsvarsmateriell fra Israel*. Hentet nov 12, 2010 fra regjeringens dokumentarkiv: http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/2003/forsvarsmateriell_fra_israel.html?id=249320

http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/2003/forsvarsmateriell_fra_israel.html?id=249320

http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/2003/forsvarsmateriell_fra_israel.html?id=249320

Fosse, A. (2007, juni 14). *Dypt tragisk sammenbrudd i Gaza*. Hentet nov 12, 2010 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=141040>

GlobalSecurity.org. (2010, 03 19). *Israeli Arms Exports*. Hentet Mars 02., 2011 fra GlobalSecurity.org: <http://www.globalsecurity.org/military/world/israel/weapons-exports.htm>

- GlobalSecurity.org. (2010, 06 10). *Military Industry*. Hentet Mars 02., 2011 fra GlobalSecurity.org: <http://www.globalsecurity.org/military/world/israel/industry.htm>
- Goplen, Å. (u.d.). *Kibbutz*. Hentet Feb. 28, 2011 fra Store norske leksikon: <http://www.snl.no/kibbutz>
- Gujarati, D. N. (2006). *Essentials of Econometrics*. New York: McGraw-Hill.
- Hansen, A. H. (2010). *Gamle Oslo boikotter Israel*. Hentet Mars 07., 2011 fra NRK Østlandssendingen: <http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/ostlandssendingen/1.7163151>
- Harang, A. (2006). *Norsk Israelsk våpenhandel*. Hentet April 14., 2011 fra Norges Fredslag: <http://fredslaget.no/index.php?module=text&action=view&page=344>
- Hoekman, B. M., & Kostecki, M. M. (2009). *The Political Economy of the World Trading System*. Oxford: Oxford University Press.
- Hoff, K. G., & Holving, P. A. (2002). *Balansert Målstyring*. Oslo: Universitetsforlaget .
- Holter, A. S. (2009). *Akademisk boikott av Israel: - Ikke norsk politikk*. Hentet Mars 07, 2011 fra Kunnskapsdepartementet: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/aktuelt/nyheter/2009/akademisk-boikott-av-israel---ikke-norsk.html?id=585557>
- Hove, O. S. (2001). *Daglig vurdering av Dagsrevyen*. Hentet April 01., 2011 fra Porten til midtøsten: <http://www.miff.no/pressesenter/nrk-undersokelse/studien.htm>
- Hvitved-Jacobsen, K. (2008). *Valutavinnere i 2008*. Hentet April 24., 2011 fra DinSide: <http://www.dinside.no/502818/valutavinnere-i-2008>
- IECJ. (2010). *Løvhyttefesten*. Hentet Mars 04., 2011 fra Internasjonale kristne Ambassade Jerusalem: <http://ikaj.no/content/1%C3%B8vhyttefesten>
- Israel Dairy Board. (u.d.). *Israel`s Dairy Industry*. Hentet Mars 02., 2011 fra Israel Dairy Delicacies: <http://www.israeldairy.com/info/dairy-farming/dairy-industry.htm>
- Istad, G. (2004). *Brente flagg mot Israel*. Hentet April 04, 2011 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=220667>

- Jakhelln, H. (u.d.). *boikott*. Hentet Feb. 21, 2011 fra Store Norske Leksikon:
<http://www.snl.no/boikott>
- Johannessen, S. (u.d.). *Stanser våpenhandel med Israel*. Hentet April 14., 2011 fra TV2 nyhetene: <http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/stanser-vaapenhandel-med-israel-34992.html>
- Johansen, M. (2006, okt 23). *Nyvalgt AUF-leder vil ha ny Israel-boikott*. Hentet nov 12, 2010 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=135017>
- Johansen, P. M. (2003, aug 11). *Israel-våpen til krig og narko*. Hentet nov 12, 2010 fra klassekampen: <http://www.klassekampen.no/23442/article/item/null>
- Leraand, D. (2010). *Israel 2 (Det moderne Israel) – næringsliv*. Hentet Mars 02., 2011 fra Store norske leksikon:
http://www.snl.no/Israel_2_%28Det_moderne_Israel%29/n%C3%A6ringsliv
- Leraand, D. (2009). *Oslo-avtalen*. Hentet Mars 07., 2011 fra Store norske leksikon:
<http://www.snl.no/Oslo-avtalen>
- Lian, T. R. (2008). *Bilbransjen rammes hardt av finanskrisen*. Hentet April 21., 2011 fra Radio Tromsø: <http://www.radiotromso.no/les/16129.html>
- Libråten, T., & Ryste, C. (2007, mars 20). *Israel vil straffe Norge*. Hentet nov 12, 2010 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/midtosten/artikkel.php?artid=170266>
- Løset, K. (2008). *Redaktører vil ha Jens*. Hentet April 28., 2011 fra TV2nyhetene:
<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/politikk/redaktoerer-vil-ha-jens-1769680.html>
- Løvås, G. G. (2004). *Statistikk for universiteter og høyskoler*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Matre, J. (2006, aug 23). *Beskylder Israel for krigsforbrytelser*. Hentet nov 12, 2010 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/midtosten/artikkel.php?artid=127479>
- Messel, J. (2010). *Nektes å boikotte Israel*. Hentet Mars 07., 2011 fra lokalavisen.no:
<http://www.lokalavisen.no/nyheter/nektes-a-boikotte-israel-1.5749853>
- MIFF. (2007). *Fakta om Staten Israel*. Hentet Feb. 25., 2011 fra Porten til Midtøsten:
<http://www.miff.no/tema/israel/fakta.htm>

MIFF. (2000). *Fordel for araberne*. Hentet April 01., 2001 fra Midtøsten i fokus:
<http://www.miff.no/moif/download/2000-02.PDF>

MIFF. (2002). *Ingen massakre*. Hentet April 01., 2011 fra Midtøsten i fokus:
<http://www.miff.no/moif/download/2002-02.PDF>

MIFF. (u.d.). *Til elever og studenter*. Hentet Mars 28, 2011 fra Porten til Midtøsten:
<http://www.miff.no/Oskolesenter.htm>

Moltubak, R. D. (2005, des 9). *Hamas-leder:- Våpenhvilen med Israel over*. Hentet nov 12, 2010 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/midtosten/artikkel.php?artid=110783>

Munthe, P. (u.d.). *public choice-teorien*. Hentet nov 12, 2010 fra Store Norske Leksikon:
http://www.snl.no/public_choice-teorien

Myrland, O. (2011). *Revolusjon i elektriske biler*. Hentet Mars 02., 2011 fra Porten til Midtøsten: <http://miff.no/nyheter/2011/02/14-Revolusjon-i-elektriske-biler.htm>

Nepstad, K. (2003, mai). *Kan rasjonelle teorier forklare utfallet avstridigheter internt i politiske parti?* Hentet nov 12, 2010 fra Institutt for Sammenlignende politikk, Universitetet i Bergen: <https://bora.uib.no/bitstream/1956/1620/1/Masteroppgave-nepstad.pdf>

Nettavisen. (2003). *FN vil stanse sikkerhetsmuren*. Hentet April 01., 2011 fra nettavisen.no:
<http://pub.nettavisen.no/nettavisen/utenriks/midtosten/article147573.ece>

NIHK. (2011, 01. 23.). *Israel gjør saltvann til drikkevann*. Hentet Mars 04., 2011 fra Norsk-Israelsk HandelsKammer: <http://www.nihk.org/2011/01/23/israel-gj%C3%B8r-saltvann-til-drikkevann/>

NIHK. (2011, 02. 08.). *Kjempesuksess for israelsk legemiddelselskap*. Hentet Mars 02., 2011 fra Norsk-Israelsk HandelsKammer: <http://www.nihk.org/2011/02/08/kjempesuksess-for-israelsk-legemiddelselskap/>

NIHK. (2010, 10. 19.). *Nå begynner olje- og gasseventyret*. Hentet Mars 04., 2011 fra Norsk-Israelsk HandelsKammer: <http://www.nihk.org/2010/10/19/na-begynner-olje-og-gasseventyret/>

Nordlys.no. (2010, juni 18). *Boikott Israel!* Hentet nov 12, 2010 fra
<http://www.nordlys.no/nyheter/article5162450.ece>

Oestermann, R. (2011). *Vellykket test av Israels arrow-2 anti-rakett system* . Hentet Mars 05., 2011 fra Norge Idag nett: <http://idag.no/debatt-oppslag.php3?ID=18892>

Palestinakomiteen i Norge. (u.d.). *Boikott Israel*. Hentet April 19., 2011 fra Boikott Israel: <http://boikott.net/>

Plougman & Vingtoft. (u.d.). *Varemerke*. Hentet Mars 10, 2011 fra Plougman & Vingtoft; intellectual property consulting: <http://www.pv.no/services/varemerkebeskyttelse>

Rasmussen, M. F. (2010, sept 28). *lokal boikott av Israel er ulovlig*. Hentet nov 12, 2010 fra Med Israel For Fred (MIFF): <http://www.miff.no/nyheter/2010/09/28LokalBoikottAvIsraelErUlovlig.htm>

Ravndal, D. (2009). *Politiet bruker tåregass mot demonstranter* . Hentet April 05., 2011 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/midtosten/artikkel.php?artid=545854>

Ryste, C. (2006). *Kraftig angrep på Israel-boikott* . Hentet April 04, 2011 fra Vg nett: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=112746>

Rønneberg, K. (2010). *Utelukker ny Oslo-avtale*. Hentet Mars 07., 2011 fra Aftenposten.no: <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/wikileaks/article3950509.ece>

Røsnes, A. E. (u.d.). *Israel 2 (Det moderne Israel) – industri*. Hentet Mars 02., 2011 fra Store norske leksikon: http://www.snl.no/Israel_2_%28Det_moderne_Israel%29/industri

Røsnes, A. E., & Leraand, D. (2010). *Israel 2 (Det moderne Israel) – landbruk*. Hentet Feb. 28, 2011 fra Store norske leksikon: http://www.snl.no/Israel_2_%28Det_moderne_Israel%29/landbruk

Sander, K. (2004). *Media - "Den fjerde statsmakt"*. Hentet Mars 10, 2011 fra Kunnskapssenteret.com: <http://www.kunnskapssenteret.com/articles/2736/1/Media---Den-fjerde-statsmakt/Media---quotDen-fjerde-statsmaktquot.html>

Schjelderup, A. (2010, januar 16). *Midt-østen konflikten*. Hentet november 12, 2010 fra Skoletorget: <http://www.skoletorget.no/abb/samf/intkonfl/midstost2.htm>

SSB. (2006). *2 Import. Mill. kroner* . Hentet Mars 25., 2011 fra Statistisk sentralbyrå: <http://www.ssb.no/muh/mu2006/tab-02.html>

SSB. (2009). *2 Import. Mill. kroner*. Hentet Mars 25., 2011 fra Statistisk sentralbyrå:
<http://www.ssb.no/muh/mu2009/tab-02.html>

Store norske leksikon. (u.d.). *Israel 2 (Det moderne Israel) – turisme*. Hentet Mars 04., 2011 fra Store norske leksikon: http://www.snl.no/Israel_2_%28Det_moderne_Israel%29/turisme

Strømmen, Ø. (2010). *Analyse: Boikott Israel – ein dårleg idé*. Hentet Juni 08, 2011 fra teknofaun: <http://www.teknofaun.net/?p=304>

Thomassen, C. (2006). *Boikotter Israel*. Hentet Mars 07., 2011 fra DAagbladet.no:
<http://www.dagbladet.no/nyheter/2006/01/05/453899.html>

Tollaksen, T. G. (2008). «*Leve Palestina, boikott Israel*». Hentet Mars 07., 2011 fra Aftenposten.no: <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article2841316.ece>

Tollvesenet. (2010). *Fortegnesle over avsnitt og kapitler*. Hentet juli 22., 2010 fra Tolltariffen:
http://www.toll.no/templates_TAD/Tolltariffen/Contents.aspx?id=182715&epslanguage=no

UN Comtrade. (2009). *Agriculture (PIN)*. Hentet Mars 01., 2011 fra UNdata:
<http://data.un.org/Data.aspx?d=FAO&f=itemCode%3a2051>

UN Comtrade. (2010). *Arrivals of non resident tourists/visitors, departures and tourism expenditure in the country and in other countries*. Hentet Mars 01., 2011 fra UNdata:
<http://data.un.org/DocumentData.aspx?id=219>

VG nett. (2007a, des 31). *Abbas åpner for Hamas-samarbeid*. Hentet nov 12, 2010 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/artikkel.php?artid=192332>

VG nett. (2009, juli 2). *Amnesty anklager Israel for krigsforbrytelser*. Hentet nov 12, 2010 fra <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/midtosten/artikkel.php?artid=560309>

VG nett. (2008b). *AUF gjentar krav om boikott av Israel*. Hentet April 04, 2011 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/midtosten/artikkel.php?artid=504088>

VG nett. (2009a). *Boikottforslag vekker reaksjoner*. Hentet April 05, 2011 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/elevavisen/artikkel.php?artid=588135>

VG nett. (2008a, des 27). *Folk er livredde og tør ikke å gå ut*. Hentet nov 12, 2010 fra <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/midtosten/artikkel.php?artid=539288>

VG nett. (2006a). *Halvorsen oppfordrer til boikott av Israel*. Hentet April 04., 2011 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=112348>

VG nett. (2002, aug 19). *Israel trekker styrkene fra Gaza og Betlehem*. Hentet nov 12, 2010 fra <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/artikkel.php?artid=216133>

VG nett. (2008, juni 5). *Støre refset Israel på OECD-møte*. Hentet nov 12, 2010 fra <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/midtosten/artikkel.php?artid=501400>

VG nett. (2006b). *SV foreslår ny Israel-boikott*. Hentet April 04., 2011 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/norsk-politikk/artikkel.php?artid=123436>

VG nett. (2007b). *SV vil arbeide for boikott av israelske varer*. Hentet April 04., 2011 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/norsk-politikk/artikkel.php?artid=181564>

VG nett. (2008c). *Vil boikotte Israel-møte*. Hentet April 05, 2011 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=533499>

Vinding, A. (2006, nov 1). *Her erobrer Israel Gaza-stripen igjen*. Hentet nov 12, 2010 fra VG nett: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/midtosten/artikkel.php?artid=136130>

Welle-Strand, K. (2006). *Oslo Ap vil boikotte Israel*. Hentet April 05., 2011 fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/norsk-politikk/artikkel.php?artid=120666>

Wikipedia. (2011a). *Boikott*. Hentet Feb. 21, 2011 fra <http://no.wikipedia.org/wiki/Boikott>

Wikipedia. (2011b). *Boikott av Israel i Norge*. Hentet April 04., 2011 fra Wikipedia: http://no.wikipedia.org/wiki/Boikott_av_Israel_i_Norge

Wikipedia. (2011). *Israel*. Hentet Feb. 25., 2011 fra <http://no.wikipedia.org/wiki/Israel>

wikipedia. (u.d.). *Jordan*. Hentet november 12, 2010 fra wikipedia: <http://no.wikipedia.org/wiki/Jordan>

Wikipedia. (u.d.). *Libanon-krigen (2006)*. Hentet nov 12, 2010 fra http://no.wikipedia.org/wiki/Libanon-krigen_%282006%29

Vedlegg 1

Toll- og avgiftsdirektoratet
Avdeling for toll, merverdiavgift og vareførsel
Toll- og merverdiavgiftseksjonen

Vår ref: 10/57543 | Ark. nr.: 300
Vår dato: 24.06.10 | Deres dato: 08.06.10
Deres ref:

Ester Helland

Innsynskrav - import av varer fra Israel i perioden 2000-2009

Vi viser til e-post datert 8. juni 2010 hvor det bes om innsyn i import av israelske varer i perioden 2000 til og med 2009.

Utgangspunktet etter offentleglova av 19. mai 2006 § 3 er at alle kan kreve innsyn i saksdokumenter, journaler og lignende registre. Offentleglova § 28 andre ledd første punktum begrenser denne innsynsretten til kun å gjelde en bestemt sak eller saker av en bestemt art. Denne begrensningen gjelder imidlertid ikke når det kreves innsyn i journaler eller lignende registre, se andre punktum.

Innsynskravet i denne saken er generelt utformet og det ønskes innsyn i informasjon vedrørende all import fra Israel i en bestemt periode. Dette er informasjon som er lagret i tollvesenets TVINN-system. Etter § 9 er det adgang til å kreve innsyn i dette. Begrensningen i § 28 andre ledd første punktum gjelder derfor ikke i denne saken.

Vedlagt oversendes oversikt over all import fra Israel i perioden 2000 til og med 2009. Oversikten viser Israel som opprinnelsesland, varenummer og statistisk verdi.

Vi bemerker at opplysningene er gitt av importør/deklarant og er ikke kvalitetssikret av tollvesenet. Videre inneholder oversikten kun import som faktisk er oppgitt til tollvesenet.

Med hilsen

Louise Holtoug Amtundsen
underdirektør

Jon Eriksrud
rådgiver

Postadresse:
8122 Dep
0032 Oslo

Besøksadresse:
Schweigaardsgt. 15
Sentralbord: 22 86 03 00

Org nr: 974761343
E-post: tad@toll.no
Internett: www.toll.no

Vår saksbehandler:
Jon Eriksrud
Tel. direkte: 22 86 04 68

Vedlegg 2

(Mail fra Conrad Myrland 10.09.2010)

Hei,

Omsetningen av israelske varer gjennom Midtøsten-torget er *mikroskopisk* i forhold til den totale importen.

Den største delen av omsetningen gjennom Midtøsten-torget er bøker og DVDer, *som ikke er fra Israel*, men som er relatert til Israel.

Derfor vet jeg ikke hvor relevante tallene er?

Første hele omsetningsår på torget var i 2003.

2002 - 17.000 (tre måneder)

2003 - 46.000

2004 - 114.000

2005 - 95.000

2006 - 179.000

2007 - 156.000

2008 - 268.000

2009 - 605.000

SUM: 1.481.000

Salget i 2010 ligger over nivået fra 2009.

Mvh

Conrad